

STRATEGIJA ZA STAREJŠE V MESTNI OBČINI NOVA GORICA 2022–2026

Nova Gorica, maj 2022

KAZALO

	stran
UVOD	4
SWOT ANALIZA	5
1. POGLAVJE – ZAKONODAJNA IZHODIŠČA	7
1. Zakoni	7
1.1. Zakon o socialnem varstvu	7
1.1.1. Socialnovarstvene storitve	7
1.1.2. Izbira družinskega pomočnika	9
1.1.3. Socialnovarstveni programi	9
1.2. Zakon o zdravstveni dejavnosti	10
1.3. Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju	11
1.4. Zakon o osebni asistenci	11
1.5. Zakon o dolgotrajni oskrbi	11
1.6. Zakon o duševnem zdravju	13
1.7. Zakon o izenačevanju možnosti invalidov	14
1.8. Zakon o lokalni samoupravi	14
2. Pravilniki in uredbe	14
2.1. Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev	14
2.2. Pravilnik o postopkih pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva	14
2.3. Pravilnik o minimalnih tehničnih zadevah za izvajalce socialnovarstvenih storitev	14
2.4. Uredba o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialnovarstvenih storitev	14
3. Resolucija in strategije	14
3.1. Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022-2030	14
3.2. Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja (2018-2028) in Nacionalni program duševnega zdravja MIRA	15
3.3. Strategija dolgožive družbe	15
3.4. Strateški načrt dostopnosti za Mestno občino Nova Gorica	15
3.5. Trajnostna urbana strategije Mestne občine Nova Gorica	16
4. Evropska zakonodaja	16
2. POGLAVJE – PREGLED STANJA NA PODROČJU SKRBI ZA STAREJŠE V MESTNI OBČINI NOVA GORICA	17
1. Izvajanje zakonskih obveznosti Mestne občine Nova Gorica na področju starejših	21
1.1. Pomoč družini na domu	21
1.2. Institucionalno varstvo v zavodih za odrasle	22
1.3. Dnevno varstvo starejših	23
1.4. Družinski pomočnik	24
1.5. Osebna asistenca	24
1.6. Izvajanje zdravstvene dejavnosti na primarni zdravstveni ravni	25
2. Izvajanje drugih nalog na področju socialnega varstva in varstva starejših v Mestni občini Nova Gorica	28
2.1. Občinska denarna socialna pomoč	28
2.2. Sofinanciranje programov in projektov s področja socialne dejavnosti	29
2.3. Večgeneracijski center Goriške, svetla stran življenja (VGC): LUNG	36
2.4. Zlati kotiček Mercator center Nova Gorica – Kromberk	36
2.5. RKS Območno združenje Nova Gorica	37
2.6. Brezplačni prevozi za starejše GO Šofer	37

3. Analiza o stanju in potrebah starejših v Mestni občini Nova Gorica	37
3.1. Uvodna metodološka pojasnila	37
3.2. Splošne značilnosti anketirancev	39
3.3. Povzetek ključnih ugotovitev	40
3.4. Razvoj in želje	41
3.5. Rezultati	42
3. POGLAVJE – PREDNOSTNE USMERITVE S CILJI IN UKREPI V MESTNI OBČINI NOVA GORICA	60
I. Ustvarjanje kakovostnega bivalnega okolja za aktivno staranje	60
A. BIVALNI IN NAMESTITVENI OBJEKTI	60
1. Stanovanjski objekti v zasebni lasti in gospodarjenje s stanovanji	60
2. Objekti za institucionalno varstvo	62
2.1. Umestitev objektov namenjenih starejšim v prostorske akte Mestne občine Nova Gorica	63
2.1.1. Lokacije, kjer je tovrstne programe mogoče izvajati (novogradnja, sprememba namembnosti) glede na veljavni OPN in nadrejene prostorske akte OPPN	63
2.1.2. Opredelitev novih lokacij, ki jih je treba umestiti v prostorski akt	64
2.2. Institucionalno varstvo	66
2.3. Pomoč na domu	69
2.4. Oskrbovana stanovanja	70
2.5. Skupnostni programi za starejše	70
2.5.1. Centri za dnevno varstvo starejših	71
2.5.2. Centri za dnevne aktivnosti in večgeneracijski centri	71
2.5.3. Skupnostna stanovanja ali stanovanjske skupine	72
2.5.4. Sobivanje z demenco	73
2.5.5. Paliativna oskrba	73
2.5.6. Center in info točka za starejše	74
2.6. Spremljanje kakovosti storitev v izvajalskih organizacijah	74
B. ZUNANJE POVRŠINE, ZDRAVO IN LJUDEM PRIJAZNO OKOLJE	75
C. MOBILNOST STAREJŠIH	76
II. Izboljšanje zdravstvenega stanja starejših oseb	77
1. Izboljšanje zdravstvenega stanja starejših	77
2. Povečanje digitalne pismenosti	80
III. Socialno varstvo in vključevanje starejših v družbeno življenje	81
IV. Zmanjševanje tveganja revščine	83
1. Prostovoljstvo kot družbena vrednota	83
1.1. Dvig prepoznavnosti prostovoljnega dela	84
2. Krepitev solidarnosti in povezanosti med vsemi generacijami občanov	84
2.1. Vzpostavitev baze prostovoljcev in prostovoljnega dela	84
2.2. Aktivacija brezposelnih oseb	85
2.3. Vzpostavitev skupine prostovoljcev za reševanje urgentnih primerov	86
2.4. Usposabljanje prostovoljcev in prostovoljk	86
2.5. Medgeneracijsko povezovanje in sodelovanje	87
2.6. Razbremenitev svojcev pri spopadanju z demenco	87
2.7. Spodbujanje družabnega in aktivnega življenja starejših	88
3. Humanitarno čezmejno sodelovanje	88
4. Informiranje in ozaveščanje starejših oseb o možnih pomočeh	89
URESNIČEVANJE STRATEGIJE	89
ZAKLJUČEK	89
VIRI IN LITARATURA	91

UVOD

Staranje prebivalstva je proces, ki se mu v razvitih državah, tudi v Sloveniji, ni mogoče izogniti. Z upadanjem števila rojstev, z daljšanjem življenjske dobe in z upočasnjevanjem umrljivosti se spreminja starostna sestava prebivalstva. Tako se zmanjšuje delež delovno sposobnega prebivalstva in povečuje delež starejših. Ker staranje prebivalstva danes v številnih državah že ogroža vzdržnost njihovih javnih financ, namenjajo problemu veliko pozornost in iščejo mogoče rešitve. Kljub številnim neznankam o prihodnostih, je jasno, da družbe v takšnem sestavu, kot je bila še pred nedavnimi leti, ne bo več. S tem, ko se povečuje delež starejših, se spreminja odnos do staranja. Poskrbeti je treba, da bodo imeli ljudje v vseh obdobjih zadostna sredstva, da bodo lahko preživeli.

Mestna občina Nova Gorica namenja starejšim občankam in občanom posebno pozornost, saj se zavedamo, da se je treba na to obdobje pripraviti. Starejši ljudje potrebujejo pomoč, zato v Mestni občini Nova Gorica zanje ustvarjamo programe za varnejšo starost in omogočamo aktivnosti, ki bodo naredile to obdobje varno in srečno. V Novi Gorici se trudimo, da imajo starostniki kar najboljše možnosti za zdravje, zato spodbujamo aktivno staranje. To je bil tudi razlog, da smo pristopili k pripravi Strategije za starejše v Mestni občini Nova Gorica.

Za pripravo strategije za starejše je župan Mestne občine Nova Gorica imenoval delovno skupino za pripravo strategije. V delovno skupino so bili imenovani Vida Škrli (Odbor za zdravstvo in socialno varstvo Mestne občine Nova Gorica), Tina Krog (Dom upokojencev Nova Gorica), Rajko Povšič (Center za socialno delo Severna Primorska), Andreja Slejko Rojc (Fakulteta za uporabne družbene študije), Majda Smrekar (Humanitarno društvo KID Otrok otroku), Dragana Marošević (Dom upokojencev Gradišče), Nataša Slejko (Dom upokojencev Nova Gorica) in mag. Martina Klobučar (strokovnjakinja za socialno delo v skupnosti). Za koordinacijo in povezovanje delovne skupine z lokalno skupnostjo je bila zadolžena Tamara Simčič z Oddelka za družbene dejavnosti. Odlično sodelovanje delovne skupine in Oddelka za družbene dejavnosti Mestne občine Nova Gorica je pripeljalo do Strategije za starejše v Mestni občini Nova Gorica za obdobje od 2022 do 2026. Priprava strategije je temeljila predvsem na opravljeni analizi ankete o stanju in potrebah starejših v Mestni občini Nova Gorica, v kateri je sodelovalo več kot 500 starejših od 65 let iz Mestne občine Nova Gorica, sodelovanju z izvajalci zdravstvenih in socialnovarstvenih programov in storitev ter nevladnimi organizacijami.

Ob tej priložnosti gre zahvala vsem članom delovne skupine za aktivno sodelovanje in Fakulteti za uporabne družbene študije za brezplačno izvedbo analize. Zahvala tudi vsem ostalim izvajalcem socialnovarstvenih programov in storitev, ki so si vzeli čas za številna vprašanja in dileme, s katerimi smo se soočali pri našem delu.

Pripravljena strategija je sestavljena iz treh poglavij. V prvem poglavju je navedena zakonodaja, ki ureja področje starejših, v drugem poglavju je opisan pregled stanja na področju starejših v Mestni občini Nova Gorica z vključeno Analizo o stanju in potrebah starejših v Mestni občini Nova Gorica, tretje poglavje pa predstavlja prednostne usmeritve s cilji in ukrepi za njihovo uresničevanje.

Ugotavljamo, da imamo v Mestni občini Nova Gorica dobro delujoč sistem socialnovarstvenih programov in storitev, ki ga lahko s povezovanjem in spodbujanjem novih programov in storitev še izboljšamo.

SWOT ANALIZA

Na podlagi pridobljenih podatkov o stanju socialnovarstvene in zdravstvene oskrbe starejših oseb v Mestni občini Nova Gorica, ob upoštevanju izsledkov analize odgovorov iz ankete, ki smo jo opravili med starejšimi prebivalci in na podlagi obravnave na sejah delovne skupine, ki je pripravljala strategijo za starejše, uvodoma predstavljamo analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti (SWAT analiza).

Prednosti: - Mestna občina Nova Gorica ima delujoč socialnovarstveni sistem, - Mestna občina Nova Gorica želi zagotoviti dobre programe in kvalitetne storitve za starejše občane in jim omogočiti kvalitetno življenje v tretjem življenjskem obdobju, - strategija odgovarja na zastavljene probleme, ki so jih starejši izrazili v anketi, - sodelovanje vseh deležnikov pri pripravi strategije ter podpora pri postavljanju ciljev in ukrepov, - nadaljevanje aktivnega sodelovanja vseh deležnikov pri realizaciji ukrepov in ciljev strategije - spodbujanje prostovoljnega dela in možnost pridobivanja delovnih izkušenj, - enotna baza prostovoljcev, - možnost delitve stanovanj starejših z mladimi, mladimi družinami in študenti, - veliko število dostopnih programov za dvig kvalitete življenja starejših v mestu in na podeželju, - sodelovanje služb socialnega varstva in zdravstva	Slabosti: - nedorečena zakonodaja na področju dolgotrajne oskrbe, - odhod Fakultete za vede o zdravju iz mestne občine, - pomanjkanje ustreznih prostorov in lokacij za izvajanje programov za starejše za javne zavode in nevladne organizacije, - nezaupanje ljudi v pripravljeno strategijo, - dolgotrajni postopki za umestitev objektov za starejše v prostorske načrte Mestne občine Nova Gorica, - občani premalo poznajo različne programe in storitve, ki se že izvajajo v Mestni občini Nova Gorica, bodisi s področja socialnega ali zdravstvenega varstva pa tudi stanovanjske politike, - pričakovanja glede takojšnje realizacije strategije.
Priložnosti: - postati starejšim prijazna občina, - zmanjšanje tveganja revščine in povečanje socialne vključenosti starejšega prebivalstva, - izboljšanje obveščenosti o storitvah in programih s pomočjo tiskanih publikacij, objav v medijih, predavanjih in drugih oblikah izobraževanj, - povečanje skupnostnih oblik storitev in izpeljava deinstitutionalizacije, - ustvariti regijsko točko za osebe z demenco ter ureditev demenci prijaznega zunanjega prostora za krepitev socialnih veščin in psihofizične kondicije, - krepitev služb zdravstvenega in socialnega varstva ter nevladnih in prostovoljskih organizacij, ki lahko pripomorejo k izboljšanju življenja starejših,	Nevarnosti: - sprememba načina izvajanja službe pomoči na domu in načina sofinanciranja storitve, - nesprejeta zakonodaja, ki bi omogočala finančno vzdržnost pokojninskega sistema, - pomanjkanje zdravstvenega in negovalnega kadra ter slaba dostopnost do zdravnika, - neustrezno in prepočasno spreminjanje prostorskih aktov za potrebe umeščanja programov za starejše v prostor, - premalo sredstev za sofinanciranje programov za starejše, - preslišanje glasu starejših občanov glede njihovih pobud za boljše življenje na območju Mestne občine Nova Gorica, - ljudje, ki imajo težave, ne vedo kam oziroma na koga naj se obrnejo za pomoč

- ustvariti starejšim prijazno okolje - izboljšanje zdravstvenega stanja starejših, - spodbujanje medgeneracijskega in čezmejnega sodelovanja, - razvoj programov v mestu in na podeželju, - okrepitev in povezovanje prostovoljstva - razvoj skupnostnih programov - prodaja in zamenjava stanovanj - razširitev storitve brezplačnih prevozov za starejše po vsej Sloveniji, - okrepitev sodelovanja s krajevnimi skupnostmi in društvi upokojencev pri oblikovanju programov za starejše, - odprava arhitektonskih ovir za dostop do zdravstvenih institucij, - digitalno opismenjevanje - razvojna širitev študijskim programov na področju zdravstva, socialnega varstva, psihoterapije in promocija študija v Mestni občini Nova Gorica, - večji pretok informacij med socialnovarstvenimi zavodi in nevladnimi organizacijami.	- nezaupanje starejše generacije do hitrih sprememb, ki jih prinaša sodoben tempo življenja, - kako pridobiti kvaliteten kader, ki bo pri starejših vzbujal zaupanje in sodelovanje.
---	---

1. POGLAVJE

ZAKONODAJNA IZHODIŠČA

1. Zakoni

1.1. Zakon o socialnem varstvu

Zakon o socialnem varstvu opredeljuje socialnovarstveno dejavnost, ki obsega preprečevanje in reševanje socialne problematike posameznikov, družin in skupin prebivalstva. Zakon prenaša v slovenski pravni red Direktivo 2012/29/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj ter o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2001/220/PNZ (UL L št. 315 z dne 14. 11. 2012, str. 57) zadnjič popravljena s Popravkom (UL L št 287 z dne 31. 10. 2015, str. 87) v delu, ki se nanaša na zagotavljanje podpore žrtvam kaznivih dejanj.

Zakon o socialnem varstvu v 43. členu določa, da občina zagotavlja mrežo javne službe za pomoč na domu, država pa zagotavlja mrežo javne službe za socialno preventivo, za prvo socialno pomoč, za osebno pomoč, za podporo žrtvam kaznivih dejanj, za pomoč družini za dom, za institucionalno varstvo iz 16. člena zakona ter za vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji.

99. člen določa, da se iz proračuna občine financirajo:

- pomoč družini na domu, najmanj v višini 50 % subvencije k ceni storitve in v višini, za katero je upravičenec oziroma drug zavezanec delno ali v celoti oproščen plačila;
- stroški storitev v zavodih za odrasle, kadar je upravičenec oziroma drug zavezanec delno ali v celoti oproščen plačila;
- javni socialnovarstveni programi, razvojni in dopolnilni socialnovarstveni programi, pomembni za občino in sodelovanje z nevladnimi organizacijami.

1.1.1. Socialnovarstvene storitve

Socialnovarstvene storitve (v nadaljnjem besedilu: storitve), namenjene preprečevanju socialnih stisk in težav (socialna preventiva), obsegajo aktivnosti in pomoč za samopomoč posamezniku, družini in skupinam prebivalstva.

Storitve, namenjene opravljanju socialnih stisk in težav, so:

- prva socialna pomoč,
- osebna pomoč,
- podpora žrtvam kaznivih dejanj,
- pomoč družini,
- institucionalno varstvo,
- vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji,
- pomoč delavcem v podjetjih, zavodih in pri drugih delodajalcih.

Storitve od prve do šeste alineje prejšnjega odstavka se izvajajo po normativih in standardih, ki jih predpiše minister, pristojen za socialno varstvo.

Prva socialna pomoč po zakonu obsega pomoč pri prepoznavanju in opredelitvi socialne stiske in težave; oceno možnih rešitev in seznanitev upravičenca o vseh možnih oblikah socialnovarstvenih storitev in dajatev, ki jih lahko uveljavi ter o obveznostih, ki so povezane z oblikami storitev in dajatev, kakor tudi seznanitev upravičenca o mreži in programih izvajalcev, ki nudijo socialnovarstvene storitve in dajatve.

Osebna pomoč obsega svetovanje, urejanje in vodenje z namenom, da bi posamezniku omogočili razvijanje, dopolnjevanje, ohranjanje ter izboljšanje socialnih zmožnosti.

Podpora žrtvam kaznivih dejanj po zakonu obsega strokovno podporo in strokovno svetovanje osebi, ki ji je bila s kaznivim dejanjem neposredno povzročena kakršnakoli škoda. Strokovna podpora zajema prepoznavanje stiske upravičenca, seznanjanje in usmerjanje. Strokovna podpora in strokovno svetovanje se izvajata z namenom, da bi žrtvi kaznivega dejanja omogočili ustrezno psihološko, socialno in finančno izboljšanje položaja, nastalega zaradi storjenega kaznivega dejanja. Ne glede na 5. člen zakona je upravičenec do storitve podpore žrtvam kaznivih dejanj lahko vsakdo, ki je žrtev kaznivega dejanja, storjenega v Republiki Sloveniji, ne glede na to, ali je kaznivo dejanje prijavil. Kadar je kaznivo dejanje storjeno izven ozemlja Republike Slovenije, je upravičenec oseba, ki ima v Republiki Sloveniji stalno ali začasno prebivališče.

Pomoč družini po zakonu obsega:

- pomoč za dom,
- pomoč na domu in
- socialni servis.

Pomoč družini za dom obsega strokovno svetovanje in pomoč pri urejanju odnosov med družinskimi člani ter pri skrbi za otroke in usposabljanje družine za opravljanje njene vloge v vsakdanjem življenju.

Pomoč družini na domu obsega socialno oskrbo upravičenca v primeru invalidnosti, starosti in v drugih primerih, ko lahko socialna oskrba na domu nadomesti institucionalno varstvo.

Socialni servis obsega pomoč pri hišnih in drugih opravilih v primeru otrokovega rojstva, bolezni, invalidnosti, starosti, v primeru nesreč in v drugih primerih, ko je ta pomoč potrebna za vključitev osebe v vsakdanje življenje.

Pomoč na domu je ena izmed socialnovarstvenih storitev. Namenjena je pretežno starejšim osebam, ki živijo na svojem domu, vendar se zaradi bolezni ali drugih težav, povezanih s starostjo, ne morejo več v celoti oskrbovati ali negovati sami, niti tega v zadostnem obsegu ne zmorejo njihovi svojci ali sosedje. S pomočjo na domu se nadomesti potrebo po institucionalnem varstvu in se tako posamezniku omogoči, da lahko čim dlje ostane v domačem okolju. Pomoč na domu in njen obseg se prilagodi potrebam posameznega upravičenca.

Storitev pomoč na domu lahko obsega naslednje vrste pomoči: pomoč pri temeljnih dnevni opravilih (pomoč pri oblačenju, slačenju, pomoč pri umivanju, hranjenju, opravljanju osnovnih življenjskih potreb, vzdrževanje in nega osebnih ortopedskih pripomočkov); gospodinjsko pomoč (prinašanje enega pripravljenega obroka ali nabava živil in priprava enega obroka hrane, pomivanje uporabljene posode, osnovno čiščenje bivalnega dela prostorov z odnašanjem smeti, postiljanje in osnovno vzdrževanje spalnega prostora); pomoč pri ohranjanju socialnih stikov (vzpostavljanje socialne mreže z okoljem, s prostovoljci in s sorodstvom, spremljanje upravičenca pri opravljanju nujnih obveznosti, informiranje ustanov o stanju in potrebah upravičenca ter priprava upravičenca na institucionalno varstvo).

Institucionalno varstvo po zakonu obsega vse oblike pomoči v zavodu, v drugi družini ali drugi organizirani obliki, s katerimi se upravičencem nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine, zlasti pa bivanje, organizirana prehrana in varstvo ter zdravstveno varstvo. Institucionalno varstvo otrok in mladoletnikov, prikrajšanih za normalno družinsko življenje, po zakonu obsega poleg prej navedenih storitev še vzgojo in pripravo za življenje, institucionalno varstvo otrok in mladoletnikov z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju in zdravju, oskrbo in vodenje.

Vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji po zakonu obsega organizirano celovito oskrbo za odraslo telesno in duševno prizadeto osebo, razvijanje individualnosti in harmoničnega vključevanja v skupnost in okolje ter oblike dela, ki omogočajo prizadetim ohranjanje pridobljenih znanj in razvoj novih sposobnosti.

1.1.2. Izbira družinskega pomočnika

Pravico do izbire družinskega pomočnika ima polnoletna oseba s težko motnjo v duševnem razvoju ali polnoletna težko gibalno ovirana oseba, ki potrebuje pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb (v nadaljnjem besedilu: invalidna oseba). O priznanju do izbire družinskega pomočnika odloča pristojni center za socialno delo. Družinski pomočnik je oseba, ki invalidni osebi nudi pomoč, ki jo potrebuje. Družinski pomočnik ni dolžan kriti materialnih stroškov za življenje invalidne osebe. Družinski pomočnik je lahko le oseba, ki se je z namenom, da bi postala družinski pomočnik, odjavila iz evidence brezposelnih oseb ali je zapustila trg dela.

Družinski pomočnik invalidni osebi nudi pomoč v skladu z njenimi potrebami in interesi, zlasti pa:

- nastanitev, nego, prehrano in gospodinjska opravila,
- zdravstveno oskrbo preko izbranega osebnega zdravnika,
- spremstvo in udejstvovanje v različnih socialnih in družbenih aktivnostih (kulturne, športne, verske, izobraževalne),
- omogočati, da zakoniti zastopnik, če ga invalidna oseba ima, opravlja svojo funkcijo.

1.1.3. Socialnovarstveni programi

Socialnovarstveni programi so namenjeni preprečevanju in reševanju socialnih stisk posameznih ranljivih skupin prebivalstva. Socialnovarstveni programi se izvajajo v skladu z doktrino socialnega dela kot dopolnitev ali alternativa socialnovarstvenim storitvam in ukrepom ter se sofinancirajo na podlagi javnih razpisov.

Socialnovarstveni programi, namenjeni preprečevanju in reševanju socialnih stisk posameznih ranljivih skupin prebivalstva, so:

- javni socialnovarstveni programi,
- razvojni socialnovarstveni programi,
- eksperimentalni socialnovarstveni programi,
- dopolnilni socialnovarstveni programi.

Javni socialnovarstveni programi so programi, ki so se že najmanj tri leta izvajali kot razvojni programi in so strokovno verificirani po postopku, ki ga sprejme socialna zbornica v soglasju z ministrom, pristojnim za socialno varstvo. Javni socialnovarstveni programi se vključijo v enotni sistem evalviranja doseganja ciljev programa, ki obsega preverjene ustreznosti programa za ciljno populacijo, merjenje uspešnosti in učinkovitosti programa, oceno tveganja za izvedbo programa ter analizo vidikov trajnosti programa.

Razvojni socialnovarstveni programi so programi, ki se izvajajo krajše časovno obdobje in še ne izpolnjujejo pogojev za pridobitev strokovne verifikacije.

Eksperimentalni socialnovarstveni programi so programi, ki se lahko izvajajo največ tri leta in s katerimi se razvijajo nove metode ter oblike in pristopi za preprečevanje in reševanje stisk posameznih ranljivih skupin.

Dopolnilni socialnovarstveni programi so programi lokalnega pomena, ki dopolnjujejo mrežo javnih in razvojnih socialnovarstvenih programov, se pa izvajajo po načelih in metodah dela v socialnovarstveni dejavnosti.

Izvajalec socialnovarstvenega programa mora zagotavljati kadrovske in prostorske pogoje ter pogoje glede tehnične opremljenosti glede na vrsto socialnovarstvenega programa, ki ga bo izvajal, ustrezen delež finančnih virov ter druge pogoje, določene v javnem razpisu.

Minister, pristojen za socialno varstvo, podrobneje določi področja in vrste socialnovarstvenih programov ter pogoje, merila za sofinanciranje programov, način njihovega financiranja, spremembo obsega in aktivnosti programa ter spremljanje in vrednotenje programov.

Za izvajanje razvojnih in eksperimentalnih socialnovarstvenih programov morajo izvajalci pridobiti mnenje socialne zbornice o strokovni ustreznosti programov.

Glede na vedno večje in nove potrebe starostnikov ter ob usmerjanju preživetja kvalitetnega življenja v domačem okolju, se oblikuje nove storitve, ki posamezniku omogočajo samostojnejše in varnejše bivanje v domačem okolju. Pričakuje se lahko, da bo z razvojem strok in ob tehnološkem napredku prišlo do oblikovanja novih normativnih storitev, ki bodo omogočale starejšim kvalitetnejše življenje v domačem okolju.

1.2. Zakon o zdravstveni dejavnosti

Zakon o zdravstveni dejavnosti ureja vsebino in opravljanje zdravstvene dejavnosti, javno zdravstveno službo ter povezovanje zdravstvenih organizacij in zdravstvenih delavcev oziroma delavk v zbornice in združenja. V pravni red Republike Slovenije prenaša Direktivo 2011/24/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2011 o uveljavljanju pravic pacientov pri čezmejnem zdravstvenem varstvu (UL L št. 88 z dne 4. 4. 2011, str. 45) v delu, ki se nanaša na določitev sedeža izvajalca zdravstvene dejavnosti, ki zdravstvene storitve opravlja v obliki telemedicine.

Zdravstvena dejavnost obsega ukrepe in aktivnosti, ki jih po medicinski doktrini in ob uporabi medicinske tehnologije opravljajo zdravstveni delavci oziroma delavke in zdravstveni sodelavci oziroma sodelavke pri varovanju zdravja, preprečevanju, odkrivanju in zdravljenju bolnikov in poškodovancev.

Zdravstvena dejavnost se opravlja na primarni, sekundarni in terciarni ravni. Zdravstvena dejavnost na primarni ravni obsega osnovno zdravstveno dejavnost in lekarniško dejavnost. Zdravstvena dejavnost na sekundarni ravni obsega specialistično ambulantno in bolnišnično dejavnost. Zdravstvena dejavnost na terciarni ravni obsega opravljanje dejavnosti klinik, kliničnih inštitutov ali kliničnih oddelkov in drugih pooblaščenih zdravstvenih zavodov. Zdravstvena dejavnost na sekundarni in terciarni ravni obsega tudi dejavnost javnega zdravja in dejavnosti, povezane z javnim zdravjem na področju zdravja, okolja in hrane.

Javna zdravstvena služba obsega zdravstvene storitve, katerih trajno in nemoteno opravljanje zagotavljajo v javnem interesu država in lokalne skupnosti in ki se, temelječe na načelu solidarnosti, v skladu s predpisi, ki urejajo zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje, zagotavljajo kot pravice obveznega zdravstvenega zavarovanja ter se v celoti ali deloma financirajo iz javnih sredstev, predvsem iz obveznega zdravstvenega zavarovanja.

Zdravstvena dejavnost kot javna služba se opravlja v okviru mreže javne zdravstvene službe. Mrežo javne zdravstvene službe na primarni ravni določa in zagotavlja občina oziroma mesto.

Javna zdravstvena služba mora biti organizirana tako, da je vsem prebivalcem Republike Slovenije zagotovljena vedno dostopna nujna medicinska pomoč, vključno z nujnimi reševalnimi prevozi in preskrbo z nujnimi zdravili, čimprej in čim bližje njihovem nastanku in med transportom.

Osnovna zdravstvena dejavnost obsega:

- spremljanje zdravstvenega stanja prebivalcev in predlaganje ukrepov za varovanje, krepitev in izboljšanje zdravja ter preprečevanje, odkrivanje, zdravljenje in rehabilitacijo bolnikov in poškodovancev;
- preventivno zdravstveno varstvo rizičnih skupin in drugih prebivalcev v skladu s programom preventivnega zdravstvenega varstva in z mednarodnimi konvencijami;
- zdravstveno vzgojo in svetovanje za ohranitev ter krepitev zdravja;
- preprečevanje, odkrivanje in zdravljenje ustnih ter zobnih bolezni in rehabilitacijo;
- zdravstveno rehabilitacijo otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju;
- patronažne obiske, zdravstveno nego, zdravljenje in rehabilitacijo bolnikov na domu ter oskrbovancev v socialnovarstvenih in drugih zavodih;
- nujno medicinsko pomoč in reševalno službo, če ta ni organizirana pri bolnišnici;
- zdravstvene preglede športnikov;
- zdravstvene preglede nabornikov;
- ugotavljanje začasne nezmožnosti za delo;
- diagnostične in terapevtske storitve.

Naloga zdravstvenih delavcev v osnovni zdravstveni dejavnosti na posameznem območju je tudi povezovanje in sodelovanje z drugimi zdravstvenimi ter s socialnovarstvenimi, vzgojnoizobraževalnimi in drugimi zavodi, podjetji, organizacijami ter posamezniki za oblikovanje in izvajanje programov za krepitev, ohranitev in povrnitev zdravja.

Osnovno zdravstveno dejavnost opravljajo zdravstveni domovi, zdravstvene postaje in drugi izvajalci zdravstvene dejavnosti, ki imajo dovoljenje ministrstva, pristojnega za zdravje.

1.3. Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju

Ureja sistem zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja, določa nosilce družbene skrbi za zdravje in njihove naloge, zdravstveno varstvo v zvezi z delom in delovnim okoljem, ureja odnose med zdravstvenim zavarovanjem in zdravstvenimi zavodi ter uveljavljanje pravic iz zdravstvenega zavarovanja.

Zdravstveno varstvo po zakonu obsega sistem družbenih, skupinskih in individualnih aktivnosti, ukrepov in storitev za krepitev zdravja, preprečevanje bolezni, zgodnje odkrivanje, pravočasno zdravljenje, nego in rehabilitacijo zbolelih in poškodovanih. Poleg tega zdravstveno varstvo obsega tudi pravice iz zdravstvenega zavarovanja, s katerimi se zagotavlja socialna varnost v primeru bolezni, poškodbe, poroda ali smrti.

1.4. Zakon o osebni asistenci

Zakon o osebni asistenci ureja pravico do osebne asistencije in način njenega uveljavljanja z namenom omogočiti posamezniku oziroma posameznici z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi, intelektualnimi ali senzoričnimi okvarami, ki jo v povezavi z različnimi ovirami lahko omejujejo, da bi enako kot drugi polno in učinkovito sodelovala v družbi na vseh področjih življenja enake možnosti, večjo neodvisnost, aktivnost in enakopravno vključenost v družbo, skladno z določbami Konvencije o pravicah invalidov (Uradni list RS-MP, št. 10/08).

1.5. Zakon o dolgotrajni oskrbi

Zakon o dolgotrajni oskrbi (ZDO), ureja področje dolgotrajne oskrbe z zagotavljanjem pogojev za dostopno, kakovostno in varno obravnavo odraslih oseb, ki zaradi bolezni, starosti, poškodb ali invalidnosti ne zmorejo več samostojno poskrbeti zase.

Zakon opredeljuje javno mrežo, ki jo država in lokalne skupnosti razvijata skupaj. Omogoča formalno oskrbo v instituciji ali na domu, uvaja pravico do oskrbovalca družinskega člana,

storitve za krepitev in ohranjanje samostojnosti ter možnost, da se upravičenec pravico odloči koristiti v obliki denarnega prejema.

Zakon definira pravice, ki se uvajajo postopoma do leta 2024, ko se izvajajo vse oblike dolgotrajne oskrbe po tem zakonu. Potrebna finančna sredstva za izvajanje ZDO in s tem zagotavljanje pravic upravičencem se do uveljavitve posebnega zakona o obveznem zavarovanju za dolgotrajno oskrbo zagotavlja s prenosom sredstev zbranih iz naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja (OZZ), v delu pa iz Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Gre za sredstva, ki se že danes namenijo za pravice oziroma storitve s področja dolgotrajne oskrbe. Manjkajoča sredstva se zagotovi iz državnega proračuna.

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) bo imel odgovornost postaviti informacijski sistem in zagotoviti usposobljene kadre za izvajanje aktivnosti. S tem namenom so roki priprav na implementacijo ZDO in priprave ZZZS za izvajanje nalog na področju dolgotrajne oskrbe podaljšani do 31. 12. 2022.

Uporabniki, ki danes bivajo v instituciji, bodo bodisi ocenjeni glede upravičenosti do dolgotrajne oskrbe po uradni dolžnosti bodisi prevedeni v skladu s prevedbeno tabelo v eno izmed kategorij dolgotrajne oskrbe. Tako bodo v nov sistem dolgotrajne oskrbe prestopili brez zanje pomembnih administrativnih obremenitev.

Zakon prinaša pomembno boljše pogoje za uporabnike, ki dolgotrajno oskrbo potrebujejo, saj se pravice oziroma storitve, ki jih potrebujejo, financirajo iz javnih virov, kar predstavlja veliko finančno razbremenitev.

Vsem zavarovancem se od uveljavitve ZDO dalje zagotavlja vse zdravstvene pravice, ki izhajajo iz pravic iz OZZ.

1. januarja 2023 se bo začela uporabljati pravica do dolgotrajne oskrbe v instituciji. Te institucije bodo lahko treh vrst. Dve vrsti, bivalne enote in oskrbni domovi, bosta sodili v pristojnost ministrstva za delo, torej bi lahko nekako rekli, da bo šlo predvsem za socialno oskrbo. Institucije tretje vrste, negovalni domovi, pa bodo predvsem zdravstvene ustanove, sodile bodo v pristojnosti ministrstva za zdravje.

1. julija 2024 se bodo začele uporabljati tudi:

- pravica do dolgotrajne oskrbe na domu,
- pravica do oskrbovalca družinskega člana in
- pravica do denarnega prejema.

Te pravice se med seboj izključujejo. Upravičenec do dolgotrajne oskrbe bo torej lahko uporabil samo eno od njih.

Zakon na novo uvaja možnost koriščenja pravice do dolgotrajne oskrbe v obliki denarnega prejema. To pomeni, da jim bo zavod za zdravstveno zavarovanje na račun nakazal določen znesek.

Poleg storitev dolgotrajne oskrbe zakon vsebuje tudi nove storitve za krepitev in ohranjanje samostojnosti ter storitve e-oskrbe.

Storitve za krepitev in ohranjanje samostojnosti so preventivne. Vključujejo storitve s področja ohranjanja gibalnih sposobnosti uporabnika, storitve v podporo osebam s težavami v duševnem zdravju in svojem teh oseb, storitve svetovanja za prilagoditev bivalnega okolja in tako dalje, piše v obrazložitvi zakona.

E-oskrba pa je namenjena zagotavljanju kakovosti in varnosti življenja oseb v njihovem domačem okolju. Ker se opravljajo na daljavo, zmanjšujejo potrebo po kadrih, pojasnjuje

ministrstvo. Do sofinanciranja e-oskrbe v višini največ 150 evrov letno bodo upravičeni tisti, ki se bodo odločili za dolgotrajno oskrbo na domu.

Po projekciji Ministrstva za zdravje se število upravičencev do storitev dolgotrajne oskrbe zaradi zakona ne bo povečalo. Na ministrstvu namreč predvidevajo, da bo število upravičencev raslo še počasneje kot v zadnjih letih. Število oseb, ki so deležne dolgotrajne oskrbe, je med leti 2012 in 2018 naraslo iz 59.125 na 66.179. Leta 2025 pa bo teh oseb 69.297, pravi ministrstvo.

Do pravic iz dolgotrajne oskrbe bo upravičena oseba, ki je zaradi posledic bolezni, starostne oslabelosti, poškodb, invalidnosti, pomanjkanja ali izgube intelektualnih sposobnosti v daljšem časovnem obdobju, ki je daljše od treh mesecev ali trajno, odvisna od pomoči druge osebe pri opravljanju osnovnih in podpornih dnevnih opravil.

Do kakšnega obsega storitev je oseba upravičena, bodo ocenjevali koordinatorji dolgotrajne oskrbe. To bodo strokovni delavci z Zavoda za zdravstveno zavarovanje (ZZZS). Izdelali bodo načrt priporočenih storitev dolgotrajne oskrbe. Priporočene storitve dolgotrajne oskrbe bodo razdeljene po naslednjih sklopih:

- pomoč pri osnovnih dnevnih opravilih;
- pomoč pri podpornih dnevnih opravilih;
- zdravstvena nega, vezana na osnovna dnevna opravila;
- storitve za krepitev in ohranjanje samostojnosti in
- storitve e-oskrbe.

Na podlagi izdelane ocene upravičenosti do dolgotrajne oskrbe se zavarovana oseba uvrsti v eno od kategorij DO:

- 1. kategorija – lažja omejitev samostojnosti ali sposobnosti samooskrbe. V to kategorijo se uvrsti zavarovana oseba, ki je v postopku ocene upravičenosti do DO dosegla od 12,5 do 26,99 ponderiranih točk;
- 2. kategorija – zmerna omejitev samostojnosti ali sposobnosti samooskrbe. V to kategorijo se uvrsti zavarovana oseba, ki je v postopku ocene upravičenosti do DO dosegla od 27 do 47,49 ponderiranih točk;
- 3. kategorija – težja omejitev samostojnosti ali sposobnosti samooskrbe. V to kategorijo se uvrsti zavarovana oseba, ki je v postopku ocene upravičenosti do DO dosegla od 47,5 do 69,99 ponderiranih točk;
- 4. kategorija – težka omejitev samostojnosti ali sposobnosti samooskrbe. V to kategorijo se uvrsti zavarovana oseba, ki v je postopku ocene upravičenosti do DO dosegla od 70 do 89,99 ponderiranih točk;
- 5. kategorija – najtežja omejitev samostojnosti ali sposobnosti samooskrbe. V to kategorijo se uvrsti zavarovana oseba, ki je v postopku ocene upravičenosti do DO dosegla od 90 do 100 ponderiranih točk. Ne glede na določbe o točkovanju bodo v 5. kategorijo uvrščene tudi osebe s hudim kognitivnim upadom in osebe, ki ne morejo uporabljati obeh rok in nog.

1.6. Zakon o duševnem zdravju

Zakon določa sistem zdravstvene in socialno varstvene skrbi na področju duševnega zdravja, nosilce oziroma nosilke te dejavnosti ter pravice osebe med zdravljenjem v oddelku pod posebnim nadzorom psihiatrične bolnišnice, obravnavo v varovanem oddelku socialno varstvenega zavoda in v nadzorovani obravnavi. Nadalje določa postopke sprejema osebe:

- na zdravljenje v oddelek pod posebnim nadzorom psihiatrične bolnišnice;
- v obravnavo v varovani oddelek socialno varstvenega zavoda;
- v nadzorovano obravnavo;
- v obravnavo v skupnosti.

1.7. Zakon o izenačevanju možnosti invalidov

Namen zakona je preprečevanje in odpravljanje diskriminacije invalidov, ki temelji na invalidnosti ter invalidom ustvariti enake možnosti na vseh področjih življenja.

1.8. Zakon o lokalni samoupravi

Zakon o lokalni samoupravi v skladu s 6. alinejo 21. člena občina samostojno opravlja lokalne zadeve javnega pomena (izvirne naloge), ki jih določi s splošnim aktom občine ali so določene z zakonom, tako da pospešuje službe socialnega skrbstva, med drugim tudi za ostarele.

2. Pravilniki in uredbe

2.1. Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev

V Pravilniku je določen normativ za izvajanje storitve pomoči na domu in institucionalnega varstva.

2.2. Pravilnik o postopkih pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva

Pravilnik o postopkih pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva določa postopek za sprejem, premestitev in odpust uporabnikov pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva odraslih.

2.3. Pravilnik o minimalnih tehničnih zadevah za izvajalce socialnovarstvenih storitev

Pravilnik o minimalnih tehničnih zadevah za izvajalce socialnovarstvenih storitev določa minimalne tehnične zahteve za izvajanje socialnovarstvenih storitev (pomoč družini na domu, institucionalnega varstva, vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji) in za izvajanje dejavnosti, ki jo opravljajo centri za socialno delo.

2.4. Uredba o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialnovarstvenih storitev

Uredba o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialnovarstvenih storitev podpisuje merila za določanje oprostitev pri plačilu socialnovarstvenih storitev in način njihovega uveljavljanja.

3. Resolucije in strategije

3.1. Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022–2030

Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022–2030 (v nadaljevanju Resolucija) obsega ukrepe in programe na nacionalni in lokalni ravni. Sistem socialnega varstva in socialna politika z ukrepi za zmanjševanje družbenih neenakosti in socialne izključenosti pomembno prispevata k dolgoročni, trajnostni in vključujoči rasti v družbi ter doseganju razvojnih ciljev Slovenije.

Poleg socialne politike, ki z ukrepi neposredno naslavlja ranljive situacije in položaj ranljivih skupin prebivalstva, so za socialni položaj in življenjsko raven prebivalstva pomembne tudi politike na drugih področjih, na primer zdravstveno varstvo, izobraževanje, kultura, trg dela in zaposlovanje, invalidsko varstvo, družinska politika, stanovanjska politika idr.

Resolucija zajema obdobje, ki ga bodo zaznamovali pomembni socialni in gospodarski izzivi. Poleg vpliva epidemije covid-19 na trg dela (spremenjene oblike dela, povečanje dela od doma) bodo med ključnimi izzivi v načrtovanem obdobju še pospešeno staranje prebivalstva, zmanjševanje delovno sposobnega prebivalstva, digitalizacija in robotizacija. V prihodnje bo zaradi pospešenega staranja prebivalstva in podaljševanja življenjske dobe vedno bolj pomembno tudi, da posameznik čim dlje ostane zdrav ter da čim dlje ostane vključen na trg dela. S starostjo in podaljševanjem življenja se zdravje posameznika zaradi kroničnih bolezni poslabšuje, poleg tega ima vedno več ljudi duševne težave, zato je pričakovati, da bodo slednje kot posledica pandemije covid-19 v prihodnje še pogostejše. Z namenom krepiti kakovostno in zdravo staranje prebivalcev in kakovostno starost je treba okrepiti tudi preventivno delovanje, t. i. vseživljenjski pristop k staranju. To pomeni nenehno skrb za zdravje, tako fizično kot duševno, z aktivnim življenjskim slogom in zdravo prehrano ter tudi z dejavniki v delovnem okolju skozi celotno življenje posameznika, torej že od mladih let naprej.

3.2. Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja (2018-2028) in Nacionalni program duševnega zdravja MIRA

Resolucija ima namen doseči učinke na sledečih področjih: krepiti in ohranjati dobro duševno zdravje vseh prebivalcev Slovenije, preprečevati duševne težave in motnje od najzgodnejšega obdobja do pozne starosti; zmanjšati stigmo in diskriminacijo oseb z duševnimi motnjami; vzpostaviti podporno okolje za dobro duševno zdravje; izboljšati kompetence strokovnih služb na vseh področjih varovanja duševnega zdravja; približati službe in storitve za duševno zdravje uporabnikom; zmanjševanje institucionalizacije na področju duševnega zdravja.

Glavni poudarki Nacionalnega programa duševnega zdravja MIRA so krepitev duševnega zdravja ter preprečevanje in celostna obravnava duševnih motenj. S tem namenom povezuje službe vseh odgovornih sektorjev: zdravstva, socialnega varstva, vzgoje in šolstva. Cilj programa je vzpostaviti dobro podporno okolje na vseh področjih varovanja duševnega zdravja. Službe in storitve približa uporabnikom in jih spodbudi k zgodnjemu iskanju pomoči ter na tak način zmanjšuje institucionalizacijo na področju duševnega zdravja.

3.3. Strategija dolgožive družbe

Strategija dolgožive družbe je oblikovana na konceptu aktivnega staranja, ki poudarja aktivnost in ustvarjalnost v vseh življenjskih obdobjih, skrb za zdravje in medgeneracijsko sodelovanje ter solidarnost. To bo zagotovilo blaginjo in kakovostno življenje prebivalstva s poudarkom na medgeneracijskem sodelovanju ter zavedanju pomena kakovostnega staranja. Usmeritve izhajajo tudi iz zavedanja, da so človekove pravice enake za vse ljudi, ne glede na starost.

3.4. Strateški načrt dostopnosti za Mestno občino Nova Gorica

Eden bistvenih izzivov pri ustreznem vključevanju starejših v okolje in družbo je zagotovitev dostopnosti informacij, storitev in prostora. Strateški načrt dostopnosti za Mestno občino Nova Gorica, ki je bil izdelan leta 2018 je temeljni dokument občine v zvezi z reševanjem problemov dostopnosti na vseh področjih. Dokument opredeljuje, kako naj občina rešuje težave z dostopnostjo do javnih ustanov in storitev za gibalno ovirane, slepe in slabovidne, gluhe in naglušne, starejše in vse druge, ki imajo težave z dostopom do prostora, informacij in storitev. Pri izpolnjevanju ciljev Strategije za starejše je zato zelo pomembno, da so aktivnosti usklajene s tem strateškim dokumentom ter z Akcijskim načrtom dostopnosti, ki dostopnost obravnava na izvedbeni ravni.

3.5. Trajnostna urbana strategija Mestne občine Nova Gorica

Trajnostna urbana strategija – TUS Nova Gorica 2030 predstavlja temeljni dokument, s katerim Mestna občina Nova Gorica opredeljuje potrebe in smeri razvoja mestnega območja do leta 2030.

Poudarek strategije je na razvoju v okviru prednostnih področij bolj zelene, nizkoogljične Nove Gorice, kjer je obravnavano področje energetskega prehoda, krožnega gospodarstva in prilagajanje podnebnim spremembam v kontekstu obvladovanja tveganj.

4. Evropska zakonodaja

Področje starejših urejajo številni mednarodni dokumenti. Generalna skupščina Združenih narodov je že leta 1991 sprejela načela za starejše, ki se nanašajo na neodvisnost, sodelovanje, oskrbo, samoizpolnitev in dostojanstvo starejših oseb.

Druga svetovna skupščina o staranju je v Madridu leta 2002 poudarila, da je zagotavljanje kakovostnega, aktivnega in zdravega staranja povezano s spremembo sistemov socialne zaščite ter drugačno vlogo starejših v družbi.

Svet Evropske unije je leta 2005 izdal zeleno knjigo z naslovom Odziv na demografske spremembe: nova solidarnost med generacijami. Ugotovljeno je bilo, da se Evropa nahaja pred epokalnimi demografskimi spremembami, ki terjajo razvojni odgovor.

Evropska unija je v letu 2012 objavila Sklepe sveta o zdravem staranju skozi vse življenje, ki so usmerjeni v izboljšanje javnega zdravja, preprečevanje obolenj in bolezni ter odpravljanje vzrokov, ki ogrožajo telesno in duševno zdravje.

Dokument, ki se neposredno navezuje na področje starejših je Zelena knjiga o staranju, ki jo je Evropska komisija predstavila v začetku leta 2011. Z navedenim aktom se začne razprava o glavnih vprašanjih v zvezi s staranjem v Evropi.

Generalna skupščina 14.12.2020 razglasila tudi Desetletje zdravega staranja (2021-2030) - Decade of Healthy Ageing <https://www.who.int/news/item/14-12-2020-decade-of-healthy-ageing-a-new-un-wide-initiative> . Usklajeno desetletno globalno sodelovanje z cilj trajnostnega razvoja, ki združujejo vlade, civilno družbo, mednarodne agencije, strokovnjake, akademske kroge, medije kakor tudi zasebni sektor z izboljševanjem življenja starejših. Več o dekadi staranja <https://www.who.int/ageing/decade-of-healthy-ageing>. Dekada prioriteto naslavlja štiri področja: Age-friendly Environments, Combatting Ageism, Integrated Care in Long-term Care.

WHO globalna strategija staranja "Global strategy and action plan on ageing and health 2016-2030" z desetimi prioritetami. Več: <https://www.who.int/initiatives/decade-of-healthy-ageing/decade-development>

2. POGLAVJE

PREGLED STANJA NA PODROČJU SKRBI ZA STAREJŠE V MESTNI OBČINI NOVA GORICA

Za sedANJI čas je značilno, da se srečujemo s podaljševanjem povprečne življenjske dobe. To prinaša nove probleme v medgeneracijske odnose. V Sloveniji se tako soočamo s spremembo v demografski strukturi prebivalstva.

Mestna občina Nova Gorica je ena od 11 mestnih občin v Republiki Sloveniji in največja občina v Goriški regiji, kjer imajo sedež vse pomembnejše regionalne institucije. Leži v skrajno zahodnem delu Slovenije tik ob meji z Republiko Italijo in meri 279,5 km². Šteje 31.845 prebivalcev, povprečna starost prebivalstva pa znaša 44,4 let.

Razdeljena je na 19 krajevnih skupnosti s 44 naselji: Banjšice, Branik (Branik, Preserje, Spodnja Branica, Steske, Pedrovo), Čepovan, Dornberk (Brdo, Budihni, Dornberk, Draga, Potok pri Dornberku, Saksid, Tabor, Zalošče), Gradišče nad Prvačino, Grgar, Grgarske Ravne - Bate (Grgarske Ravne, Bate, Dragovica), Kromberk - Loke (Kromberk, Loke), Lokovec, Lokve - Lazna (Lokve, Lazna), Nova Gorica (Nova Gorica, Pristava), Osek - Vitovlje (Osek, Vitovlje), Ozeljan (Ozeljan, Šmihel), Prvačina, Ravnica (Ravnica, Podgozd), Rožna Dolina (Ajševica, Rožna Dolina, Stara Gora), Solkan (Solkan, Šmaver, Sveta Gora), Šempas, Trnovo (Trnovo, Nemci, Voglarji).

Starostna struktura prebivalstva v Sloveniji se spreminja. Družba postaja dolgoživa: pričakovano trajanje življenja se podaljšuje, delež starejših od 65 let hitro narašča. Dne 1. 1. 2021 je bil delež prebivalcev, starih 65 ali več, 20,7 %. V prihodnjih letih bodo ti trendi še izrazitejši. Kar velja tudi za Mestno občino Nova Gorica, kjer je delež starejših od 65 let 24,04 % in je že sedaj višji od slovenskega povprečja. Zaradi demografskih sprememb je potrebno prilagoditi obstoječe programe za starejše in tako izkoristiti zmogljivosti spremenjene starostne strukture. Ustvariti moramo možnosti in priložnosti za kakovostno življenje vseh generacij in dostojno staranje.

Na začetku leta 2021 je bilo v Sloveniji 435.715 starejših, starih 65 ali več let. Starejši tako predstavljajo 20,66 % prebivalstva Slovenije, med njimi pa prevladujejo ženske. Po projekciji Projekcije prebivalstva EUROPOP2019 – demografska bilanca in izbrani kazalniki, Slovenija, 2019–2100, se delež prebivalcev do 14 let zmanjšuje, in sicer iz 15,1 % leta 2019 na predvidenih 13,3 % v letu 2030. Delež starih 65 let ali več pa povečuje. Za leto 2019 je delež prebivalcev, starejših od 65 let, znašal 19,8 %, za leto 2030 pa je ta delež predviden 24,4 %. Pričakovano trajanje življenjske dobe pri obeh spolih se prav tako povečuje.

Med starejšimi od 65 let je stopnja tveganja revščine najvišja, 18,3 %, njihova samoocena zadovoljstva z življenjem pa najnižja. Med starostniki, ki živijo pod pragom revščine, je bilo 60.000 upokojenih žensk in 29.000 upokojenih moških.

V starostni skupini 55 do 64 let je stopnja delovne aktivnosti v Sloveniji predvsem zaradi zgodnjega upokojevanja ena najnižjih v Evropski uniji, a se v zadnjih letih zvišuje. Od leta 2016 se je zvišala za 8,5 odstotne točke. Po dopolnjenem 65. letu je bilo konec leta 2018 delovno aktivnih 4.965 oseb, od tega 73,3 % moških.

4,5 % starejših od 65 let živi v domovih za starejše, med temi je le vsak četrti moški. Število prebivalcev v domovih za starejše se je v zadnjih osmih letih povečalo za 15 %, njihova povprečna starost je bila na začetku tega leta 83 let. S starostjo pa se povečuje tudi delež starejših, ki živijo v skupinskih gospodinjstvih, kamor spadajo tudi domovi za starejše.

V letu 2018 je bilo med starejšimi od 65 let 13,2 % višje ali visoko izobraženih. Njihov delež pa se iz leta v leto povečuje. Gre za edino starostno skupino, v kateri delež moških z višje ali visokošolsko izobrazbo presega delež žensk z enako izobrazbo.

V Mestni občini Nova Gorica je več starega kot mladega prebivalstva

Podobno kot za celotno Slovenijo je tudi za Mestno občino Nova Gorica značilno, da ima več starega kot mladega prebivalstva. Delež prebivalcev, starih 65 ali več let, je leta 2021 znašal 24 % (na slovenski ravni, 20,7 %). Indeks staranja – to je vrednost, ki izraža razmerje med številom oseb, starih 65 ali več let, in številom oseb, mlajših od 15 let – je v MONG leta 2021 znašal 168,8 (na slovenski ravni 137,1). To pomeni, da je bilo v MONG na 100 oseb, mlajših od 15 let, 169 oseb, starih najmanj 65 let. Indeks staranja pa pove tudi, da se povprečna starost prebivalcev občine dviga v povprečju hitreje kot v celotni Sloveniji. Razlike med spoloma so zelo izrazite. Med žensko populacijo je namreč delež starih v primerjavi z mladimi veliko večji kot med moškimi – indeks staranja je leta 2021 znašal za ženske 202,1, za moške pa 138,2 (na slovenski ravni za ženske 160,4, za moške pa 115,2).

Krajevne skupnosti z najvišjimi indeksi staranja (z vrednostmi 200 ali več) so si v 2021 sledile tako: Brdo (566,7), Podgozd (366,7), Gradišče nad Prvačino (357,4), Pristava (259,1), Rožna Dolina (240,7), Banjšice (220,0), Grgarske Ravne (218,8), Ravnica (212,5), Voglarji (207,1), Branik (207,2).

Najugodnejše razmerje med mlajšimi in starejšimi, to pomeni indeks staranja pod 100, je imel v letu 2021 Tabor (94,1), kar pomeni, da je živelo v tej vasi na 100 oseb, mlajših od 15 let, 94 oseb, starih 65 ali več let. Taboru so z ugodnejšim razmerjem med starejšimi in mlajšimi sledili še Budihni z indeksom 100,0, Potok pri Dornberku z indeksom 105,1 in Dornberk z indeksom 106,7.

Dejstvo pa je, da se prebivalstvo Mestne občine Nova Gorica stara. Povprečen delež prebivalstva, starejšega od 65 let je 24,4 %, najvišji delež prebivalca, starejšega od 65 let ima Gradišče nad Prvačino, ki znaša 38,1 %. Sledijo Pristava z 29,8 % in Brdo z 28,8 %. Najnižji delež prebivalstva, starejšega od 65 let, ima s 17,6 % Preserje, sledijo Potok pri Dornberku z 18 % in Zalošče ter Tabor z 18,2 %. V MONG je od 31.845 vseh prebivalcev skupno kar 7.643 oseb, starejših od 65 let. Povprečna starost občanov je bila v letu 2020 45,5 leta in tako višja od povprečne starosti prebivalcev Slovenije (43,6 let).

Tabela 1: Število in delež starejšega prebivalstva v MONG v letu 2021

	2021						
	Prebivalstvo - SKUPAJ	Delež prebivalcev, starih 65 let ali več (%) - SKUPAJ	Delež prebivalcev, starih 65 let ali več (%) - Moški	Delež prebivalcev, starih 65 let ali več (%) - Ženske	Število prebivalcev, starih 65 let ali več - SKUPAJ	Število prebivalcev, starih 65 let ali več - Moški	Število prebivalcev, starih 65 let ali več - Ženske
SLOVENIJA	2.108.977,0	20,7	17,8	23,6	436.558,00	188.669,00	247.573,00
084 NOVA GORICA	31.845,0	24,0	20,4	27,8	7.643,0	3.269,0	4.397,0
084001 Ajševica	276	27,2	23,8	30,8	75,0	34,0	41,0
084003 Banjšice	239	23,0	25,2	21,0	55,0	29,0	26,0
084004 Bate	152	23,0	20,5	26,1	35,0	17,0	18,0
084005 Branik	929	27,9	24,7	31,1	259,0	117,0	142,0
084006 Brdo	59	28,8	...	32,3	17,0	7,0	10,0
084007 Budihni	41	19,5	...	...	8,0	...	...
084009 Čepovan	356	28,7	27,2	30,4	102,0	53,0	49,0
084011 Dornberk	814	21,4	19,1	23,7	174,0	78,0	96,0
084012 Draga	89	24,7	18,9	28,8	22,0	7,0	15,0
084013 Gradišče nad Prvačino	506	38,1	30,5	46,0	193,0	78,0	115,0
084014 Grgar	795	21,6	16,8	26,5	172,0	67,0	105,0
084015 Grgarske Ravne	122	28,7	26,6	31,0	35,0	17,0	18,0
084016 Kromberk	2118	26,2	23,0	29,4	555,0	248,0	307,0
084017 Lazna	9	...	...	...	...	...	...
084018 Loke	292	25,7	22,9	28,8	75,0	35,0	40,0
084019 Lokovec	274	24,5	22,7	26,6	67,0	34,0	33,0
084020 Lokve	103	28,2	27,5	28,8	29,0	14,0	15,0
084025 Nemci	24	...	...	...	...	...	...
084026 Nova Gorica	12871	23,1	18,3	27,6	2973,0	1148,0	1825,0
084027 Osek	439	21,0	20,4	21,5	92,0	43,0	49,0
084029 Ozeljan	820	24,1	21,6	26,8	198,0	91,0	107,0
084030 Potok pri Dornberku	150	18,0	15,8	20,3	27,0	12,0	15,0
084031 Preserje	471	17,6	17,1	18,2	83,0	42,0	41,0
084032 Pristava	383	29,8	26,3	33,5	114,0	52,0	62,0
084033 Prvačina	1255	22,5	21,7	23,3	282,0	140,0	142,0
084034 Ravnica	219	23,3	19,6	27,1	51,0	22,0	29,0
084037 Rožna Dolina	1125	26,3	21,7	31,5	296,0	129,0	167,0
084038 Saksid	125	18,4	19,0	17,7	23,0	12,0	11,0
084039 Solkan	3233	25,5	20,0	31,6	826,0	335,0	491,0
084040 Spodnja Branica	103	28,2	27,3	29,2	29,0	15,0	14,0
084041 Stara Gora	195	27,2	26,9	27,5	53,0	25,0	28,0
084042 Steske	28	...	...	...	...	...	...
084043 Šempas	1182	21,8	19,6	24,2	258,0	121,0	137,0
084045 Šmaver	0	...	...	...	...	...	...
084046 Šmihel	288	25,0	25,8	24,0	72,0	41,0	31,0
084047 Tabor	176	18,2	18,9	17,4	32,0	17,0	15,0
084048 Trnovo	370	23,2	21,4	25,3	86,0	41,0	45,0
084049 Vitovlje	535	24,5	23,1	26,0	131,0	64,0	67,0
084050 Voglarji	113	25,7	20,0	32,1	29,0	12,0	17,0
084054 Zalošče	434	18,2	16,7	19,7	79,0	37,0	42,0
084056 Podgozd	45	24,4	...	...	11,0	...	...
084057 Dragovica	51	23,5	...	...	12,0	...	...
084058 Sveta Gora	11	...	...	...	...	...	...
084059 Pedrovo	25	...	...	...	...	...	...
Skupaj/povprečje	31845	24,4	22,1	27,0	7630,0	3234,0	4365,0

Tabela 2: Število in delež starejšega prebivalstva ter indeks staranja v MONG v letu 2021

	2021											
	Prebivalstvo - SKUPAJ	Prebivalstvo - Moški	Prebivalstvo - Ženske	Indeks staranja - SKUPAJ	Indeks staranja - Moški	Indeks staranja - Ženske	Delež prebivalcev, starih 65 let ali več (%) - SKUPAJ	Delež prebivalcev, starih 65 let ali več (%) - Moški	Delež prebivalcev, starih 65 let ali več (%) - Ženske	Število prebivalcev, starih 65 let ali več - SKUPAJ	Število prebivalcev, starih 65 let ali več - Moški	Število prebivalcev, starih 65 let ali več - Ženske
SLOVENIJA	2.108.977,0	1.059.938,0	1.049.039,0	137,1	115,2	160,4	20,7	17,8	23,6	436.558,00	188.669,00	247.573,00
084 NOVA GORICA	31.845,0	16.027,0	15.818,0	168,8	138,2	202,1	24,0	20,4	27,8	7.643,0	3.269,0	4.397,0
084001 Ajševica	276	143	133	174,4	161,9	186,4	27,2	23,8	30,8	75,0	34,0	41,0
084003 Banjšice	239	115	124	220,0	322,2	162,5	23,0	25,2	21,0	55,0	29,0	26,0
084004 Bate	152	83	69	184,2	188,9	180,0	23,0	20,5	26,1	35,0	17,0	18,0
084005 Branik	929	473	456	207,2	172,1	249,1	27,9	24,7	31,1	259,0	117,0	142,0
084006 Brdo	59	28	31	566,7	700,0	500,0	28,8	...	32,3	17,0	7,0	10,0
084007 Budihni	41	21	20	100,0	133,3	80,0	19,5	...	...	8,0	...	...
084009 Čepovan	356	195	161	196,2	160,6	257,9	28,7	27,2	30,4	102,0	53,0	49,0
084011 Dornberk	814	409	405	106,7	98,7	114,3	21,4	19,1	23,7	174,0	78,0	96,0
084012 Draga	89	37	52	122,2	116,7	125,0	24,7	18,9	28,8	22,0	7,0	15,0
084013 Gradišče nad Prvačino	506	256	250	357,4	251,6	500,0	38,1	30,5	46,0	193,0	78,0	115,0
084014 Grgar	795	399	396	142,1	101,5	190,9	21,6	16,8	26,5	172,0	67,0	105,0
084015 Grgarske Ravne	122	64	58	218,8	154,5	360,0	28,7	26,6	31,0	35,0	17,0	18,0
084016 Kromberk	2118	1076	1042	168,9	144,2	196,2	26,2	23,0	29,4	555,0	248,0	307,0
084017 Lazna	9	2	2	...	...	...	...	...	...	...	...	...
084018 Loke	292	153	139	163,0	120,7	235,3	25,7	22,9	28,8	75,0	35,0	40,0
084019 Lokovec	274	150	124	152,3	141,7	165,0	24,5	22,7	26,6	67,0	34,0	33,0
084020 Lokve	103	51	52	152,6	127,3	187,5	28,2	27,5	28,8	29,0	14,0	15,0
084025 Nemci	24	11	13	...	...	...	...	...	...	...	...	...
084026 Nova Gorica	12871	6265	6606	167,8	124,8	214,3	23,1	18,3	27,6	2973,0	1148,0	1825,0
084027 Osek	439	211	228	117,9	153,6	98,0	21,0	20,4	21,5	92,0	43,0	49,0
084029 Ozeljan	820	421	399	157,1	130,0	191,1	24,1	21,6	26,8	198,0	91,0	107,0
084030 Potok pri Dornberku	150	76	74	112,5	150,0	93,8	18,0	15,8	20,3	27,0	12,0	15,0
084031 Preserje	471	246	225	105,1	113,5	97,6	17,6	17,1	18,2	83,0	42,0	41,0
084032 Pristava	383	198	185	259,1	247,6	269,6	29,8	26,3	33,5	114,0	52,0	62,0
084033 Prvačina	1255	646	609	146,1	140,0	152,7	22,5	21,7	23,3	282,0	140,0	142,0
084034 Ravnica	219	112	107	212,5	220,0	207,1	23,3	19,6	27,1	51,0	22,0	29,0
084037 Rožna Dolina	1125	594	531	240,7	192,5	298,2	26,3	21,7	31,5	296,0	129,0	167,0
084038 Saksid	125	63	62	143,8	171,4	122,2	18,4	19,0	17,7	23,0	12,0	11,0
084039 Solkan	3233	1677	1556	198,1	143,2	268,3	25,5	20,0	31,6	826,0	335,0	491,0
084040 Spodnja Branica	103	55	48	181,3	150,0	233,3	28,2	27,3	29,2	29,0	15,0	14,0
084041 Stara Gora	195	93	102	196,3	227,3	175,0	27,2	26,9	27,5	53,0	25,0	28,0
084042 Steske	28	16	12	...	...	...	...	...	...	...	...	...
084043 Šempas	1182	617	565	135,1	118,6	153,9	21,8	19,6	24,2	258,0	121,0	137,0
084045 Šmaver	0	0	0	...	...	...	...	...	...	...	...	...
084046 Šmihel	288	159	129	180,0	186,4	172,2	25,0	25,8	24,0	72,0	41,0	31,0
084047 Tabor	176	90	86	94,1	89,5	100,0	18,2	18,9	17,4	32,0	17,0	15,0
084048 Trnovo	370	192	178	136,5	136,7	136,4	23,2	21,4	25,3	86,0	41,0	45,0
084049 Vitovlje	535	277	258	167,9	164,1	171,8	24,5	23,1	26,0	131,0	64,0	67,0
084050 Voglarji	113	60	53	207,1	133,3	340,0	25,7	20,0	32,1	29,0	12,0	17,0
084054 Zalošče	434	221	213	114,5	102,8	127,3	18,2	16,7	19,7	79,0	37,0	42,0
084056 Podgozd	45	25	20	366,7	...	166,7	24,4	...	...	11,0	...	...
084057 Dragovica	51	26	25	150,0	120,0	200,0	23,5	...	...	12,0	...	...
084058 Sveta Gora	11	2	2	...	...	...	...	...	...	...	...	...
084059 Pedrovo	25	11	14	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Skupaj/povprečje	31845	16015	15810	184,8	170,6	202,1	24,4	22,1	27,0	7630,0	3234,0	4365,0

Legenda:

rumena barva – najvišji indeks staranja

zelena barva – najnižji indeks staranja

rdeča barva – najvišji delež starejših od 65 let

oranžna barva – najnižji delež starejših od 65 let

1. Izvajanje zakonskih obveznosti Mestne občine Nova Gorica na področju starejših

1.1. Pomoč družini na domu

Pomoč družini na domu kot socialna oskrba na domu (v nadaljevanju: pomoč na domu) po Zakonu o socialnem varstvu obsega socialno oskrbo upravičenca v primeru starosti, invalidnosti in v drugih primerih, ko pomoč na domu lahko nadomesti institucionalno varstvo. Pomoč na domu je namenjena različnim skupinam ljudi, in sicer invalidom, kronično bolnim starejšim in mlajšim, ljudem s težko motnjo v duševnem in telesnem razvoju ter osebam s pridobljeno možgansko poškodbo. Za starejše (stari 65 let ali več) pride v poštev v primeru, ko imajo ti zagotovljene bivalne in druge pogoje za življenje v svojem bivalnem okolju, vendar se zaradi starosti, hude invalidnosti, kronične bolezni ali težje telesne ali duševne motnje ne morejo oskrbovati in negovati sami, njihovi svojci pa take oskrbe in nege ne zmorejo ali zanju nimajo možnosti.

Starejši so (stari 65 let in več) odstotkovno največji uporabniki storitve pomoči na domu, trend je naraščanje števila starejših uporabnikov te storitve. Glavni cilj je, da bi se s tovrstno storitvijo oskrbovalo še več starejših. Hkrati s povečanjem oskrbe se pojavlja tudi problematika vedno večje finančne bremenitve občin pri subvencioniranju pomoči na domu.

Zakon o socialnem varstvu določa, da občina zagotavlja mrežo javne službe za pomoč družini na domu. Občina izbere izvajalca storitve na svojem ozemlju in da soglasje k ceni storitve, z višino svoje subvencije pa lahko občina tudi vpliva na višino cene storitve, ki jo plača uporabnik. ZSV tudi določa, da se pomoč na domu financira iz proračuna občine, in sicer najmanj v višini 50 % stroškov.

Vse bolj pa narašča zanimanje po pomoči na domu, saj je starejšim ta oblika pomoči bližja, naraščanje povpraševanja po njej pa posledično pomeni zmanjševanje povpraševanja po domski oskrbi.

V Mestni občini Nova Gorica se storitev pomoč na domu izvaja od leta 1987. Center za socialno delo Nova Gorica je pomoč na domu izvajal v okviru Centra za pomoč na domu Klas do leta 2015. Od leta 2016 pa v Mestni občini Nova Gorica izvaja pomoč na domu Dom upokojencev Nova Gorica. Zaradi staranja prebivalstva se povečuje tudi število uporabnikov storitve pomoč na domu. Pomoč na domu je namenjena starejšim, bolnim in invalidnim osebam.

Naloga in poslanstvo pomoči na domu je:

- omogočiti starostnikom, da čim dlje ohranijo zmožnost samostojnega in kakovostnega življenja v domačem okolju,
- dvig stopnje njihove socialne varnosti,
- razbremenitev svojcev,
- širjenje možnosti izbire storitev v sklopu celostne skrbi za starega človeka,
- zagotavljanje možnosti vstopanja v program vsem starostnikom v regiji,
- ohranjanje njihove moči in vključenosti, kar dosegamo z razvojem samopomoči in solidarnosti.

Ta oblika pomoči je starejšim zelo prijazna, saj ti dobijo pomoč, ki so je potrebni, hkrati pa jim ni potrebno zapustiti domačega okolja. V Mestni občini Nova Gorica je storitev v letu 2017 opravljalo 27,5 socialnih oskrbovalk/cev. To število je komaj zadoščalo, da se je pokrilo potrebe po pomoči na domu, saj se je povprečno na mesec obiskalo 204 gospodinjstev. Zaradi vse večjega števila čakajočih na storitev pomoči na domu, je v letu 2021 storitev opravljalo 30 socialnih oskrbovalk/cev in mesečno opravilo že več kot 228 gospodinjstev.

Cena pomoči na domu znaša za uporabnika v naši občini trenutno 5,00 EUR na uro. Za storitev, opravljeno na dan nedelje, se ta poveča za 40 %, med prazniki pa za 50 %. Zaradi dodatnih zaposlitev neposrednih socialnih oskrbovalk/cev in drugih dejavnikov, ki vplivajo na izračun ekonomske cene, se je cena pomoči na domu za uporabnika leta 2020 dvignila iz 3,90 EUR za uro storitve na 4,50 EUR za uro storitve. V letu 2021 pa iz 4,50 EUR na 5,00 EUR za uro storitve. Kljub dvigu cene ostaja cena pomoči na domu v Mestni občini Nova Gorica med najnižjimi v primerjavi s cenami storitve pomoči na domu z ostalimi mestnimi občinami v Sloveniji.

Tabela 3: Storitve pomoč na domu – število uporabnikov, oskrbovalcev

	Št. uporabnikov pomoči	Povprečno število oskrbovalcev	Stroški – poročilo v EUR
2018	210	27,5	482.064
2019	225	29	522.918
2020	225	29	547.459

1.2. Institucionalno varstvo v zavodih za odrasle

Institucionalno varstvo po Zakonu o socialnem varstvu obsega vse oblike pomoči v zavodu, v drugi družini ali drugi organizirani obliki, s katerimi se upravičencem nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine, zlasti pa bivanje, organizirana prehrana in varstvo ter zdravstveno varstvo.

Zavodi, ki izvajajo institucionalno varstvo, so lahko javni (ustanoviteljica je država) ali zasebni zavodi (ki pridobijo koncesijo za opravljanje dejavnosti).

Zakon o socialnem varstvu pod institucionalno varstvo uvršča: domove za starejše, posebne socialnovarstvene zavode za odrasle, varstveno delovne centre, domove za otroke in socialnovarstvene zavode za usposabljanje.

Tabela 4: Doplačilo Mestne občine Nova Gorica za institucionalno varstvo po letih

LETO	Višina doplačila mestne občine v EUR
2018	655.400
2019	602.641
2020	662.245
2021	607.665

V Mestni občini Nova Gorica delujeta dva domova za starejše, in sicer Dom upokojencev Nova Gorica na Gregorčičevi ulici z enoto v Podsobotinu in Dom upokojencev Gradišče v Dornberku.

Domova za starejše v Mestni občini Nova Gorica sta javna zavoda, ki ju je ustanovila država, financirata pa se iz zdravstvene blagajne in sredstev uporabnikov. Občina pa v primeru, da uporabnik storitve nima zadostnih sredstev za plačilo, doplača razliko v ceni oziroma celotni znesek storitve, v kolikor občan nima nikakršnih lastnih sredstev. Takšna pomoč občine se izvede tako, da se, v kolikor je upravičenec lastnik (oz. solastnik) kakšnega premoženja, upravičencu z odločbo o oprostitvi plačila zaznamuje prepoved odtujitve in obremenitve nepremičnine v korist občine.

Cene oskrbe v domovih na Goriškem so odvisne od vrste oskrbe, ki jo posameznik potrebuje, kar pa nekateri upravičenci ne zmorejo in se zato tudi ne odločajo za bivanje v domu.

Domovi se srečujejo s čedalje večjimi težavami na področju poslovanja, saj zdravstvena zavarovalnica ne pokriva več stroškov zdravstvenega kadra, kar posledično pomeni povečevanje cen oskrbe za starostnike, ki znaša že 70 % dohodka domov.

Občina k dostopnejšemu plačilu pripomore na tak način, da deloma krije stroške oskrbe, vendar se potem tudi prepove bremenitev in odtujitev morebitnih nepremičnin upravičenca. Opaža se, da zaradi tega svojci starejše odjavljajo iz domov ali pa se za to obliko varstva niti ne zanimajo, zaradi tega, ker sami nimajo zaposlitve niti vira dohodka.

1.3. Dnevno varstvo starejših

Skupnostni programi zajemajo dnevne centre, ki nudijo do 10 ur dnevno socialnovarstveno storitev oskrbe starostnika, in centre dnevnih aktivnosti, v katere so navadno vključene mlajše upokojene osebe oz. povsem samostojne in aktivne osebe. Slednje ne potrebujejo socialnovarstvenih storitev, temveč le podporno mrežo aktivnosti, s katerimi ohranjajo in širijo svojo socialno mrežo, pridobivajo nova znanja in spretnosti, ohranjajo aktiven življenjski slog ter tako posredno preprečujejo občutek osamljenosti, ki se pogosto pojavlja pri ostarelih osebah.

Lokalne skupnosti so po Zakonu o socialnem varstvu dolžne (do)plačevati oskrbo v institucionalnem varstvu tako v celodnevem kot v dnevnem varstvu za tiste občanke in občane, ki s svojimi prihodki oziroma prihodki zavezank in zavezancev ne zmorejo plačevati polne cene oskrbe. Cene za dnevno varstvo na dan so odvisne od stopnje oskrbe.

Vse več potreb se izkazuje po vzpostavitvi dnevnih centrov za starejše v bolj oddaljenih krajih od središča mestne občine (Dornberk, Branik, Gradišče in Trnovsko-Banjška planota).

Dom upokojencev Nova Gorica intenzivno deluje na širitvi mreže storitev za starejše z ustanavljanjem centrov za starejše, ki jih imenujemo Hiše dobre volje. Hiše dobre volje nadgradijo Centre za dnevne aktivnosti s celostno oskrbo. Ne gre le za kakovostno preživljanje časa in dodatno izobraževanje, ampak obliko dnevnega bivanja. V tovrstnih centrih dnevnega varstva je vsakodnevno poskrbljeno za nego, tople obroke, telovadbo, animacijo, ustvarjalne delavnice in vse tisto, kar je potrebno, da so uporabniki in uporabnice celostno preskrbljeni pod isto streho ter se hkrati vsakodnevno vrnejo domov. Hiša je namenjena tako samostojnim kot tistim, ki potrebujejo pomoč pri negi in varstvu. Velik pomen Hiš dobre volje je tudi v razbremenitvi svojcev in družinskih skrbnikov. Prva tovrstna Hiša že sedmo leto, več kot uspešno, živi v Mirnu, v letu 2018 pa je pričela z delovanjem druga v Desklah. Trenutno so v izgradnji še tri Hiše dobre volje: v Novi Gorici, Komnu in Ajdovščini.

Osnovna izhodišča, ki jih zasledujejo s postavitvijo mreže centrov za starejše:

- vključiti starejše v aktivno dnevno varstvo,
- povečati pokritost in dostopnost do socialnih storitev,
- krepiiti socialne stike in povečati stopnjo socializacije,
- vpeljati pristope k celostni obravnavi demence,
- zmanjšati potrebe po vsakodnevni oskrbi starejših s strani svojcev,
- usposablјati svojce in druge neformalne oskrbovalce,
- podaljšati čas bivanja starejših v lastnih domovih,
- oblikovati cenovno dostopne storitve.

Dom želi te vsebine nadgraditi s smiselno lokalni skupnosti prilagojenimi vsebinami centrov in na način, da ti centri postanejo lokalna vozlišča medgeneracijskega sodelovanja. Prostori naj bi

ob primernih organizacijskih ukrepih in hibridnosti ureditev lahko delovali tudi izven delovnika Centra.

Končni cilj je mreža centrov za starostnike s težavami z demenco in sorodnimi stanji, v katerem bi nudili tako dnevno oskrbo, kakor v drugi fazi tudi celodnevno bivanje v bivalnih enotah, oblikovanih skladno s sodobnimi izhodišči obravnave oseb z demenco. Dodatni cilji, ki jim za izboljšanje življenja starejših in posledično razbremenitev svojcev moramo slediti, je vzpostavitev stanovanjskih skupnosti za starejše in možnosti učinkovitih začasnih namestitev.

Poleg dnevnih centrov Doma upokojencev Nova Gorica, je konec leta 2022 predvidena vzpostavitev dnevnega centra v Domu upokojencev Gradišče.

1.4. Družinski pomočnik

Družinski pomočnik je v Zakonu o socialnem varstvu definiran kot oseba, ki invalidni osebi nudi pomoč, ki jo potrebuje, pri tem pa ni dolžan kriti materialnih stroškov za življenje invalidne osebe. Oseba, ki bo opravljala delo družinskega pomočnika, se mora odjaviti iz evidence brezposelnih oseb oz. zapustiti trg dela z namenom, da bi postala družinski pomočnik. Lahko pa opravlja delo s krajšim časom od polnega delovnega časa in je hkrati tudi družinski pomočnik. Naslednji pogoj za družinskega pomočnika je, da je to oseba, ki ima isto stalno prebivališče kot invalidna oseba oziroma, da je eden od družinskih članov invalidne osebe.

Invalidna oseba in njeni zavezanci za preživljanje so dolžni občini, ki financira družinskega pomočnika, redno za tekoči mesec povrniti sredstva oziroma del sredstev, ki jih občina namenja za pravice družinskega pomočnika. Če je invalidna oseba lastnica nepremičnine, se ji v odločbi o priznanju pravice do izbire družinskega pomočnika prepove odtujiti in obremeniti nepremičnino, katere lastnica je, v korist občine, ki financira pravice družinskega pomočnika.

Tabela 5: Število družinskih pomočnikov

LETO	ST. DRUŽINSKIH POMOČNIKOV	LETNO PLAČILO OBČINE v EUR
2018	8–9	81.000
2019	10–6	84.765
2020	6–8	70.957
2021	6–7	64.930

Skladno z Zakonom o dolgotrajni oskrbi se od 1. 1. 2022 družinski pomočnik financira s strani Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Založena sredstva za družinskega pomočnika za leto 2021 bo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti povrnilo Mestni občini Nova Gorica do konca leta 2022.

1.5. Osebna asistenca

Osebna asistenca po Zakonu o osebni asistenci (ZOA) nudi pomoč uporabniku pri vseh tistih opravilih in dejavnostih, ki jih uporabnik ne more izvajati sam zaradi vrste in stopnje invalidnosti, a jih vsakodnevno potrebuje doma in izven doma, da lahko živi neodvisno, aktivno in je enakopravno vključen v družbo. Kot osebna asistenca se šteje pomoč pri temeljnih dnevni opravilih in pomoč pri komunikaciji ter obvezna prisotnost pri uporabniku v primeru najtežjih invalidnosti, pomoč pri podpornih dnevni opravilih, spremstvo, pomoč na delovnem mestu in izobraževalnem procesu ter pomoč pri drugih dejavnostih in aktivnostih, v katere je uporabnik vključen.

Do osebne asistencije je upravičen uporabnik s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, star med 18 in 65 let, ki zaradi invalidnosti potrebuje pomoč pri opravljanju aktivnosti, vezanih na samostojno osebno in družinsko življenje, vključevanje v okolje, izobraževanje in zaposlitev.

Cilj osebne asistencije je tudi spodbujanje življenja v samostojnem ali skupnem gospodinjstvu zunaj celodnevne institucionalne oskrbe.

Kljub temu, da je do osebne asistencije upravičena oseba pred dopolnjenim 65. letom starosti, je lahko do osebne asistencije upravičena tudi po tem, ko dopolni to starost. Ker je vse več primerov, da za boleznimi, ki se pogostejše razvijejo v starejši dobi, zbolevalo tudi mlajši od 65 let (Alzheimerjeva bolezen, Parkinsonova bolezen in posledična stanja demenc), je osebna asistencija vse pogostejše tudi ena od opcij reševanja stisk starejših posameznikov in njihovih svojcev.

Iz Registra izvajalec osebne asistencije Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je v Mestni občini Nova Gorica registriranih 7 izvajalcev osebne asistencije, od teh en izvajalec osebne asistencije ne izvaja. Po podatkih Centra za socialno delo Severna Primorska je v Mestni občini Nova Gorica 10 izvajalcev osebne asistencije. Do osebne asistencije je upravičenih 53 prebivalcev Mestne občine Nova Gorica, od tega jih 47 aktivno koristi pravico do osebne asistencije, 6 upravičencev pa te pravice ne koristi.

Dom upokojencev Nova Gorica skupaj z društvom GO-Spominčica izvaja izobraževanja o demenci za različne ciljne skupine. Zagotovo je najbolj ustrezna oblika pomoči pri navedenih težavah informiranje in podpora svojcem obolelih z demenco. Potreben bo bistven premik v delo z lokalno skupnostjo, ki lahko z sprejemajočim odnosom pomaga pri ohranjanju starostnikov doma, seveda s podpornimi programi.

1.6. Izvajanje zdravstvene dejavnosti na primarni zdravstveni ravni.

Zdravstvena dejavnost se opravlja na primarni, sekundarni in terciarni ravni. Zdravstvena dejavnost na primarni ravni obsega osnovno zdravstveno dejavnost in lekarniško dejavnost. Zdravstvena dejavnost na sekundarni ravni obsega specialistično ambulantno in bolnišnično dejavnost. Zdravstvena dejavnost na terciarni ravni obsega opravljanje dejavnosti klinik, kliničnih inštitutov ali kliničnih oddelkov ter drugih pooblaščenih zdravstvenih zavodov. Zdravstvena dejavnost na sekundarni in terciarni ravni obsega tudi dejavnost javnega zdravja in dejavnosti, povezane z javnim zdravjem na področju zdravja, okolja in hrane.

Javna zdravstvena služba obsega zdravstvene storitve, katerih trajno in nemoteno opravljanje zagotavljajo v javnem interesu država in lokalne skupnosti in ki se, temelječe na načelu solidarnosti, v skladu s predpisi, ki urejajo zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje, zagotavljajo kot pravice obveznega zdravstvenega zavarovanja ter se v celoti ali deloma financirajo iz javnih sredstev, predvsem iz obveznega zdravstvenega zavarovanja.

Zdravstvena dejavnost kot javna služba se opravlja v okviru mreže javne zdravstvene službe. Mrežo javne zdravstvene službe na primarni ravni določa in zagotavlja občina oziroma mesto.

Javna zdravstvena služba mora biti organizirana tako, da je vsem prebivalcem Republike Slovenije zagotovljena vedno dostopna nujna medicinska pomoč, vključno z nujnimi reševalnimi prevozi in preskrbo z nujnimi zdravili, čimprej in čim bližje njihovem nastanku in med transportom.

Javno zdravstveno službo na primarni zdravstveni ravni izvajajo v Mestni občini Nova Gorica javni zavodi Zdravstveni dom Osnovno varstvo Nova Gorica, Zdravstveni dom Zobozdravstveno varstvo Nova Gorica in Goriška lekarna Nova Gorica ter koncesionarji.

Zdravstveni dom Osnovno varstvo Nova Gorica opravlja zlasti naslednje dejavnosti:

- splošna oziroma družinska medicina;
- zdravstveno varstvo otrok in mladine;
- zdravstveno varstvo žensk;
- nujno medicinsko pomoč;
- diagnostične in specialistične dejavnosti:
 - ultrazvočna diagnostika,
 - dermato-venerološka dejavnost,
 - okulistika,
 - medicina dela,
 - ambulanta za bolezni ščitnice in diabetes,
- fizioterapija;
- zdravljenje zasvojenosti;
- skrb za duševno zdravje otrok in mladostnikov;
- skrb za duševno zdravje odraslih;
- patronažno varstvo z zdravstveno nego;
- zdravstvena vzgoja;
- laboratorijske storitve (hematološki, urinski, biokemični laboratorij);
- reševalna služba;
- sterilizacija in pomožne dejavnosti.

Reševalna služba in specialistične dejavnosti pokrivajo tudi širše območje Goriške.

V ambulantah splošne in družinske medicine ter ambulantah v socialnih zavodih je bilo v letu 2021 opravljenih 232.596 storitev, kar je za 22 % več kot v preteklem letu. Povečale so se storitve posvetov na daljavo.

Patronažna služba deluje kot samostojna organizacijska enota v kateri dela 26 diplomiranih in ena višja medicinska sestra, ki pokrivajo zaokrožena območja z okoli 2.000 bolnikov/varovancev na izvajalko. Dejavnost zajema kontinuirano preventivno in kurativno patronažno zdravstveno nego bolnikov/varovancev na njihovem domu od spočetja pa do smrti. Glede na potrebe bolnikov/varovancev se patronažno zdravstveno varstvo redno izvaja tako ob delavnikih kot tudi ob nedeljah in praznikih. Opravljenih je bilo 38.547 obiskov.

V Centru za krepitev zdravja izvajajo naslednje preventivne programe:

- zdravo hujšanje,
- skupinsko svetovanje opuščanje kajenja,
- življenjski slog/živim zdravo,
- ali sem fit,
- spoprijemanje z depresijo,
- spoprijemanje s tesnobo,
- spoprijemanje s stresom,
- tehnike sproščanja,
- individualno svetovanje za opuščanje kajenja,
- zvišan krvni tlak,
- zvišane maščobe v krvi,
- zvišan krvni sladkor,
- sladkorna bolezen tipa 2,
- sladkorna bolezen,
- test telesne pripravljenosti,
- zdravo jem,
- gibam se,
- družinska obravnava debelosti.

Poleg naštetih aktivnosti Center za krepitev zdravja ponuja:

- preventivne programe na področju osnovnega šolstva,

- preventivne programe na področju srednjega šolstva,
- preventivne programe na področju odrasle populacije – CINDI: zdrav življenjski slog, preizkus hoje na 2 km, dejavniki tveganja, zdrava prehrana, telesna dejavnost – gibanje, zdravo hujšanje, da, opuščam kajenje, individualno svetovanje za opuščanje kajenja, individualno svetovanje tveganim pivcem alkohola.

Defibrilator

Če se človeku ustavi srce in mu nihče ne pomaga, umre v približno 10 minutah (možnost preživetja je vsako minuto manjša za 10 %), možgani pa se nepopravljivo okvarijo že po nekaj minutah. Večina zastojev srca in posledične smrti se pripeti izven bolnišnic, ob prisotnosti očividcev. Vzroki za tako stanje se lahko večinoma pozdravijo le s sunkom električnega toka. Z AED damo možnost vsakemu očividcu, da prične s postopki oživljanja že veliko prej preden prispe reševalna ekipa (povprečno potrebujejo 10–15 minut). Hitreje kot začnemo oživljati, več možnosti ostane za preživetje.

Strokovnjaki si želijo, da bi človeka prvič stresli z električnim sunkom v 3–5 minutah od tega, ko se je zgrudil, kar seveda reševalna ekipa z rešilcem ne more. Očivdec, ki je ob dogodku prisoten, pa to lahko stori.

Defibrilator je potrebno namestiti tako, da je hitro dostopen čim večjemu številu ljudi in čim dlje. Najbolje, da je dostopen 24 ur vsem, ki bi ga utegnili potrebovati. Defibrilator mora biti ustrezno označen. Evropski svet za reanimacijo (ERC) je sprejel znak – zelen kvadrat s srcem in križem, ki predstavlja AED, ter je prepoznaven tudi tujcem.

Lokacije AED v enotah ZD Nova Gorica:

- ZP Miren,
- ZP Šempeter pri Gorici,
- Gradnikove brigade 7, Nova Gorica,
- Rejčeva 4, Nova Gorica,
- ZP Dobrovo,
- ZP Kojsko,
- ZP Kanal – Morsko,
- ZP Čepovan,
- ZP Dornberk.

Na spletu pa lahko dostopamo do vseh defibrilatorjev v Mestni občini Nova Gorica na spodaj navedenih povezavah:

- https://www.novagorica.ozrk.si/sl/Obcina_Nova_Gorica/
- <https://aed-baza.si/>
- <https://www.ihelp.life/aedall>

Zdravstveni dom Zobozdravstveno varstvo Nova Gorica opravlja predvsem naslednje dejavnosti:

- dejavnost zobozdravstva za odrasle,
- dejavnost zobozdravstva za mladino,
- dejavnost zobozdravstva za študente,
- dejavnost ortodontije,
- dejavnost pedontologije,
- dejavnost oralne kirurgije,
- dejavnost specialistične protetike,
- dejavnost parodontologije/endodontije,
- dejavnost zobozdravstvene preventive,
- dejavnost zobotehnike,
- dejavnost RTG.

Javni zavod izvaja dejavnosti preprečevanja, odkrivanja in zdravljenja ustnih ter zobnih bolezni, kirurške in druge posege v ustni votlini, čeljustno in zobno ortopedijo, izdelavo snemne in fiksne protetike, ortodontskih aparatov in drugih zobotehničnih pripomočkov, druge zdravstvene storitve v skladu z Zakonom o zdravstveni dejavnosti (programi za zdravo življenje, prodaja zdravstvenih storitev na trgu), druge dejavnosti izven javne službe.

Goriška lekarna Nova Gorica

Zavod opravlja lekarniško dejavnost kot javno zdravstveno službo, s katero se zagotavlja trajna in nemotena preskrba prebivalstva in izvajalcev zdravstvene dejavnosti s zdravili ter farmacevtska obravnava pacientov.

Poleg lekarniške dejavnosti opravlja zavod še:

- izdajanje zdravil za uporabo v veterinarski medicini na recept in brez recepta,
- izdaja živil za posebne zdravstvene namene,
- farmacevtsko intervencijo,
- pripravo magistralnih zdravil za uporabo v humani in veterinarski medicini (magistralna zdravila),
- pripravo izdelkov za podporo zdravljenja in ohranitev zdravja,
- izdelovanje galenskih zdravil za uporabo v humani in veterinarski medicini (galenska zdravila),
- preverjanje kakovosti vhodnih snovi za pripravo in izdelavo magistralnih ter galenskih zdravil,
- preverjanje kakovosti galenskih zdravil,
- spremljanje podatkov in poročanje o neželenih učinkih ali sumu nanje,
- prevzem neporabljenih oziroma odpadnih zdravil v skladu s predpisom, ki ureja ravnanje z odpadnimi zdravili,
- preskrbo z drugimi izdelki za podporo zdravljenja in ohranitev zdravja,
- izdelovanje galenskih izdelkov,
- pripravo magistralnih homeopatskih zdravil,
- preskrbo z veterinarskimi izdelki,
- preskrbo z biocidnimi izdelki in kemikalijami,
- izvajanje samodiagnostičnih meritev in testov,
- preventivno in zdravstveno izobraževalno dejavnost,
- pedagoško-izobraževalno dejavnost,
- druge dejavnosti in storitve s področja krepitve ter varovanja zdravja,
- sodeluje pri izdelavi strategij na področju lekarniške in zdravstvene dejavnosti, zdravja in zdravega načina življenja,
- drugo dejavnost pri izdaji zdravil in drugih izdelkov, ki zagotavlja njihovo pravilno, smiselno in varno uporabo ter druge aktivnosti, povezane z lekarniško dejavnostjo, zdravili in drugimi izdelki, zdravstveno dejavnostjo, zdravjem in zdravim načinom življenja.

2. Izvajanje drugih nalog na področju socialnega varstva in varstva starejših v Mestni občini Nova Gorica

2.1. Občinska denarna socialna pomoč

Mestna občina Nova Gorica lahko na podlagi Odloka o občinskih denarnih socialnih in drugih pomočeh v Mestni občini Nova Gorica (Uradni list RS, št. 81/19) nudi občanom občinsko denarno socialno pomoč, ki je namenjena za:

- regresiranje šolske prehrane;
- subvencioniranje letovanj otrok in mladostnikov do dopolnjenega 18. leta starosti ter šole v naravi za osnovnošolce;
- nakup šolskih potrebščin in delovnih zvezkov ter šolskih učbenikov za osnovno in srednjo šolo, ki jih učenci oziroma dijaki ne dobijo brezplačno iz šolskega sklada;

- pomoč pri nakupu osnovnih življenjskih potrebščin (hrana, obleka, obutev, prehranska dopolnila ...) in kurjave;
- doplačilo stroškov, povezanih z zdravljenjem odvisnosti enega ali več družinskih članov;
- kritje stroškov, ki niso kriti iz morebitnih drugih virov občinskega proračuna (električna energija, voda, odpadne vode, smetarina, ogrevanje, upravljanje, rezervni sklad, dodatno zdravstveno zavarovanje, stroški bivanja v samskih domovih, stroški bivanja v materinskih domovih, stroški bivanja v dijaških domovih, nenujni prevozi z reševalnim ali sanitetnim vozilom, ki so pogojeni z zdravstvenim stanjem ...);
- kritje stroškov zdravil in pripomočkov, ki niso financirani iz naslova zdravstvenega zavarovanja;
- pomoč pri plačilu dijaških in študentskih vozovnic;
- kritje drugih stroškov za premostitev trenutne materialne ogroženosti (npr. stroški kosil osebam, starejšim od 65 let ...).

Višina občinske denarne socialne pomoči znaša največ 500 EUR letno. Za občinske denarne pomoči smo v proračunu Metne občine Nova Gorica v letu 2019 zagotovili sredstva v višini 96.512 EUR, v letu 2020 v višini 55.167 EUR in letu 2021 v višini 55.145 EUR.

Občinska denarna socialna pomoč se upravičencem, ki imajo prijavljeno stalno bivališče v Mestni občini Nova Gorica in nimajo prijavljenega začasnega bivališča v drugi občini (razen za uveljavljanje stroškov, povezanih z zdravljenjem odvisnosti in za doplačilo bivanja v stanovanjski skupnosti ali drugi organizirani obliki institucionalnega varstva), dodeli največ dvakrat v koledarskem letu za razrešitev njihove trenutne materialne stiske, ko si preživetja ne morejo zagotoviti:

- sami z delom,
- s pravicami iz dela ali zavarovanja,
- z dohodki iz premoženja,
- iz drugih virov oziroma z nadomestili ali prejemki po drugih predpisih ali s pomočjo tistih, ki so jih dolžni preživljati ali na drug način, določen s predpisi, ki urejajo socialno varstvo za denarno socialno pomoč
- in jim je bila izdana veljavna odločba o redni denarni socialni pomoči pristojnega centra za socialno oz. o varstvenem dodatku ter
- jim je bila v zadnjih šestih mesecih izdana odločba o izredni denarni socialni pomoči, razen v primerih, ko upravičenec ne more uveljavljati pravice do izredne denarne socialne pomoči iz krivdnih razlogov.

Poleg navedene občinske denarne socialne pomoči lahko občani zaprosijo tudi za izredno denarno socialno pomoč, ki je namenjena takojšnji pomoči socialno ogroženemu upravičencu v primeru naravne nesreče ali drugih izrednih okoliščin.

Opaziti je, da je veliko prosilcev za občinske denarne socialne pomoči tudi starejših občanov, ki z nizkimi pokojninami ne zmorejo pokriti vseh tekočih stroškov.

2.2. Sofinanciranje programov in projektov s področja socialne dejavnosti

V Mestni občini Nova Gorica se letno objavlja Javni razpis za sofinanciranje programov in projektov s področja socialne dejavnosti v Mestni občini Nova Gorica (v nadaljevanju: razpis) na podlagi Odloka o sofinanciranju programov in projektov s področja socialne dejavnosti v Mestni občini Nova Gorica.

Mestna občina na ta način namenja sredstva izvajalcem nevladnega sektorja, ki je za kvaliteto življenja v lokalni skupnosti zelo pomemben, saj imajo ti izvajalci neposreden stik z ljudmi. V okviru javnega razpisa se podpirajo trije sklopi programov in projektov:

Programi in projekti, namenjeni invalidom in bolnikom (programi/projekti skopa A):

- programi in projekti, ki ljudem z različnimi oblikami invalidnosti omogočajo, da se vključujejo v okolje, jim nudijo podporo pri povečanju neodvisnega življenja oziroma jim lajšajo življenje z invalidnostjo,
- programi in projekti svetovanja, pomoči in rehabilitacije, namenjeni različnim kroničnim bolnikom in uporabnikom posameznih zdravstvenih storitev,
- programi in projekti, namenjeni ozaveščanju o boleznih in preventivi.

Humanitarni in socialni programi ter projekti (programi/projekti sklopa B):

- programi in projekti, ki blažijo posledice revščine in odpravljajo socialne ter druge stiske posameznikov,
- programi in projekti, ki osebam z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju omogočajo vključevanje v okolje ter drugi programi in projekti s področja varovanja duševnega zdravja,
- programi medgeneracijskih in drugih skupin za samopomoč ter drugi programi, ki v lokalnem okolju skrbijo za zmanjšanje socialne izključenosti posameznih skupin občanov.

Drugi socialni programi in projekti (programi/projekti sklopa C):

- programi in projekti upokojenskih društev,
- drugi programi in projekti s področja socialne dejavnosti, ki dokazujejo vsebinsko učinkovitost (kot na primer družabna srečanja, obiski in obdaritve članov, jubilaritve ipd.) in ne spadajo v sklopa A in B.

Tabela 6: Sredstva za financiranje društev s področja socialnega varstva

LETO	Sredstva mestne občine		ŠTEVILO PRIJAVLJENIH		ODOBRENO	
2019	Skupaj	99.000	Skupaj	42	Skupaj	39
	Sklop A	38.500	Sklop A	19	Sklop A	17
	Sklop B	51.500	Sklop B	15	Sklop B	14
	Sklop C	9.000	Sklop C	8	Sklop C	8
2020	Skupaj	101.000	Skupaj	45	Skupaj	41
	Sklop A	39.000	Sklop A	19	Sklop A	16
	Sklop B	52.500	Sklop B	17	Sklop B	16
	Sklop C	9.500	Sklop C	9	Sklop C	9
2021	Skupaj	107.225	Skupaj	44	Skupaj	41
	Sklop A	40.225	Sklop A	19	Sklop A	18
	Sklop B	61.000	Sklop B	18	Sklop B	16
	Sklop C	6.000	Sklop C	7	Sklop C	7

Tabela 7: Sofinancirani programi in projekti v MONG v letu 2021

Sklop A

Prejemnik sredstev	Program/projekt	Opis
Združenje multiple skleroze Slovenije	posebni program združenja – Goriška podružnica	Programi, namenjeni bolnikom z multiploskrozo in njihovim svojcem ter ozaveščanje javnosti o bolezni.
Društvo tiroidnih bolnikov Primorske Svetilnik	Zdravljenje ščitničnih bolnikov	Programi, namenjeni ščitničnim bolnikom in njihovim svojcem ter ozaveščanje javnosti o bolezni. Organizacija predavanj o bolezni, prehrani, zeliščih, psihoterapiji in telovadbo s pilatesom ter pohode in izlete.
Društvo GO-Spominčica	Demenci prijazna skupnost	Programi za ozaveščanje o demenci, pomoč ljudem z demenco in njihovim svojcem. Skupine za samopomoč, izobraževalni program »Spomni se me«, Alzheimer caffe in predavanja za javnost, sodelovanje z Domom upokojencev Nova

		Gorica, sodelovanje na številnih humanitarnih prireditvah
Medobčinsko društvo diabetikov Nova Gorica	Delovanje društva	Programi, namenjeni sladkornim bolnikom in njihovim svojcem ter ozaveščanje javnosti o sladkorni bolezni, organizacija različnih akcij in humanitarnih prireditev, letovanja, športna in družabna srečanja, skrb za ostarele člane, obiski in obdarovanja, sodelovanje s šolami in društvi.
Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Nova Gorica	Pomoč pri premagovanju gibalnih in komunikacijskih ovir	Programi za slepe in slabovidne ter starejše od 65 za premagovanje gibalnih in komunikacijskih ovir v vsakdanjem življenju. Nudenje prevozov in spremljanje slepih in slabovidnih k zdravniku, rehabilitacijo, javne institucije, socialno vključevanje, pomoč pri pridobivanju in posredovanju informacij, nudenje prevozov in spremljanje starejših k zdravniku in drugim storitvah za ohranjanje zdravja izvedb območja mestne občine in okolice – dopolnjuje program Go Šofer.
Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Nova Gorica	Rehabilitacija kasneje oslepelih in slabovidnih oseb na osebнем nivoju	Pomoč kasneje oslepelih in slabovidnih oseb in pomoč, da sprejme novo življenjsko situacijo in se usposobi za čim bolj neodvisno, samostojno in kakovostno življenje. Reorganizacija uporabnikovih vsakodnevnih opravil in njihovo socialno vključevanje. Pomoč in podpora svojcem kasneje oslepelih in slabovidnih oseb.
Medobčinsko društvo Sožitje Nova Gorica	Z roko v roki	Program je namenjen usposabljanju oseb z motnjo v duševnem razvoju v okviru vseživljenjskega učenja, rekreacije, interesnih dejavnosti. Pomoč svojcem in ohranjanje psihofizičnega zdravja družin in oseb z motnjo v duševnem razvoju. Organizacija športno družabnih srečanj in plesnih delavnic pod vodstvom plesnega učitelja, izvajanje fotografskega krožka.
Goriško društvo za osteoporozo Nova Gorica	Ozaveščanje o osteoporozi in preventivni programi za ohranjanje zdravja ter preprečevanje socialne izključenosti v času in po epidemiji covid-19	Ozaveščanje o osteoporozi in zdravem načinu življenja, razdeljevanje brošur z zdravstveno tematiko, glasilo Sončnica, terapevtska vadba (gimnastika, vodna gimnastika in plavanje, joga, nordijska hoja, razvedrili ples, pohodi), dnevi zdravja in letovanja na morju ter zdraviliščih, meritve kostne gostote. Skrb za preprečevanje socialne izključenosti (druženje s hojo, družabna srečanja, pogovorna skupina Sončnica, vodeni ogledi po Novi Gorici in okolici), sodelovanje z drugimi društvi.
Društvo civilnih invalidov vojn Primorske	Preprečevanje psihičnih posledic invalidnosti	Program omogoča vključevanje civilnih invalidov vojn v okolje, svetovanje in informiranje, nudenje socialne pomoči, družabna srečanja, predavanja, delavnice, obiski in organizacija brezplačnega prevoza za člane na dogodke društva.
Društvo za zdravo življenje Nova Gorica	Rehabilitacija zdravljenih alkoholikov in družinskih članov	Programi so namenjeni vsestranski rehabilitaciji zdravljenih alkoholikov in njihovih družinskih članov, ki so uspešno

		končali ambulantno ali bolnišnično zdravljenje ter spodbujanje posameznikov oz. parov, ki imajo težave s prekomernim pitjem alkohola, da se vključijo v program in tako ohranjajo abstinenco ter živijo bolj kakovostno življenje. Srečanja skupin, sodelovanje z društvi zdravljenih alkoholikov, krepitev psihofizičnih sposobnosti članov, družbeno in kulturno udejstvovanje, sodelovanje z ustanovami v lokalni skupnosti, akcija šofer 0,0.
Društvo za pomoč osebam s posebnimi potrebami Stara Gora	Društvo za pomoč osebam s posebnimi potrebami Stara Gora	Program vključuje številne aktivnosti za ljudi s posebnimi potrebami (nakup pripomočkov, ki jih ne krije zavarovalnica, praznovanje rojstnih dni, obdarovanja, strokovna predavanja, ozaveščanje članov in javnosti, družabna srečanja). Organizacija »Pohoda solidarnosti«, sodelovanje s sorodnimi društvi in društvom ANFAS iz Gorice.
Društvo ko-RAK.si	Ko-Rak.Si v spoštovanju Evropskega kodeksa proti raku	V okviru Info točke v Novi Gorici nudijo bolnikom z rakom in njihovim svojcem informacije o bolezni, zdravljenju in po njem. Izvedba kampanje Melanoma day in Goriškega teka ter hoje za upanje.
Društvo za zdravje srca in ožilja Slovenije Podružnica za severno Primorsko	Program dela za leto 2021	Program je namenjen izobraževanju javnosti o pomenu zdravega načina življenja in preventive pred boleznimi srca in ožilja. Ohranjanje telesne aktivnosti in umske sposobnosti. Predavanja, revija Za srce, vadbe, pohodi, izleti, druženje, meritve.
Društvo ledvičnih bolnikov Severnoprimske regije	Otroci in mladostniki, varujte svoje ledvice ...	Namen programa je pomoč bolnikom in svojcem, ki so se zaradi bolezni znašli v stiski (materialna in finančna pomoč) ter ozaveščanje otrok in mladostnikov ter njihovih staršev o pomenu funkcije ledvic. Sodelovanje z osnovnimi šolami, ozaveščanje javnosti o pomenu preprečevanja kronične bolezni, druženja, srečanja bolnikov in svojcev.
Medobčinsko društvo invalidov Goriške	Invalidi enakih možnosti	Z druženjem, povezovanjem, izobraževanjem, vzpodbujajo vztrajnost, kreativnost in veselje do življenja invalidov. Invalidom nudijo laično psihološko pomoč, poverjeniki vse leto izvajajo obiske težkih invalidov na domu. Izvedba delavnic za krepitev samopodobe, ustvarjalnosti in pridobivanje dopolnilnih znanj.
Društvo gluhih in naglušnih Severne Primorske	Usposabljanje za aktivno življenje in delo ter preprečevanje socialne izključenosti gluhih, naglušnih in gluhoslepih oseb	Strokovna pomoč članom društva pri komunikaciji, uveljavljanju pravic, zagovorništvo, spremstvo članom, informiranje o zakonodaji. Družabna srečanja članov, skupinsko delo s člani, sodelovanje z invalidskimi organizacijami, pomoč pri nabavi tehničnih pripomočkov, izvedba različnih delavnic.
Društvo gluhih in naglušnih Severne Primorske	Informativna dejavnost	Informiranje oseb z izgubo sluha in širše javnosti o težavah, ki jih ta invalidnost predstavlja. Izdaja glasila Tihi utrinki, organizacija okroglih miz, usposabljanja s

		področja novodobne komunikacije, predstavitev gluhoste in naglušnosti po osnovnih šolah in drugih inštitucijah – delavnice znakovnega jezika.
Društvo paraplegikov severne Primorske	Posebni socialni program	Program obsega: organizacijo prevozov invalidov (prilagojen kombi, s katerim nudijo prevoze za člane in druge gibalno ovirane osebe za zdravstvene preglede, rekreacijo in šport, obnovitveno rehabilitacijo, izobraževanja interesne dejavnosti, ogleda sejmov in razstav), kompenzacijo invalidnosti (izboljšanje kakovosti življenjske ravni paraplegikom in tetraplegikom), šport in rekreacijo, interesne dejavnosti.

Sklop B

Prejemnik sredstev	Program/projekt	Opis
Humanitarno društvo KID otrok otroku	Pomoč otrokom in mladim družinam ter upokojencem z najnižjimi pokojninami	Osnovni namen je nudenje pomoči otrokom, mladim družinam, socialno ogroženim in starejšim upokojencem z najnižjimi pokojninami (preskrba z oblačili, obutvijo, igračami, šolskimi potrebščinami, plaketi hrane in ob pomoči donatorjev plačilo položnic). Program vključuje sodelovanje z drugimi organizacijami, šolami, vrtci, izvedbo delavnic in druženj z dobrodelno noto ter sodelovanje z humanitarnimi organizacijami iz Italije.
Društvo vojnih invalidov Severne Primorske	Preprečevanje in opravljanje fizičnih ovir v fizičnem in socialnem okolju	Program je namenjen nudenju pomoči socialno ogroženim vojnim invalidom pri odpravljanju stisk na socialnem, zdravstvenem, stanovanjskem in eksistenčnem področju ter jim dvigniti kvaliteto življenja.
Društvo prostovoljcev VZD Miren	Celostna pomoč brezdomcem za aktivno vključevanje v družbo – razdeljevanje hrane brezdomcem v Novi Gorici	Program se izvaja vse leto (razen v času od 1. 7. do 31. 8.) v Novi Gorici – mestna tržnica. Topli obrok se deli brezplačno in je v prvi vrsti namenjen stiku z uporabnikom in nadaljnji pomoči pri ponovnem vključevanju v družbo, urejanju socialnega statusa, pomoči pri iskanju službe, pogovoru in spodbujanju k drugačnemu načinu življenja.
Slovensko združenje za preprečevanje samomora	Psihološko svetovanje posameznikom, parom in družinam v duševni stiski	Program je zasnovan kot javna psihološka svetovalnica za pomoč odraslim osebam, parom in družinam v trenutkih hude čustvene stiske, ko je stiska še obvladljiva in ne sodi v okvir psihiatrije. Program izboljšuje kvaliteto prebivalstva, posameznikom pomagajo s hitro pomočjo, da ostanejo delovno aktivni in preprečujejo dolgotrajne bolniške odsotnosti zaradi težav na področju duševnega zdravja. Pomemben del programa so tudi krizne intervencije, ko posamezniki pokličejo, ko doživijo akutno psihično ali čustveno stisko.

ŠENT	Dnevni center za osebe s težavami v duševnem zdravju	Program je namenjen ljudem, ki imajo težave v duševnem zdravju in njihovim svojcem ter zainteresirani javnosti. Dnevni center je odprt od ponedeljka do petka. Organizirane so številne aktivnosti (psihološka rehabilitacija, vseživljenjsko učenje, funkcionalna okupacija, prostočasne dejavnosti).
ŠENT	Zavetišče za brezdomce	Brezdomnim nudi možnost prenočitve in iz tega izhajajočo osnovno varnost ter možnost, da začnejo urejati svoj ekonomsko-socialni status. Zavetišče deluje vse dni v letu v nočnem času. Program se povezuje s službami na področju socialnega in zdravstvenega varstva.
Društvo za pomoč in informiranje na področju sociale in zdravstva	Skupna prostovoljska mreža	Vzpostavitev skupne mreže prostovoljcev, ki bi organizacijam omogočale izmenjavo prostovoljcev. Namenjena je vsem organizacijam, ki izvajajo prostovoljsko delo in hkrati tudi uporabnikom, ki potrebujejo pomoč.
Medgeneracijsko društvo 4 letni časi Ajdovščina	Psihosocialna podpora starostnikom v skupinah starih ljudi za samopomoč v MO Nova Gorica	Mreža skupina starih ljudi za samopomoč je namenjena starejšim od 65 let in je namenjena rednemu druženju naključno izbranih posameznikov, ki preraste v prijateljsko skupino. V programu so izredno pomembni prostovoljci, saj predstavljajo prvi stik s starejšimi, zato se jim omogoči usposabljanje za vodenje skupin.
Družinski center Sveta Gora (sedaj Center Skupaj)	Svetovalno terapevtska pomoč in preventivna podpora posameznikom parom, zakoncem in družinam, ko se znajdejo v psihosocialnih stiskah	Program je namenjen posameznikom, parom, družinam, ki se znajdejo v stiskah in jih sami ne zanj ali ne zmorejo razrešiti. Osnovna dejavnost, s katero program dosega zastavljene cilje, je individualna, partnerska in družinska psihoterapija. Uporabnikom je na voljo tudi osebno in telefonsko svetovanje ter informiranje. Program dopolnjujejo še terapevtske skupine in preventivna predavanja ter delavnice za širšo javnost.
OZARA	Center za psihoterapevtske storitve in svetovanje OZARA	Namenjen je osebam, ki se znajdejo v začaranem krogu in nikakor sami ne zmorejo najti ustrezne rešitve oziroma osebam s potrebo po osebnosti rasti.
OZARA	Pisarna za informiranje in svetovanje Nova Gorica z okolico	Je oblika psihosocialne pomoči in podpore osebam s težavami v duševnem zdravju, ki se izvaja v njihovem življenjskem okolju. Namenjena je osebam s težavami v duševnem zdravju in njihovim svojcem. Program nudi individualno pomoč, svetovanje, informiranje, neposredno pomoč, asistenco, zagovorništvo, izobraževanje, ozaveščanje, organiziranje spremstva in druženja.
Gorška območna Karitas	Materialna in psihosocialna pomoč družinam in posameznikom v stiski	Materialna pomoč družinam, otokom, posameznikom, brezdomcem v obliki paketov hrane in higienskega materiala, oblačil, obutve, gospodinjskih aparatov, pohištva, ortopedskih pripomočkov,

		finančna pomoč za plačilo položnic. Finančna pomoč ob naravnih in drugih nesrečah, pomoč družinam s šolajočimi otroki, »posvojitev na razdaljo«.
Medobčinsko društvo prijateljev mladine za Goriško	Družinski center Trojka	Program za ozaveščanje staršev za senzibilno starševstvo, za boljšo komunikacijo družin in zmanjševanje socialne izključenosti socialno ranljivih skupin (krepitev starševskih kompetenc, izboljšanje komunikacije v družini, osebna rast otrok in mladostnikov, psihosocialna pomoč otrokom, mladostnikom in staršem, humanitarna pomoč, počitniške aktivnosti za otroke in družine).
Društvo univerza za tretje življenjsko obdobje	Programi medgeneracijskih in drugih skupin za samopomoč ter drugi programi, ki v lokalnem okolju skrbijo za zmanjšanje socialne izključenosti posameznih skupin občanov	Gre za programe s področja izobraževanja (tuji jeziki), kulturne dediščine, umetnosti, spoznavanja sodobnih oblik komuniciranja, fizične kondicije in zdravega načina življenja. Aktivno sodelujejo z drugimi društvi v okolici in sosednji Italiji. Organizirajo različne razstave.
Slovensko društvo Hospic	Spremljanje umirajočih bolnikov in podpora žalujočim odraslim, otrokom in mladostnikom	Program poteka v obliki individualnih telefonskih pogovorov ali osebnega svetovanja žalujočim, podpora v skupinah in klubu žalujočih, za otroke pa organizirajo delavnice. Program zagotavlja ustrezno skrb za umirajočega bolnika in njegove družinske člane ter bližnje. Ozaveščanje javnosti in detabuizacija smrti.
Zavod Karitas Samarijan	Letni program zavoda Karitas Samarijan	Materinski dom – program je namenjen ženskam in materam z otroki, ki zaradi različnih socialnih situacij in stisk potrebujejo namestitve, podporo, materialno ter strokovno pomoč. Varna hiša – je namenjena ženskam ali materam z otroki, ki doživljajo nasilje v družini in potrebujejo strokovno pomoč, podporo ter namestitve oz. umik na tajno lokacijo. Individualno svetovanje žrtvam nasilja, svetovalno terapevtske skupine, informiranje, ozaveščanje javnosti.

Sklop C

Prejemnik sredstev	Program/projekt	Opis
Društvo upokojencev Trnovo – Lokve	Program dela društva za leto 2021	Obiski članov društva doma in v domovih upokojencev, obdaritev starejših in jubilarov, sodelovanje z Domom upokojencev Nova Gorica in krajevno skupnostjo, razstava ročnih del članov društva v okviru občinskega praznika, sodelovanje na športnih igrah, rekreacija in družabna srečanja članov.
Društvo upokojencev Nova Gorica	Humanitarne in sociale dejavnosti	Družabna srečanja članov, čestitke jubilarom in voščila ob novem letu, letovanja, vključitev v program »Starejši za starejše«, tedenska fizioterapevtska vadba, organizacija prostovoljskih akcij,

		udeležba na upokojenskih balinarskih turnirjih, srečanje »Starosta Mali Princ«.
Društvo upokojencev Šempas	Program dela društva za leto 2021	Organiziranje in izvajanje pomoči starejšim, organiziranje in izvajanje družabnih, izobraževalnih, kulturnih in športno rekreativnih dejavnosti, obiski članov na domu in v domovih upokojencev, informiranje članov s predpisi na področju pokojninskega in zdravstvenega zavarovanja, družabna srečanja, tečaj varne vožnje, sodelovanje s krajevnimi skupnostmi in gledališko sekcijo KD Šempas.
Društvo upokojencev Grgar	Druženja, srečanja, izleti, šport, družabne igre naših starejših krajanov in jubilarov	Druženja članov in srečanja z društvi upokojencev, sodelovanje z osnovno šolo Grgar in domom upokojencev, obiski in obdaritve starejših članov nad 80 in 90 let.
Društvo upokojencev Čepovan – Lokovec	Program s področja socialne dejavnosti v MO Nova Gorica	Obiski članov društva doma in v domovih upokojencev, obdaritev starejših in jubilarov, sodelovanje s krajevno skupnostjo in PGD Čepovan, družabna srečanja članov.
Društvo upokojencev Solkan	Starejšim krajanom omogočiti kakovostno in samostojno življenje	Predavanja z zdravstveno, socialno in humanitarno problematiko, obiski na domu, čestitke starejšim članom nad 80 let, sodelovanje s centrom za socialno delo, krajevno skupnostjo, drugimi društvi, športno udejstvovanje in letovanja, srečanja.
Društvo upokojencev Prvačina	Letni program delovanja DU Prvačina v letu 2021	Izobraževanja članov (računalniško opismenjevanje in uporaba pametnih telefonov, jezikovni tečaji, klekljanje), družabna srečanja, kulturni program, izletništvo – pohodništvo in športno udejstvovanje (balinanje, športni ribolov na športnih igrah), sodelovanje s krajevno skupnostjo, ostalimi društvi, krajevno organizacijo Rdečega križa in upokojenci iz Doberdoba.

2.3. Večgeneracijski center Goriške, svetla stran življenja (VGC): LUNG

Ta je namenjen različnim ranljivim skupinam s ciljem zmanjševanja socialne izključenosti in revščine, povezovanja in opolnomočenja ranljivih skupin. Program Večgeneracijskega centra izvaja Ljudska univerza Nova Gorica (krajšava LUNG). Program je financiran iz sredstev Evropskega sklada. Poleg tega ima Ljudska univerza Nova Gorica za izvajanje programa v upravljanju prostore na Ulici Gradnikove brigade 33. Na ta način se program večgeneracijskega centra izvaja na dveh lokacijah.

2.4. Zlati kotiček Mercator center Nova Gorica – Kromberk

Deluje od leta 2016, upravlja ga Zlata mreža in je namenjen druženju, izobraževanju in sodelovanju zlate generacije. Prostore, ki so jih poimenovali »Zlati kotički«, upravlja Zlata mreža in jih skupaj z lokalno skupnostjo, lokalnimi društvi upokojencev, prostovoljci in podporniki spreminja v prijetne in domače kotičke. Programi, ki se izvajajo, so brezplačni in so namenjeni medgeneracijskemu sodelovanju, druženju, izobraževanju starejših na osnovi prostovoljskih in brezplačnih aktivnostih. Koordinacijo programov vodita Društvo upokojencev Nova Gorica in Univerza za tretje življenjsko obdobje Nova Gorica.

2.5. RKS Območno združenje Nova Gorica

V okviru svoje dejavnosti izvaja tudi programe, namenjene starejšim (letovanje starostnikov na Debelem rtiču – sredstva FIHO, obiski ostarelih in slabotnih s ciljem izboljšanja kakovosti življenja starejših, vključevanje starostnikov v širše socialno okolje, materialna in socialna pomoč). Na podlagi letne pogodbe Mestna občina Nova Gorica zagotavlja sredstva za program oskrbovanja socialno ogroženih posameznikov, družin in posameznih skupin prebivalstva z različnimi oblikami materialne pomoči, program krvodajalstva in darovanja organov ter skrb za boljšo kakovost starejših oseb in otrok.

2.6. Brezplačni prevozi za starejše GO Šofer

Mestna občina Nova Gorica na podlagi Odloka o sofinanciranju izvajanja brezplačnih prevozov za starejše v Mestni občini Nova Gorica zagotavlja sredstva za izvajanje brezplačnih prevozov za starejše. V letu 2021 in 2022 je izvajalec brezplačnih prevozov za starejše Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Nova Gorica. Mestna občina Nova Gorica je v proračunu za leto 2021 za ta namen zagotovila 29.300 EUR za leto 2022 pa 34.000 EUR.

Brezplačni prevozi za starejše so namenjeni občanom, starejšim od 65 let, s stalnim bivališčem v Mestni občini Nova Gorica, ki nimajo možnosti do prevoza lastnega ali s strani druge osebe (v nadaljevanju uporabniki). Prevozi se izvajajo praviloma na območju Mestne občine Nova Gorica, Občine Brda, Občine Kanal ob Soči, Občine Renče - Vogrsko, Občine Miren - Kostanjevica, Občine Šempeter - Vrtojba, ob delavnikih od ponedeljka do petka, predvidoma med 8. in 16. uro.

Brezplačni prevozi se opravljajo za potrebe obiska zdravnika, obiska lekarne, obisk javnih ustanov (CSD, upravna enota, občina, pošta, banka, zavarovalnica ...), trgovine, prevozov na pokopališče, dnevnih centrov za starejše in drugih medgeneracijskih središč oz. programov za starejše, drugih nujnih storitev, potrebnih za ohranjanje zdravja.

3. Analiza o stanju in potrebah starejših v Mestni občini Nova Gorica

Raziskavo »Analiza o stanju in potrebah starejših v Mestni občini Nova Gorica« sta izvedli Fakulteta za uporabne družbene študije in Mestna občina Nova Gorica na pobudo delovne skupine za pripravo Strategije za starejše v Mestni občini Nova Gorica.

Obdobje zbiranja podatkov: od konca novembra 2021 do 24. 12. 2021

Populacija: občani Mestne občine Nova Gorica, stari nad 65 let

Izvedba analize: pred. Emil Karajić

Metoda izvedbe: anketni vprašalnik v fizični in spletni obliki

Projekta skupina: pred. Emil Karajić, Karin Premrl, člani delovne skupine za pripravo Strategije za starejše v Mestni občini Nova Gorica

3.1. Uvodna metodološka pojasnila

Pričujočo raziskavo sta izvedli Fakulteta za uporabne družbene študije in Mestna občina Nova Gorica na pobudo delovne skupine za pripravo Strategije za starejše v Mestni občini Nova Gorica za namen priprave Strategije za starejše v Mestni občini Nova Gorica za obdobje 2021–2025. V delovno skupino so vključeni predstavniki DU Gradišča nad Prvačino, DU Nova Gorica, CSD, Območna enota Nova Gorica, Humanitarnega društva KID, Mestnega sveta občine Nova Gorica in Fakultete za uporabne družbene študije (FUDŠ). Poleg že naštetih organizacij, ki pomagajo pri pripravi strategije, so bili vključeni tudi nekateri drugi predstavniki, in sicer Marinka Saksida, vodja Oddelka za družbene dejavnosti, Tamara Simčič, višja svetovalka za družbene dejavnosti, in Karin Premrl, študentka na Mestni občini Nova Gorica. Delovna skupina se srečuje na rednih sejah, na katerih se člani dogovarjajo o poteku strategije.

Zbiranje podatkov je potekalo s pomočjo anketnega vprašalnika. Namen raziskave je bil raziskati, kakšne so dejanske potrebe starejših, kako starejši živijo v naši občini, kaj si želijo, kaj pogrešajo in kako so seznanjeni s storitvami, ki potekajo v naši občini.

Delovna skupina je oblikovala vprašalnike, namenjene starejšim od 65 let naprej. Zbiranje je potekalo tako v fizični obliki (papir-in-svinčnik) kot tudi preko spletne platforme 1ka. Fizični vprašalniki so bili poslani institucijam in društvom za starejše po pošti ter tudi osebno prineseni. Anketiranje je bilo anonimno.

V proces zbiranja podatkov smo vključili različne institucije in društva, ki so namenjene pomoči starejšim, ter tudi posameznikom v lastnih gospodinjstvih. Ta so sledeča:

- Društva upokojencev (Šempas, Čepovan – Lokovec, Trnovo – Lokve, Prvačina, Rožna Dolina, Nova Gorica, Solkan, Grgar, Dornberk in Branik),
- Center za socialno delo, Območna enota Nova Gorica,
- Dom upokojencev Nova Gorica in Gradišče nad Prvačino,
- pomoč na domu,
- Varstveno delovni center Nova Gorica,
- Zdravstveni dom Nova Gorica – osnovno varstvo,
- Zdravstveni dom Nova Gorica – zobozdravstveno varstvo,
- Društvo GO-SPOMINČICA, regijsko društvo za pomoč pri demenci za severnoprifmorsko regijo,
- Krajevna skupnost,
- Ljudska univerza Nova Gorica,
- Goriška Območna Karitas,
- Humanitarno društvo Kid.

Čeprav so tako pridobljene ugotovitve prvenstveno namenjene ugotavljanju potreb starejših prebivalcev mestne občine, pa daje naša analiza tudi ob tem nujno potrebni širši vpogled v potrebe starejše populacije v izbranih naseljih na območju Mestne občine Nova Gorica.

Pričujoča raziskava je kvantitativnega tipa, zbiranje podatkov je temeljilo na anketnih vprašalnikih, ki so bili dostopni od konca novembra 2021 do 24. 12. 2021. Rešene vprašalnike v fizični obliki so institucije in društva ponovno poslale na Mestno občino Nova Gorica. Za vprašalnike na spletni strani je bila zadolžena Fakulteta za uporabne družbene študije. Pridobljeni podatki so bili analizirani s strani FUDŠ s programsko opremo SPSS.

Zbrani podatki, pridobljeni s pomočjo anketnih vprašalnikov, so bili najprej pregledani v smislu izločitve napačnih ali izrazito pomanjkljivih podatkov. Nekaj vprašalnikov se je vrnilo tudi popolnoma praznih. Anketiranje smo izvedli v gospodinjstvih, organizacijah in društvih v naslednjih krajih: Šempas, Čepovan, Lokovec, Trnovo – Lokve, Grgarske Ravne, Grgar, Bate, Banjšice, Rožna Dolina, Kromberk, Ajševica, Šmihel, Nova Gorica, Šempeter pri Gorici, Solkan, Vrtojba, Dornberk, Potok pri Dornberku, Zalošče, Prvačina, Gradišče nad Prvačino, Branik, Spodnja Branica, Preserje, Steske, Osek, Ozeljan in Renče – Vogrsko.

Dostop do respondentov je bil zagotovljen s strani organizacij in društev, ki so vprašalnike prejeli. Zaposleni v organizacijah in predsedniki društev, ki vključujejo starejše, so vprašalnike razdelili med respondente, da so jih le-ti potem tudi rešili. Nekaj vprašalnikov je bilo tudi osebno vročenih (zdravstveni dom). Vprašalniki so bili večinoma izročeni preko navadne ali elektronske pošte.

Anketo je izpolnilo 516 posameznikov, od tega je bilo 110 vprašalnikov izpolnjenih prek spleta. Število vnesenih anketnih vprašalnikov je sicer nekoliko manjše od vseh izpolnjenih, saj je bilo nekaj anketnih vprašalnikov izločenih iz obdelave kot neveljavnih.

3.2. Splošne značilnosti anketirancev

Skupno število vseh rešenih vprašalnikov, ki jih je Mestna občina Nova Gorica razdelila med posameznike in organizacije, je bilo 516. Število vrnjenih izpolnjenih vprašalnikov je bilo 441, od tega je bilo 15 vprašalnikov neveljavnih, 426 pa jih je bilo ročno vnesenih v Excel tabelo. Število rešenih vprašalnikov na spletu je bilo 110. Skupno število vseh, ki so anketo izpolnili, je bilo 536.

Od tega je bilo 178 rešenih vprašalnikov iz strani moških in 338 iz strani žensk. Ženski spol je v razmerju do moškega pre-reprezentiran. V splošni populaciji nad 65 let število žensk sicer občutno presega število moških (le-te dosegajo višje starosti kot moški), vendar ne v tolikšni meri kot v našem vzorcu (Demografski podatki NIJZ, 2019).

Povprečna starost vzorca je 74 let (SD = 7,9). Vprašalnik je rešilo 20 starejših posameznikov, ki so stari 90 let ali več. Preko spleta je vprašalnik rešilo 110 posameznikov. Populacija starejših, ki živijo v domu za upokojeince, ni dobro zastopana ($f = 6$).

Pri nekaterih vprašalnikih v fizični obliki je bilo razvidno, da respondenti niso prav dobro razumeli navodil oziroma so jim bila nejasna in so obkroževali odgovore tako, da je bil tisti, ki je bil zadolžen za analizo vprašalnikov, zmeden oziroma skeptičen, kakšen odgovor je tukaj obkrožen.

Tabela 8: Frekvence in deleži korespondentov glede na kraj bivanja

Kraj	f	Delež	Kraj	f	Delež
Nova Gorica	191	37,6 %	Vitovlje	7	1,4 %
Solkan	73	14,4 %	Voglarji	7	1,4 %
Branik	51	10,0 %	Prvačina	6	1,2 %
Ozeljan	22	4,3 %	Osek	5	1,0 %
Šempas	14	2,8 %	Šmihel	5	1,0 %
Grgarske Ravne	13	2,6 %	Tabor nad Dornberkom	5	1,0 %
Spodnja Branica	13	2,6 %	Banjšice	4	0,8 %
Dornberk	11	2,2 %	Lazna	3	0,6 %
Lokovec	10	2,0 %	Bate Branik	2	0,4 %
Preserje	10	2,0 %	Pristava	2	0,4 %
Čepovan	9	1,8 %	Rožna Dolina	2	0,4 %
Kromberk	8	1,6 %	Ajševica	1	0,2 %
Trnovo	8	1,6 %	Miren	1	0,2 %
Zalošče	8	1,6 %	Ravnica	1	0,2 %
Gradišče nad Prvačino	7	1,4 %	Renče	1	0,2 %
Šempeter	7	1,4 %	Vrtojba	1	0,2 %

N = 508

3.3. Povzetek ključnih ugotovitev

Najprej predstavljamo nekaj ključnih ugotovitev in povzetkov v prečiščeni obliki. Rezultati so bolj podrobno prikazani v naslednjem poglavju.

Dohodki in preživetje

17,4 % starejših ne more preživeti s trenutnimi dohodki. Izmed teh jih 63 % živi v hiši, 30 % v stanovanju in 7 % drugje.

Izmed teh, ki s trenutnimi dohodki ne morejo preživeti, jih tretjina živi samih.

Najbolj pogoste storitve, ki si jih morajo starejši plačevati sami so frizerske storitve, pedikure, masaže in prevozi.

10 % starejših prejema socialne transferje.

63,3 % starejših, ki prejemajo socialne transferje, še vedno ne morejo preživeti s trenutnim dohodkom.

11 % starejših, ki ne prejemajo socialnih transferjev, s trenutnimi dohodki ne morejo preživeti.

Gibalno ovirani

36 % gibalno oviranih ne more preživeti s trenutnimi dohodki. Izmed teh jih 56 % živi v hiši, 41 % v stanovanju in 3 % drugje.

Skoraj polovica gibalno oviranih živi samih. 29 % gibalno oviranih se počuti osamljene. Izmed teh jih 74 % dejansko živi samih, 11,1 % s partnerjem ali zakoncem in 14,8 % z otroki in/ali vnuki.

5 % gibalno oviranih se ne družijo z nikomer.

30 % gibalno oviranih ne more samostojno zapustiti bivanjskega prostora. Izmed teh jih 42 % živi samih, 23 % s partnerjem in 23 % z otroki ali vnuki.

Osamljenost in nasilje

17 % starejših se počuti osamljenih. Od teh jih 66,7 % živi samih, 17,2 % z zakoncem/partnerjem in 16 % z otroki in/ali vnuki. Večina osamljenih se tako počuti kljub temu, da se družijo z vsaj eno skupino (večinoma svojci in prijatelji).

Starejši svoj čas preživljajo večinoma v družbi prijateljev in svojcev, v manjši meri sosedov, najmanj pa s prostovoljci. 4 % starejših se ne družijo z nikomer. 31 % starejših svoj čas preživlja samo z eno skupino.

3,4 % starejših poroča, da doživljajo neko obliko nasilja ali zanemarjanja. Močno prevladujoča je pojavnost psihičnega nasilja, med katerega običajno štejemo: sovražno vedenje, grožnje, poniževanje, omejevanje potreb, socialna izolacija, zaklepanje, neupoštevanje svobodne volje in omejitve obiskov (*navedene oblike so del strokovnega mnenja in ne navedbe korespondentov*).

Zdravje in pomoč

66,3 % starejših poroča, da se počutijo zdrave. Najbolj pogoste težave, ki jih navajajo so bolečina (glava, hrbet, kolki, noge), gibalna omejenost in težave s srcem in ožiljem. 4,5 % starejših nima zagotovljenega ustreznega dostopa do zdravnika (bodisi zaradi epidemije, prevoza ali neodzivnosti zdravnika).

84 % starejših nima urejenega dostopa do bivanjskega prostora z dvigalom ali klančino. Izmed teh je 47 % takih, ki živijo samo v nadstropju. 7 % starejših ne more samostojno zapustiti bivanjskega objekta.

8,5 % starejših potrebuje pomoč pri opravljanju vsakodnevnih opravil, 15 % pa to pomoč potrebuje občasno.

Starejšim večinoma pomagajo svojci. Tistim, ki pa potrebujejo redno pomoč tudi pristojne službe in sosedi. Oblike pomoči, ki so starejšim najbolj znane, so domovi za starejše, brezplačni prevozi, oskrba na domu, dnevni centri in nevladne organizacije. Poznanost oblike pomoči se v veliki meri razlikuje glede na to, ali starejši potrebujejo pomoč ali ne. Kaže se, da tisti, ki ne potrebujejo pomoči, bolje poznajo splošne vire pomoči (zgoraj omenjeni). Tisti, ki pa pomoč potrebujejo, bolje poznajo specifične vire pomoči, kot so osebni asistent, fizioterapija in 24-urno telefonsko varovanje.

55,5 % starejših je vključenih v vsaj eno nevladno organizacijo. Največ jih je vključenih v društva upokojencev in specifična društva, povezana z različnimi zdravstvenimi stanji.

3.4. Razvoj in želje

Starejši izražajo največ interesa za razvoj naslednjih aktivnosti (*izbrane aktivnosti, ki so se pojavile več kot 30 %*): pomoč na domu, novi domovi za starejše, center dnevnih aktivnosti, varovana stanovanja, centri za dnevno varstvo in več obveščanja o programih in oblikah pomoči.

Kot *drugo* pa so starejši v večji meri poudarjali potrebo po več finančne podpore (dvig pokojnin, subvencije ...) (42 %).

66,3 % starejših bi se udeležilo predstavitve razpoložljivih pomoči v občini in konkretnje razlage, kako do njih.

Nekateri starejši so Mestni občini Nova Gorica želeli sporočiti še (tukaj so predstavljene samo kategorije odgovorov z pojavnostjo 10 % ali več; odgovore smo razdelili v 21 kategorij in so predstavljene na koncu poglavja Rezultati):

- urediti infrastrukturo mesta, da bo le-to bolj prijazno in dostopno za invalide ter starejše (klančine, dvigala, pločniki, klopce, peš poti ...), 21 %,
- več finančne podpore (predvsem višje pokojnine), 21 %,
- da se uresniči namen te ankete, saj pogostokrat stvari ostanejo samo na papirju, 10 %,
- hitrejša in bolj zanesljiva zdravstvena obravnava (dostopnost, odzivnost, obveščanje o pravicah ...), 10 %.

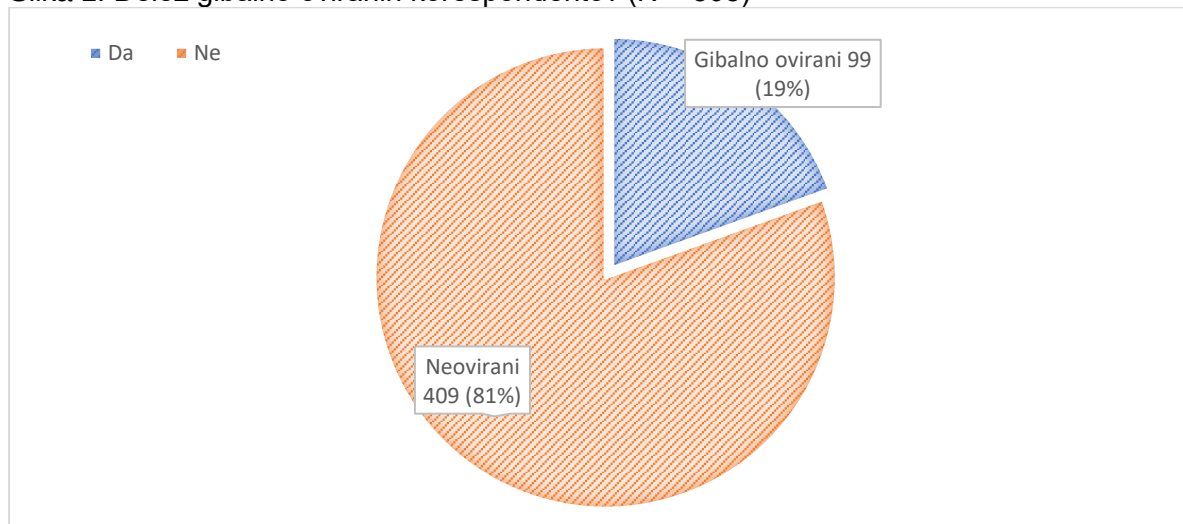
Rezultate bomo v nadaljevanju podrobneje predstavili v sosledju vprašanj na anketi. Prikaz vključuje predvsem frekvenčno analizo. Pri nekaterih vprašanjih smo opravili tudi primerjavo med različnimi demografskimi podskupinami, kjer je to bilo smiselno in so se razlike tudi pokazale.

3.5. Rezultati

Rezultati predstavljajo golo frekvenčno in preprosto primerjalno analizo brez vsebinskega komentarja oz. interpretacije.

Ali ste gibalno ovirani?

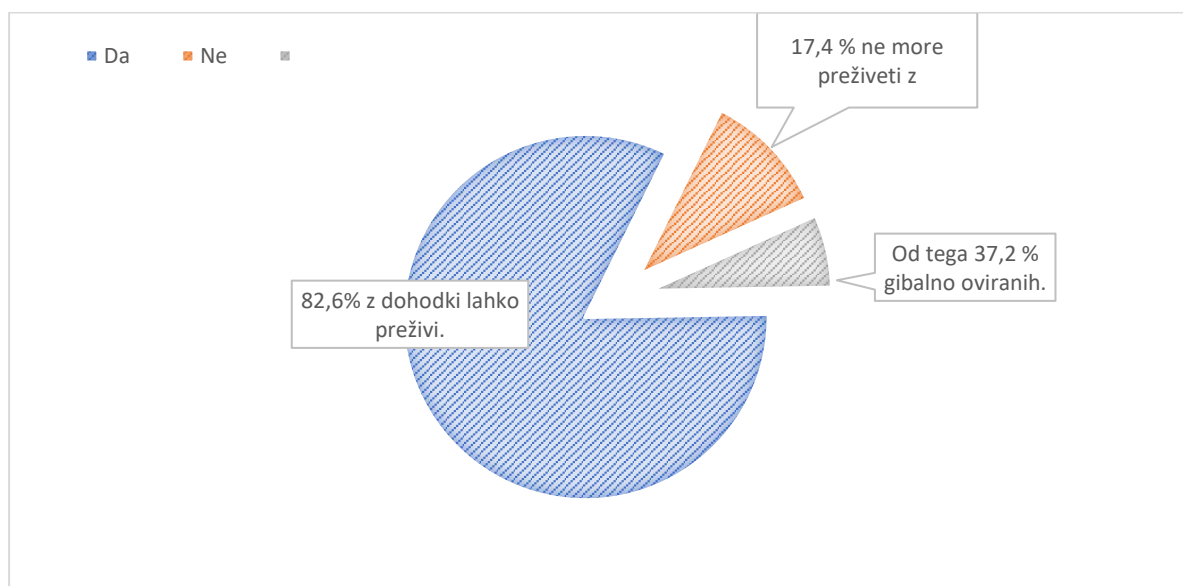
Slika 1: Delež gibalno oviranih korespondentov (N = 508)

Izmed 89 gibalno oviranih, ki so nato odgovorili na vprašanje *Ali z dohodki, ki jih imate, lahko preživite?*, je 36 % (f = 32) takih, ki s trenutnimi dohodki ne morejo preživeti.

Ali z dohodki, ki jih imate, lahko preživite?

Slika 2: Delež starejših, ki z dohodki ne morejo preživeti, in koliko teh je gibalno oviranih (N = 494)

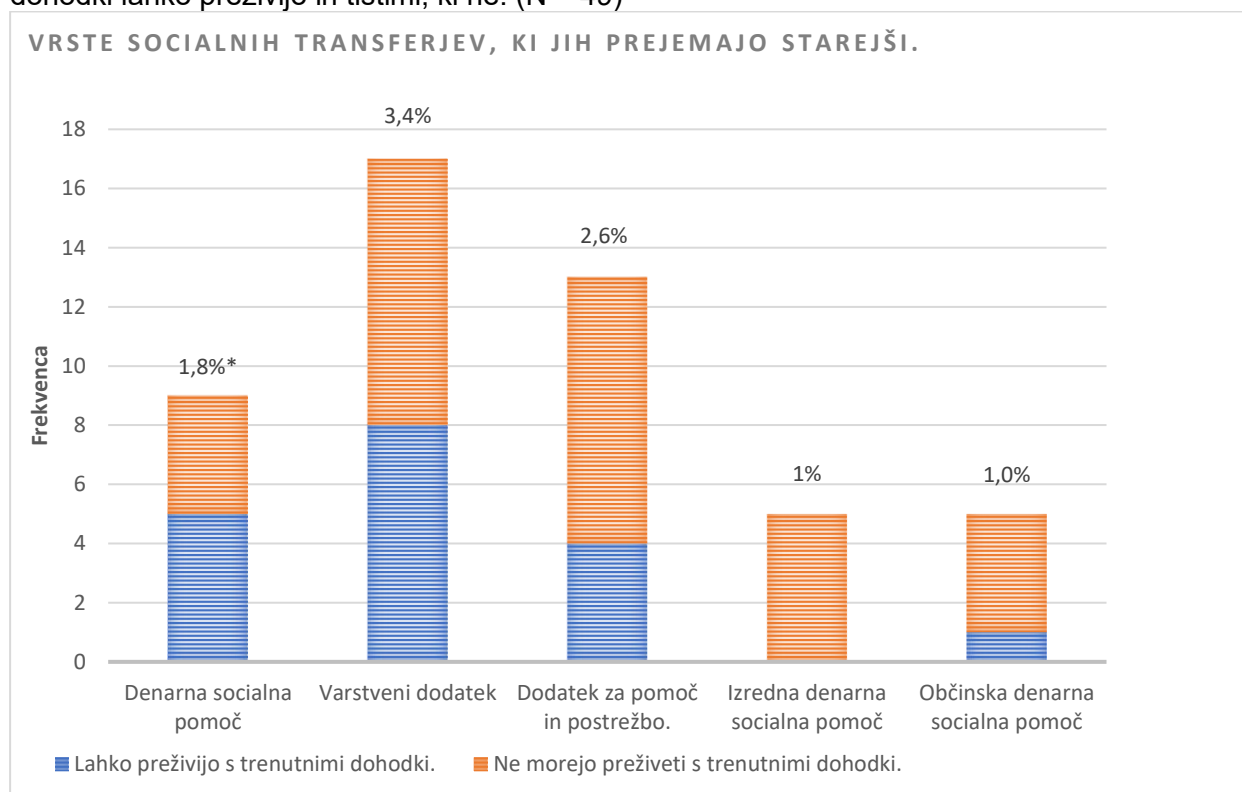
Od 86 starejših, ki ne morejo preživeti s trenutnimi dohodki, jih je več kot tretjina takih, ki so gibalno ovirani (f = 32; 37,2 %).

Ali prejemate socialne transferje?

9,9 % korespondentov poroča, da prejemajo neko obliko socialnih transferjev ($f = 49$; $N = 495$). Izmed teh, ki prejemajo neko obliko socialnih transferjev, je še vedno 63,3 % takih, ki kljub temu poročajo, da s trenutnimi dohodki ne morejo preživeti ($f = 31$; $N = 49$).

446 starejših poroča, da ne prejemajo omenjenih socialnih transferjev. Od tega je 49 (11 %) takih, ki s trenutnim dohodkom ne morejo preživeti.

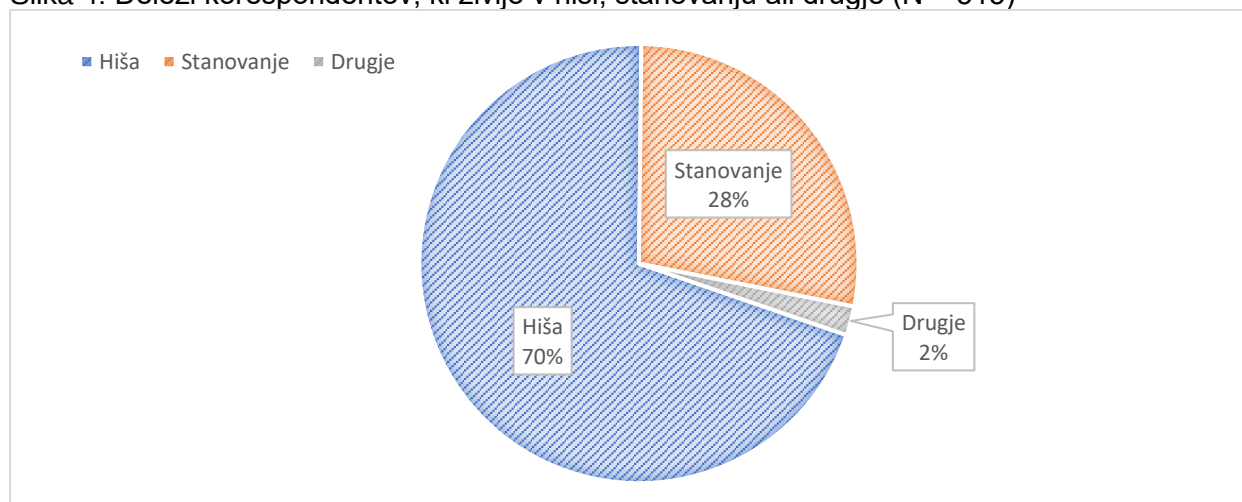
Slika 3: Vrste socialnih transferjev, ki jih prejemajo korespondenti in razmerje med tistimi, ki z dohodki lahko preživijo in tistimi, ki ne. ($N = 49$)

* Delež starejših celotnega vzorca ($N = 495$), ki prejemajo socialni transfer.

Kje živite?

Slika 4: Deleži korespondentov, ki živijo v hiši, stanovanju ali drugje ($N = 515$)

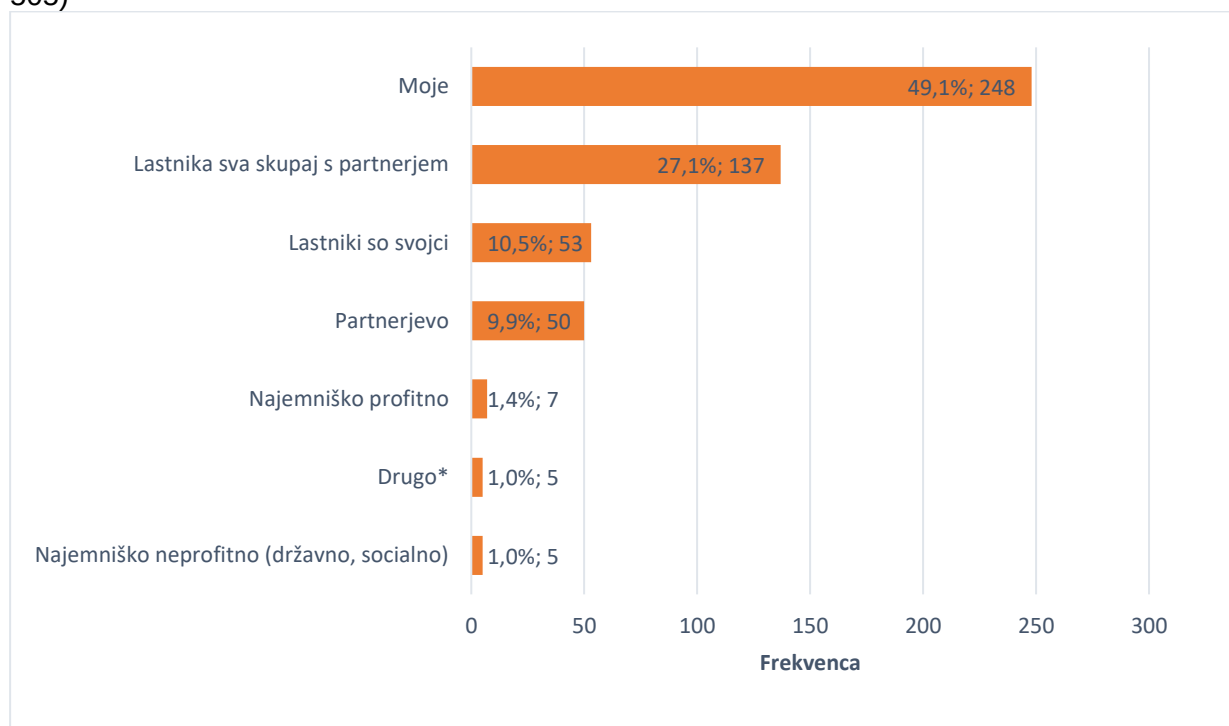
Pod kategorijo *Drugje* je en korespondent navedel samski dom, dva stanovanjsko skupino in šest dom za upokojence (dva nista odgovorila).

56 % gibalno oviranih živi v hiši, 41 % v stanovanju in 3 % drugje (2 od 3 v domu za upokojence, tretji ni podal odgovora) (N = 96).

Izmed starejših, ki s trenutnimi dohodki ne morejo preživeti, jih 63 % živi v hiši, 30 % v stanovanju in 7 % drugje (1 v samskem domu, 3 v domu za upokojence, 1 v stanovanjski skupini in 2 nista podala odgovora) (N = 83).

Čigavo je stanovanje ali hiša?

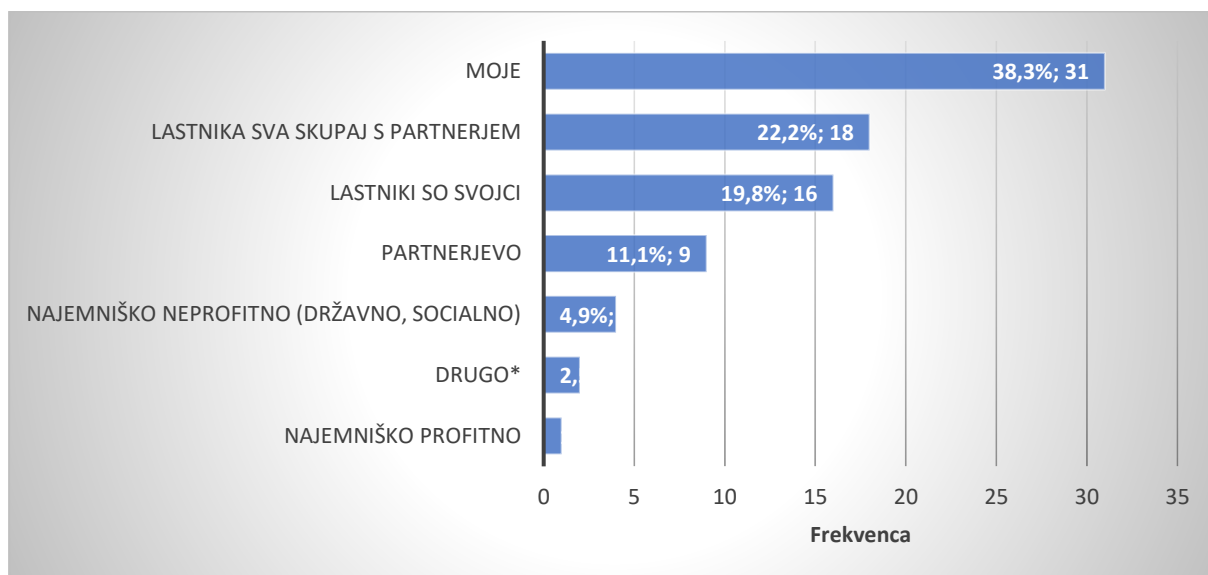
Slika 5: Frekvence in deleži odgovorov na vprašanje o lastništvu bivanjskega prostora (N = 505)

* 2 korespondenta poročata, da je lastnik objekta, kjer bivata stanovanjska skupina, 3 niso podali odgovora.

Iz slike 5 je razvidno, da ima skoraj polovica korespondentov bivanjski prostor v svoji lasti, skoraj tretjina pa si lastništvo deli s partnerjem. Približno petina starejših živi v prostorih, ki so v lasti svojcev oz. partnerja. 3,4 % starejših poroča, da živijo v najemniških ali državnih stanovanjih. V primeru podskupine starejših, ki s trenutnim dohodkom ne morejo preživeti, se deleži rahlo spremenijo.

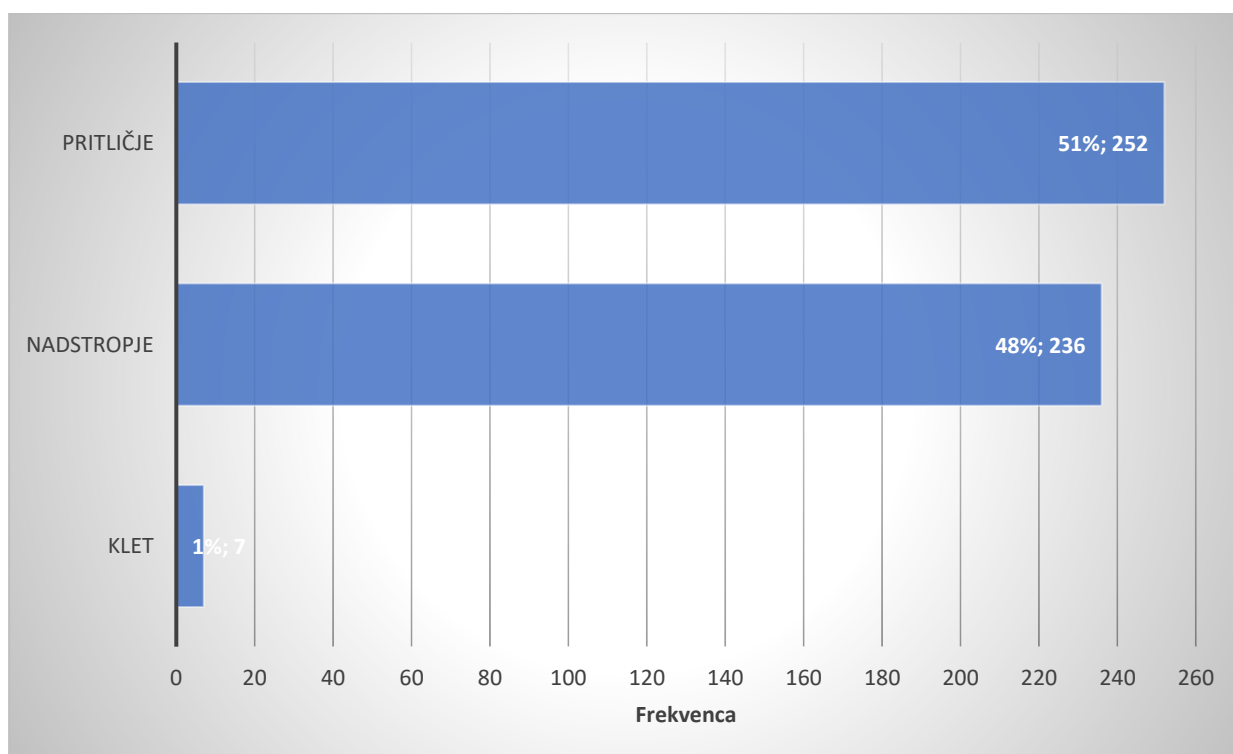
Slika 6: Frekvence in deleži odgovorov na vprašanje o lastništvu bivanjskega prostora v primeru, da korespondent ne more preživeti s trenutnim dohodkom (N = 81)

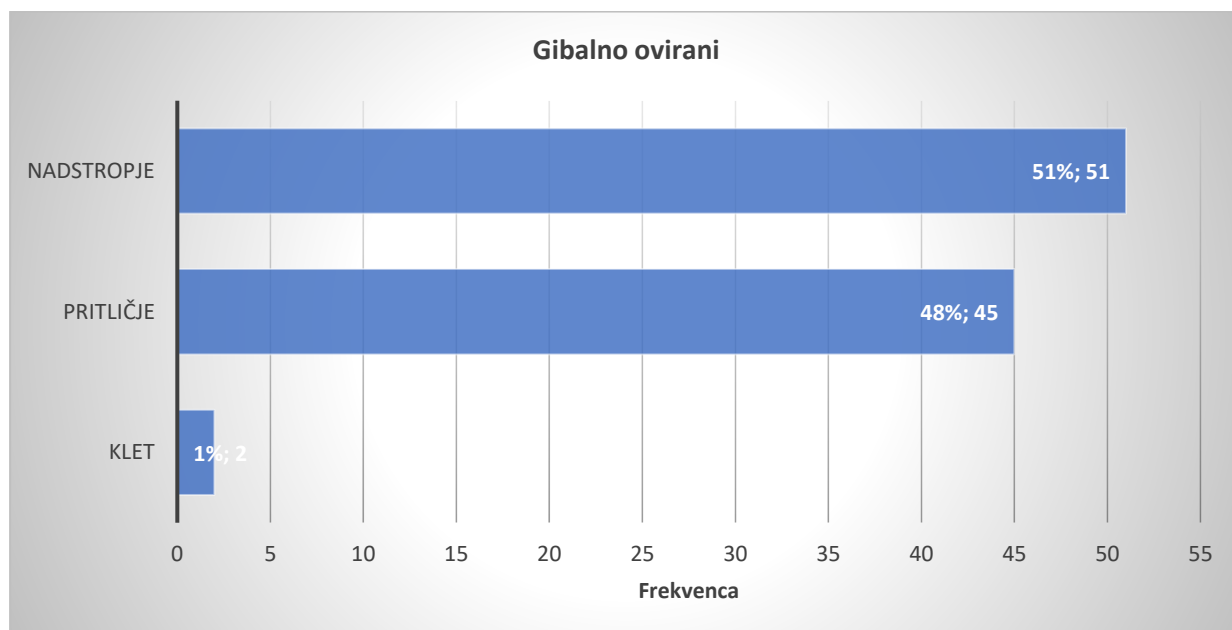
* Stanovanjska skupina.

Ali imate na voljo dvigalo ali klančino za dostop?

Slika 7: Frekvence in deleži korespondentov, ki živijo v kleti, pritličju ali nadstropju (N = 495)

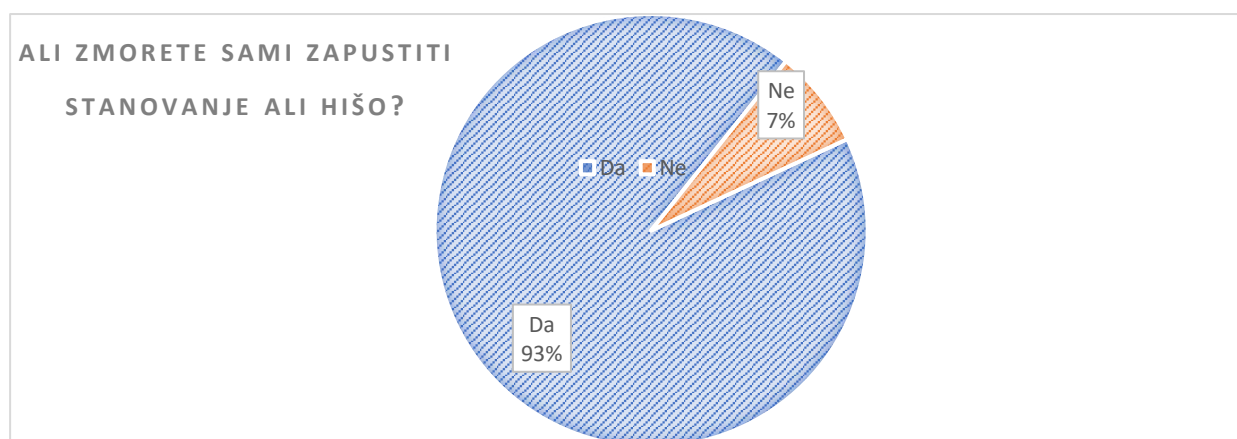
Slika 8: Frekvence in deleži gibalno oviranih, ki živijo v kleti, pritličju ali nadstropju (N = 98)

Od 96 gibalno oviranih respondentov, ki so podali odgovor na vprašanje o dostopu do bivalnega prostora, jih 84 % poroča, da nimajo urejenega dostopa z dvigalom ali klančino ($f = 81$). Od teh 81 posameznikov je 47 % starejših takih, ki živijo samo v nadstropju ($f = 38$). Če tem dodamo tiste, ki živijo tako v pritličju kot v nadstropju ali kleti, se delež dvigne na 53 % ($f = 43$). 47 % ($f = 38$) je takih, ki živijo v pritličju in nimajo urejenega dostopa.

Ali zmorete sami zapustiti stanovanje ali hišo?

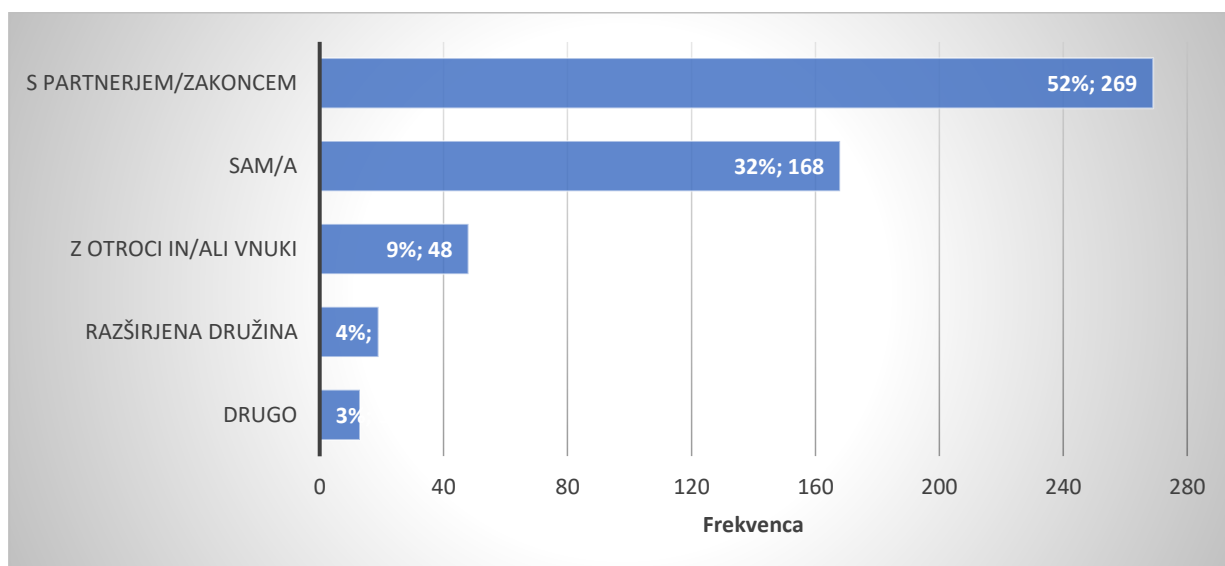
Slika 9: Delež korespondentov, ki ne zmorejo sami zapustiti stanovanja ali hiše (N = 504)

Pri vprašanju *Ali zmorete sami zapustiti stanovanje ali hišo?* je 7 % starejših odgovorilo, da ne morejo sami zapustiti bivanjskega objekta ($f = 37$; $N = 504$). Izmed teh jih je 70 % gibalno oviranih ($f = 26$). Od teh 26 gibalno oviranih jih 42 % ($f = 11$) živi samih, 23 % ($f = 6$) s partnerjem in 23 % ($f = 6$) z otroki ali vnuki.

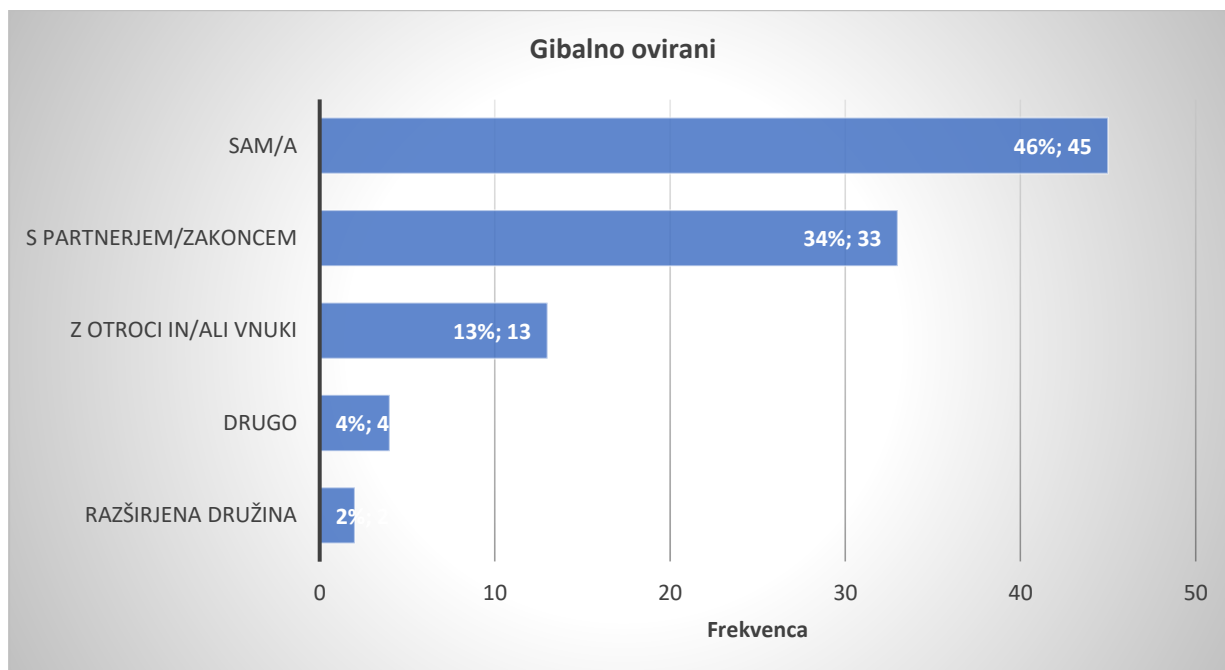
S kom živite?

Slika 10: S kom korespondenti živijo (N = 517)

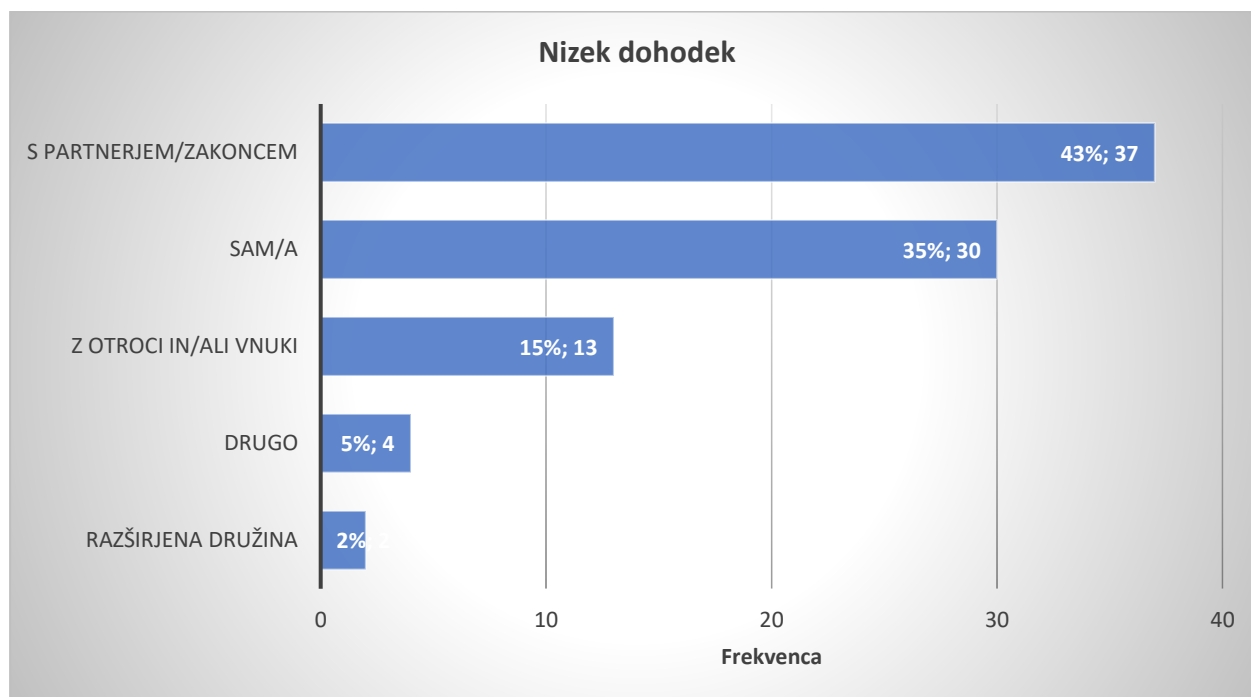
Korespondenti pod kategorijo drugi niso navedli podatka.

Slika 11: S kom živijo korespondenti, ki so gibalno ovirani (N = 97)

Skoraj polovica gibalno oviranih živi samih.

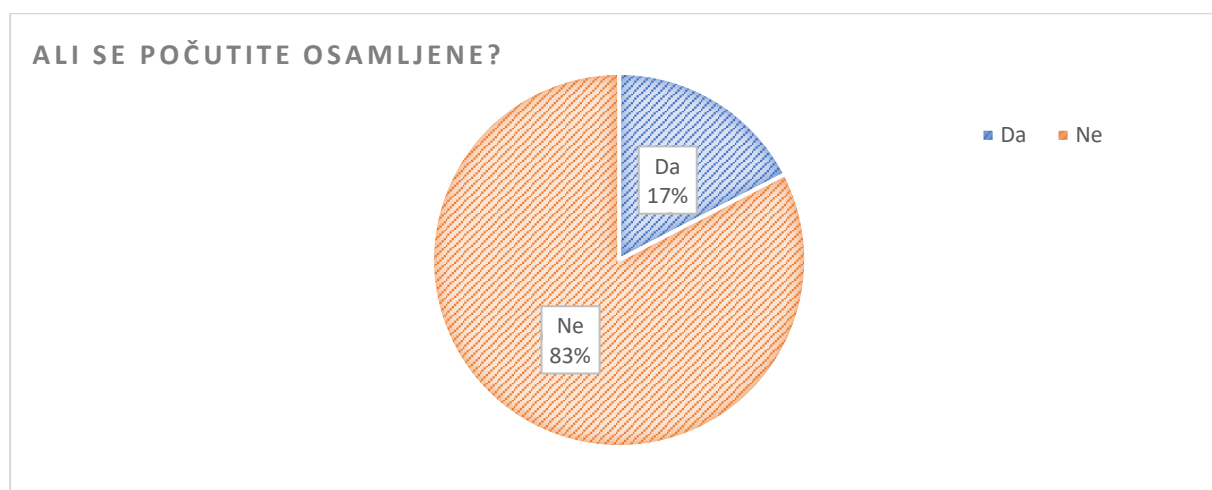
Slika 12: S kom živijo tisti, ki s trenutnim dohodkom ne morejo preživeti (N = 86)

Tretjina korespondentov, ki s trenutnim dohodkom ne morejo preživeti, živi samih.

Ali se počutite osamljene?

Slika 13: Delež korespondentov, ki se počuti osamljeno (N = 500)

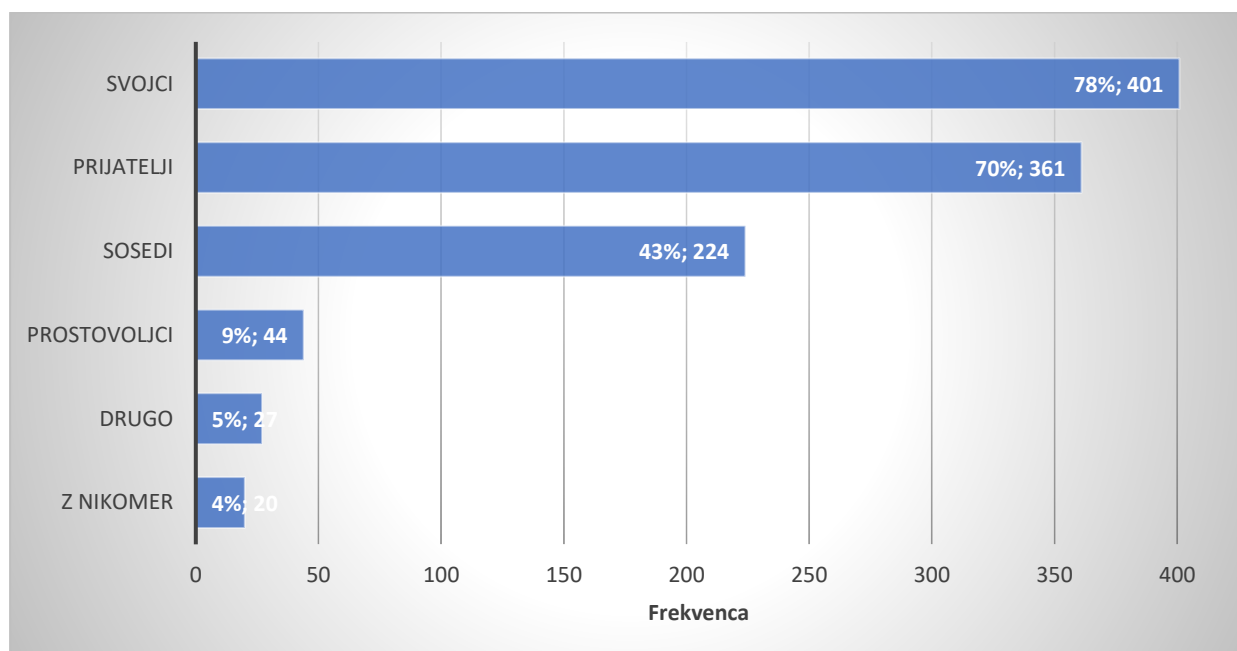

Izmed 87 starejših, ki se počutijo osamljene, jih 66,7 % (f = 58) živi samih, 17,2 % (f = 15) z zakoncem/partnerjem in 16 % (f = 14) z otroki in/ali vnuki.

Izmed 94 gibalno oviranih, ki so odgovorili na to vprašanje, se 29 % (f = 27) gibalno oviranih starejših počuti osamljene ali same. Izmed teh jih 74 % dejansko živi samih (f = 20), 11,1 % s partnerjem ali zakoncem (f = 3) in 14,8 % z otroki in/ali vnuki (f = 4).

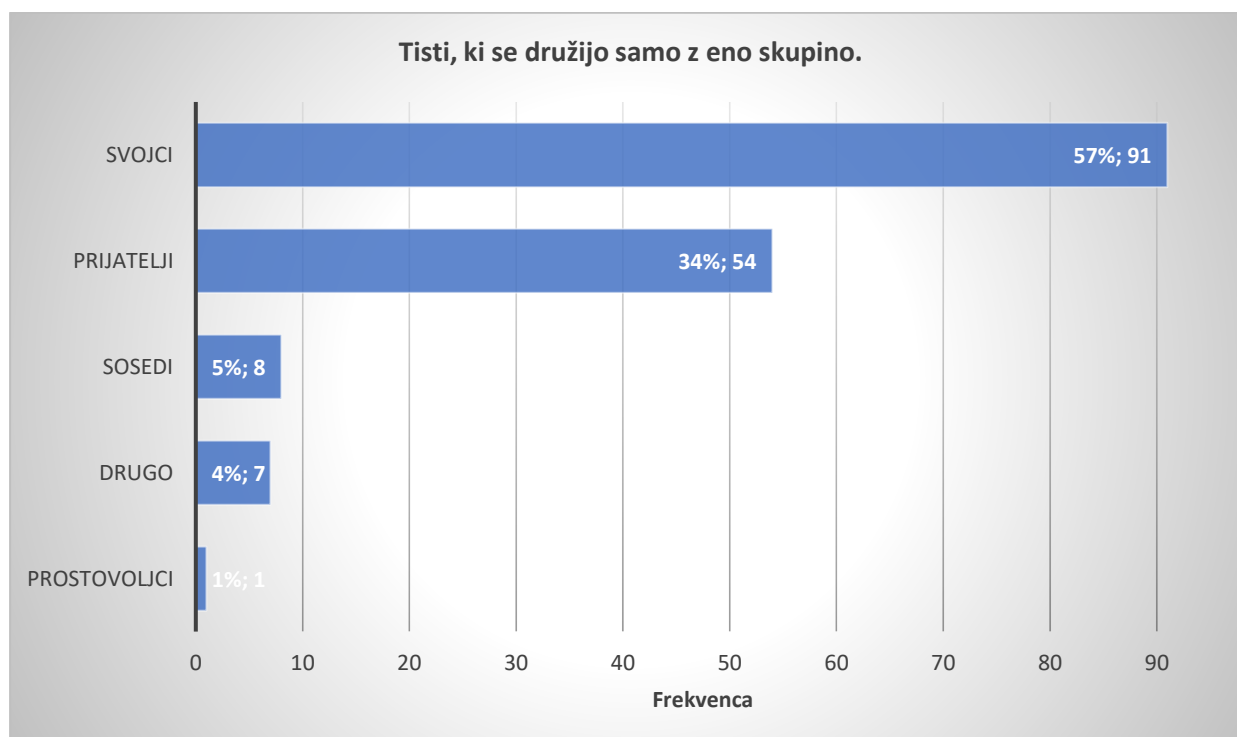
S kom se družite?

Slika 14: Frekvence in deleži odgovorov na vprašanje *S kom se družite?* (N = 517)

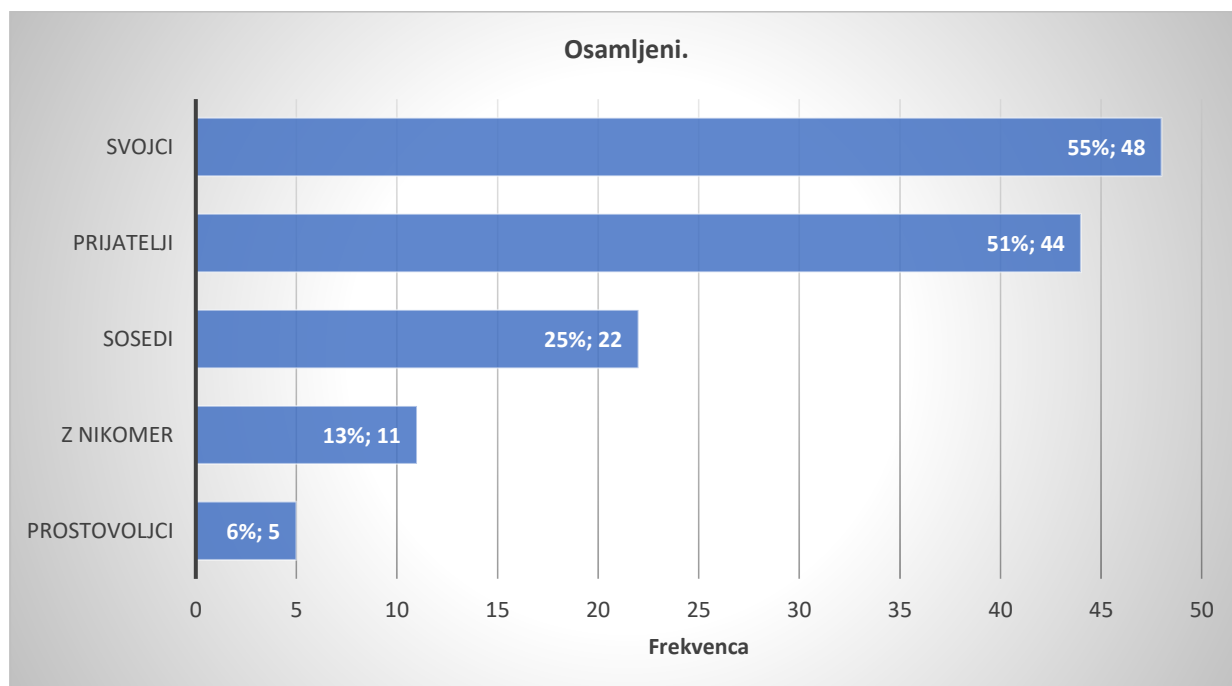

Izmed 517 starejših, ki so odgovorili na to vprašanje, jih 55 % preživlja svoj čas s prijatelji in svojci (f = 286). Od tega jih 39 %, poleg prijateljev in svojcev, svoj čas preživlja tudi s sosedi (f = 111). 36 % vprašanih poroča, da svoj čas preživljajo z vsaj tremi različnimi skupinami ali več (f = 186), 64 % z vsaj dvema skupinama ali več (f = 331). 31 % anketiranih starejših svoj čas preživlja samo z eno omenjeno skupino (f = 161).

Slika 15: S kom se družijo tisti, ki se družijo samo z eno skupino (N = 161)

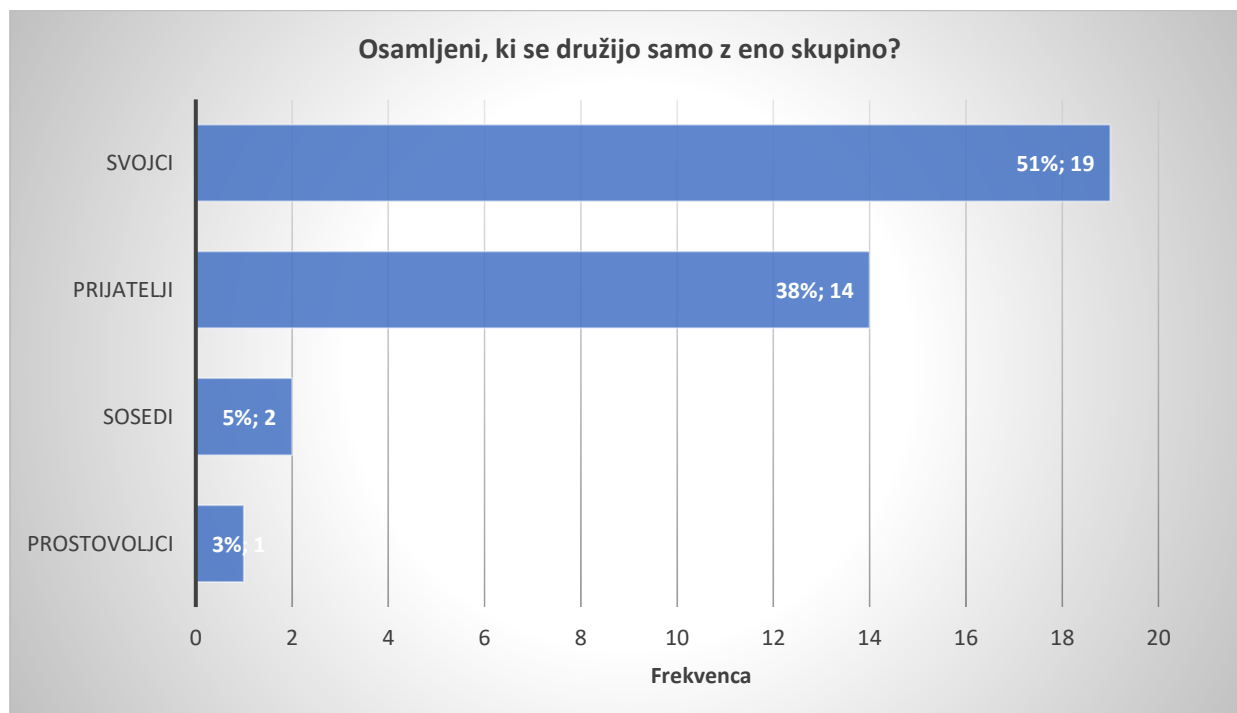

Slika 16: S kom se družijo osamljeni (N = 87)

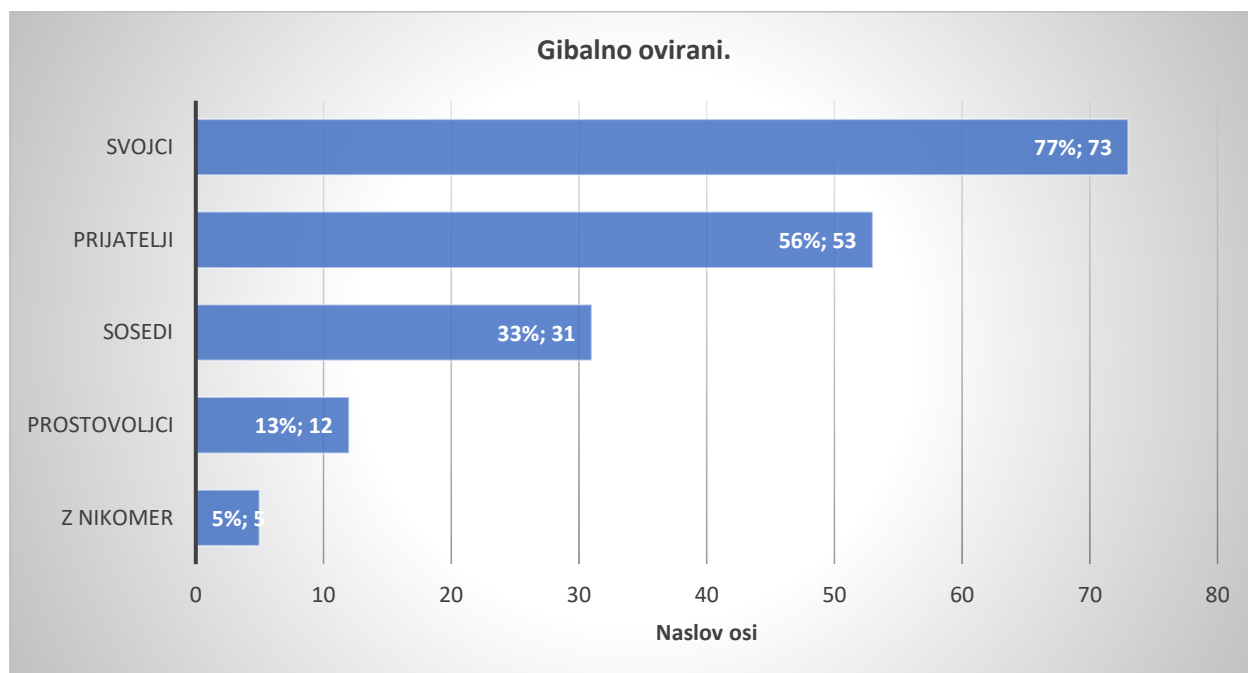

Velika večina starejših, ki se počuti osamljene, se družijo z vsaj eno skupino (večinoma svojci in prijatelji).

Slika 17: S kom se družijo tisti osamljeni starejši, ki se družijo samo z eno skupino (N = 37)

Slika 18: S kom se družijo gibalno ovirani (N = 95)

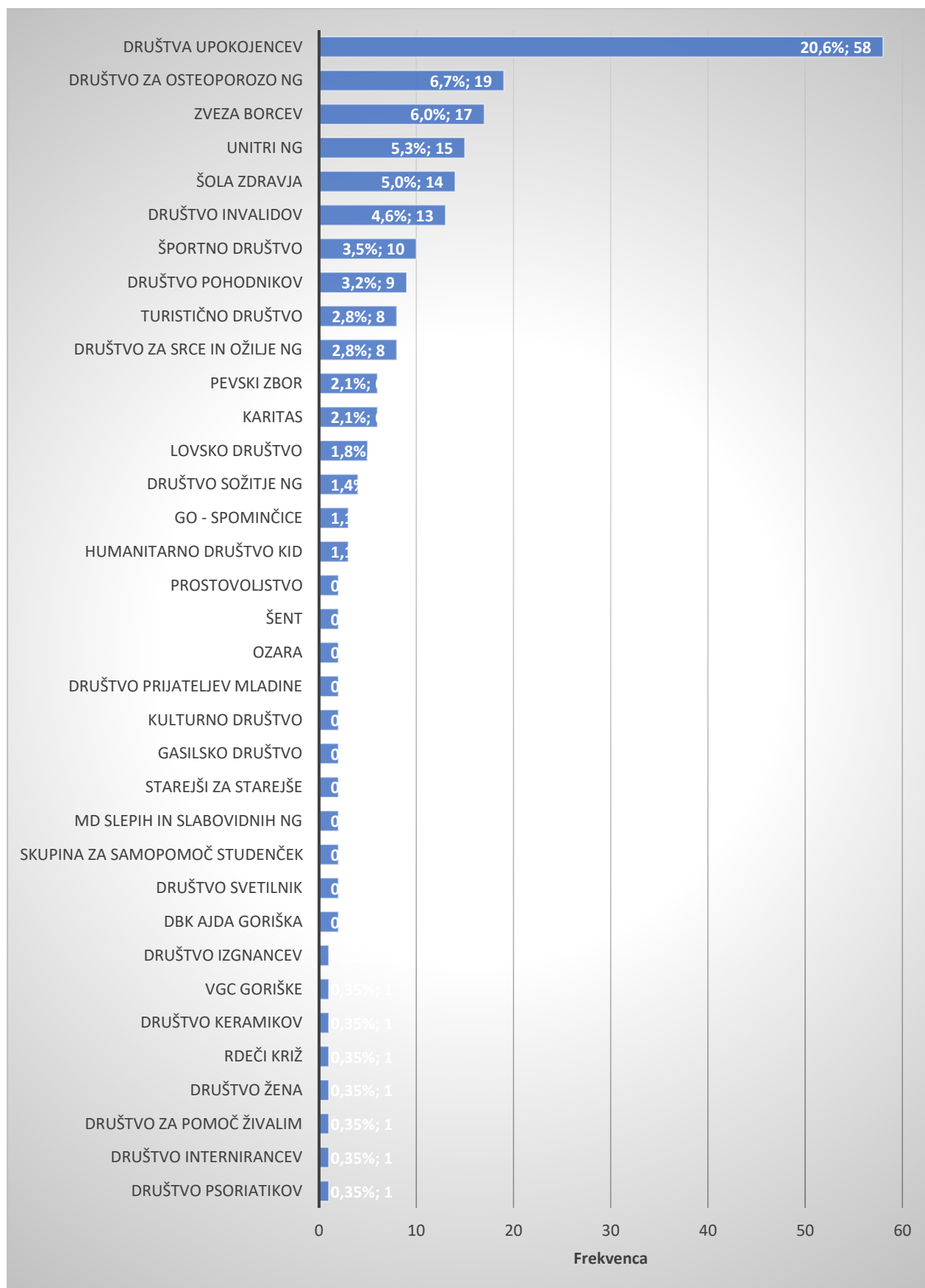
Slika 19: S kom se družijo tisti gibalno ovirani, ki se družijo samo z eno skupino (N = 41)

Ali ste vključeni v kakšno nevladno organizacijo (društvo)?

Izmed 508 starejših, ki so odgovorili na vprašanje *Ali ste vključeni v kakšno nevladno organizacijo?*, jih je 55,5 % (f = 282) odgovorilo pritrdilno. Od tega jih je 22,3 % takih, ki so vključenih v dve ali več nevladnih organizacij (f = 63).

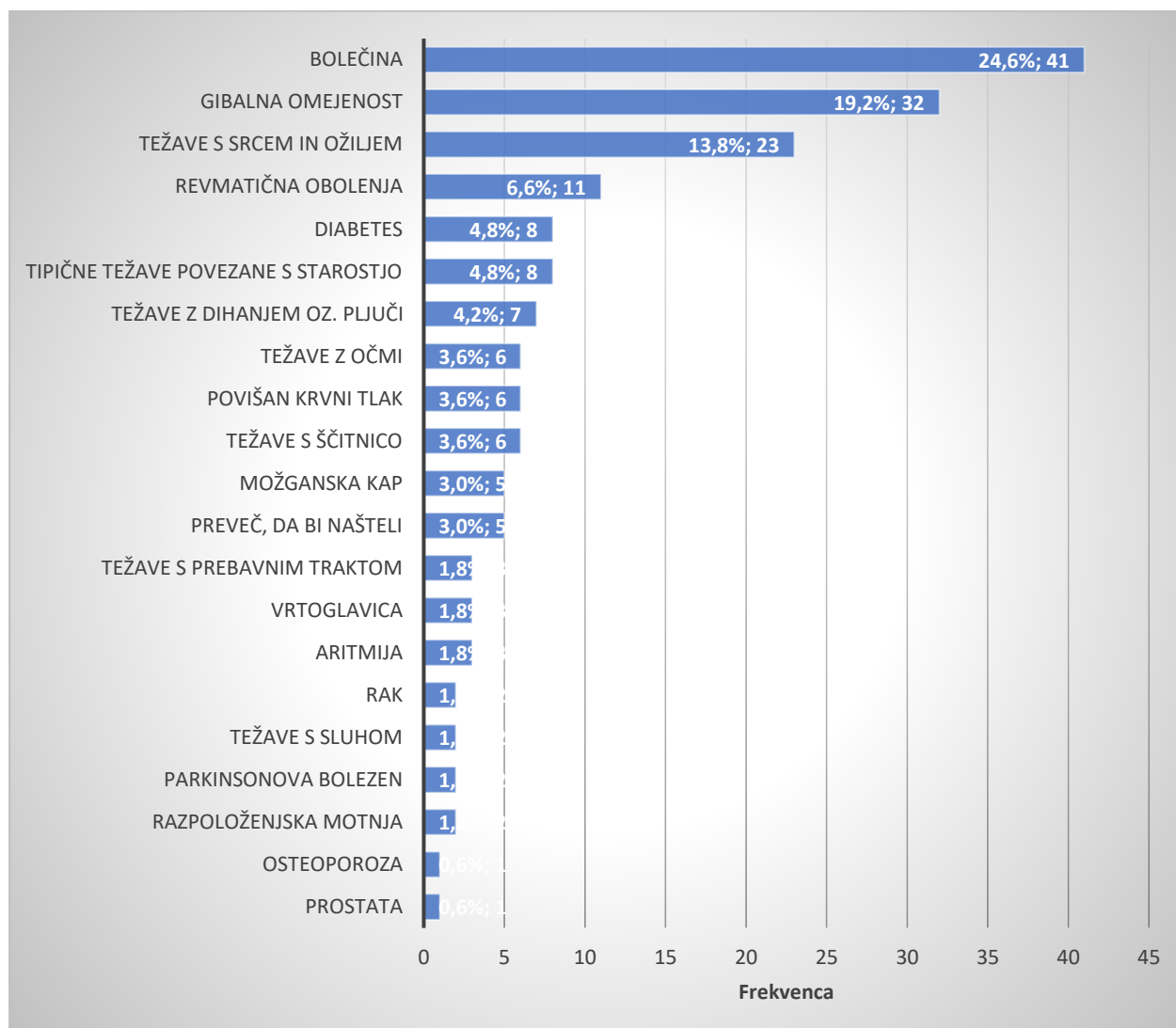
Slika 20: V katere nevladne organizacije se korespondenti vključujejo (N = 282)

Ali se počutite zdravi?

Na vprašanje *Ali se počutite zdravi?* je odgovorilo 498 anketirancev. Od tega jih 66,3 % poroča, da se počutijo zdravi ($f = 331$). Ostalih 33,5 %, ki se ne počutijo zdrave, temu pripisujejo razloge, ki so razvidni v sliki 3.21 ($f = 167$).

Slika 21: Težave, zaradi katerih se starejši ne počutijo zdravi ($N = 167$)

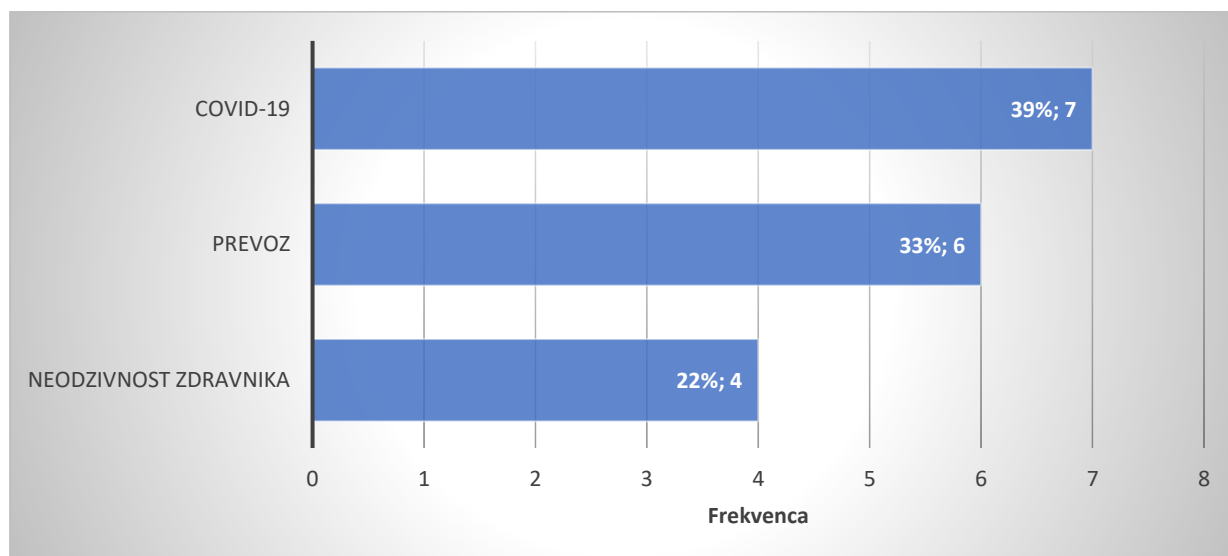

Pod oznako bolečine so korespondenti navajali pretežno bolečine v hrbtenici, kolenih, kolkih in glavobole. Pri težavah z gibanjem pa večinoma navajajo težave z nogami.

Ali imate zagotovljen dostop do zdravnika?

Od 512 korespondentov, ki je odgovorilo na vprašanje *Ali imate dostop do zdravnika?*, jih je 96,5 % odgovorilo pritrdilno ($f = 494$). Torej 4,5 % starejših nima urejenega zanesljivega dostopa do zdravnika. Izmed 167 korespondentov, ki se ne počutijo zdrave, je 13,3 % takih, ki nimajo zagotovljenega dostopa do zdravnika (bodisi zaradi epidemije, prevoza ali neodzivnosti zdravnika) ($f = 8$).

Slika 3: Katere težave pri dostopu do zdravnika navajajo korespondenti (N = 18)

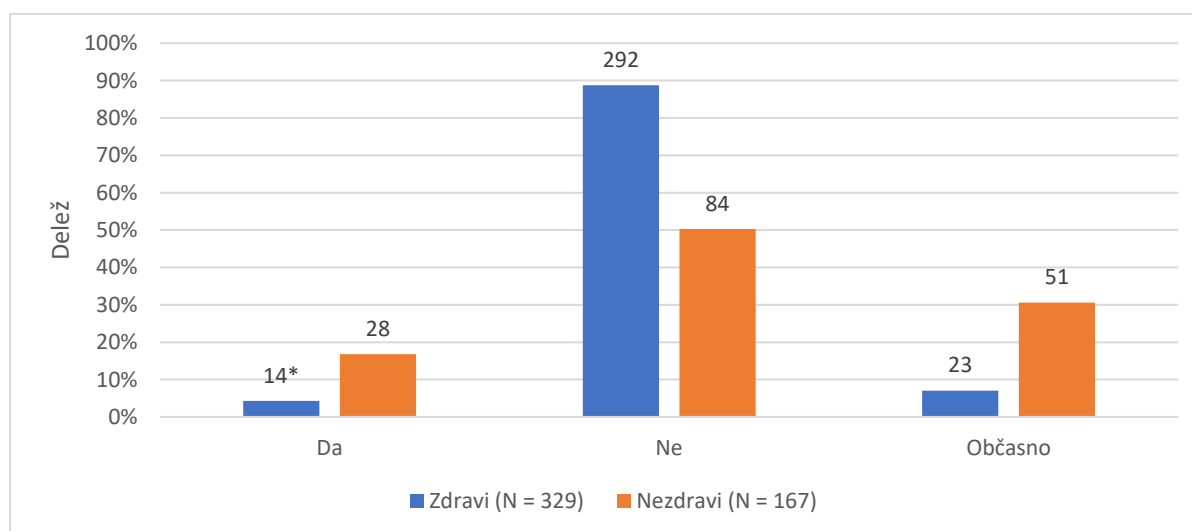

Malo več kot tretjina starejših poroča, da je razlog za otežen dostop do zdravnika trenutna epidemija covid-19. Približno tretjina ima težave s prevozi. Rahlo več kot petina pa ima težave s samo odzivnostjo zdravnika. Večina teh poroča, da so zdravniške ambulante nedosegljive, ker se ne javijo na telefon.

Ali potrebujete pomoč pri vsakodnevni opravih?

Pri tem vprašanju smo podatkovno bazo najprej razdelili na dva dela, in sicer na starejše, ki se počutijo zdrave (N = 329), in na tiste, ki se ne počutijo zdrave (N = 167). Skupine smo nato primerjali.

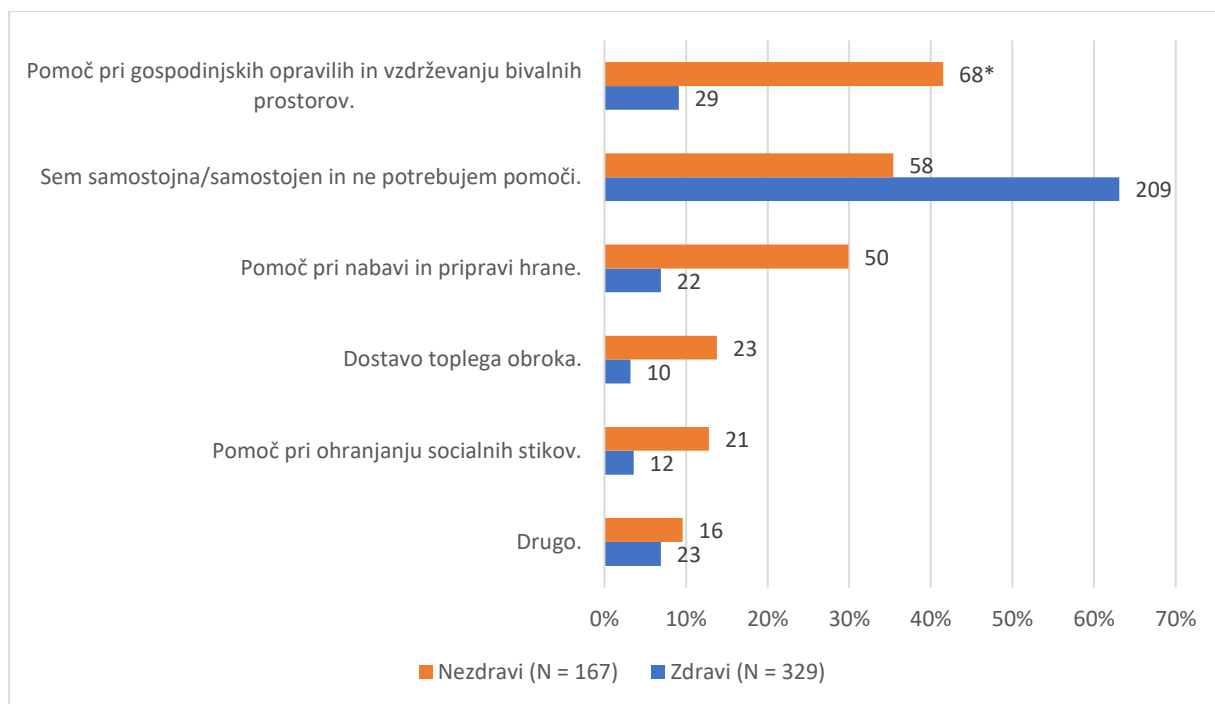
Slika 23: Frekvence in deleži odgovorov na vprašanje *Ali potrebujete pomoč pri vsakodnevni opravih?* glede na to ali so korespondenti zdravi (N = 496)

* Oznake vrednosti predstavljajo frekvence.

8,5 % (f = 42) starejših potrebuje pomoč pri opravljanju vsakodnevnih opravil, 15 % (f = 74) pa to pomoč potrebuje občasno.

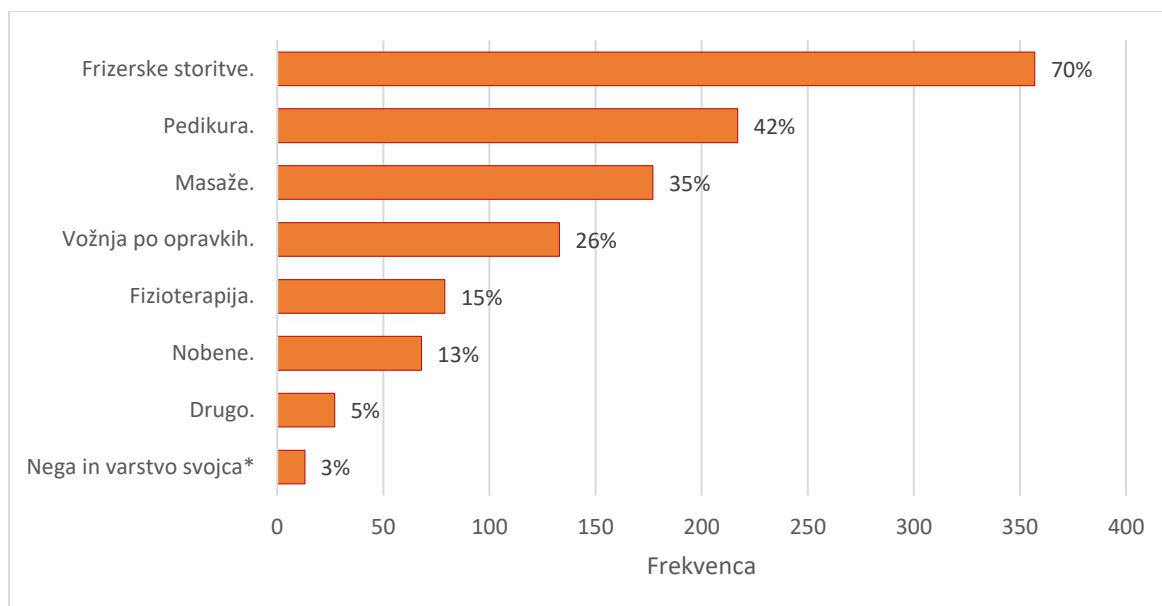
Slika 24: Katero vrsto pomoči potrebujejo korespondenti (N = 496)

*Oznake vrednosti predstavljajo frekvence.

Katere storitve v celoti plačujete sami oziroma so vam dostopne samo na trgu?

Slika 25: Katere storitve korespondenti v celoti plačujejo sami (N = 513)

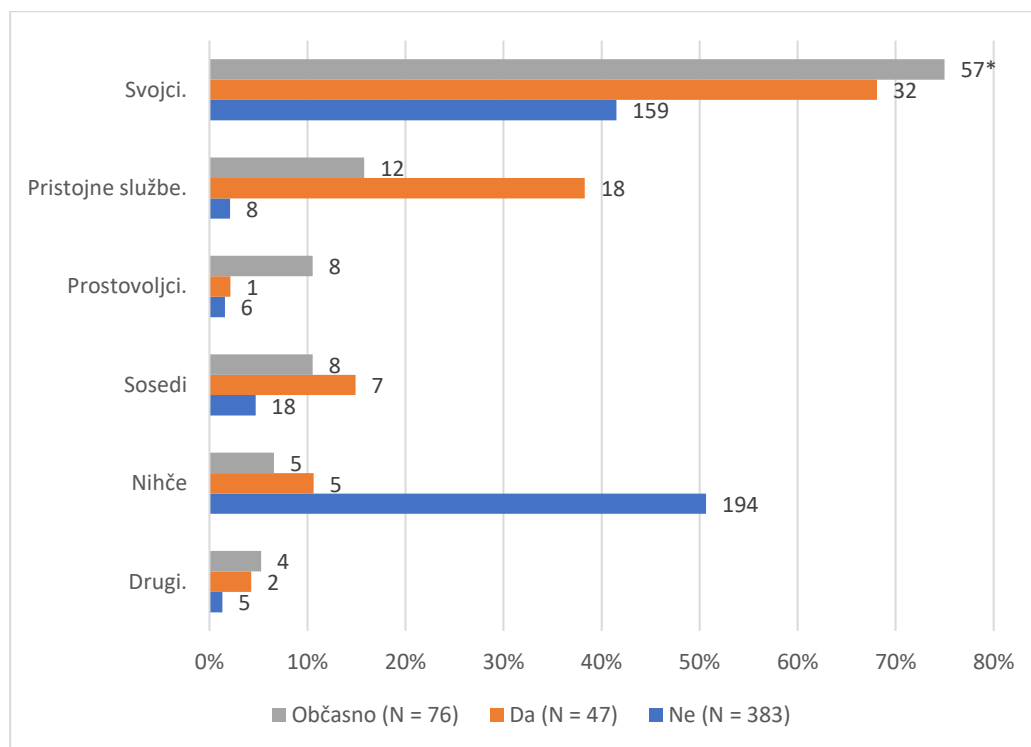

*Nega in varstvo svojca v času, ko javna služba ne zmore zagotoviti storitve.

Pod kategorijo Drugo se največkrat pojavlja *Dostava toplega obroka*.

Kdo vam trenutno pomaga?

Slika 26: Kdo korespondentom pomaga, glede na to, ali potrebujejo pomoč ali ne (N = 514)

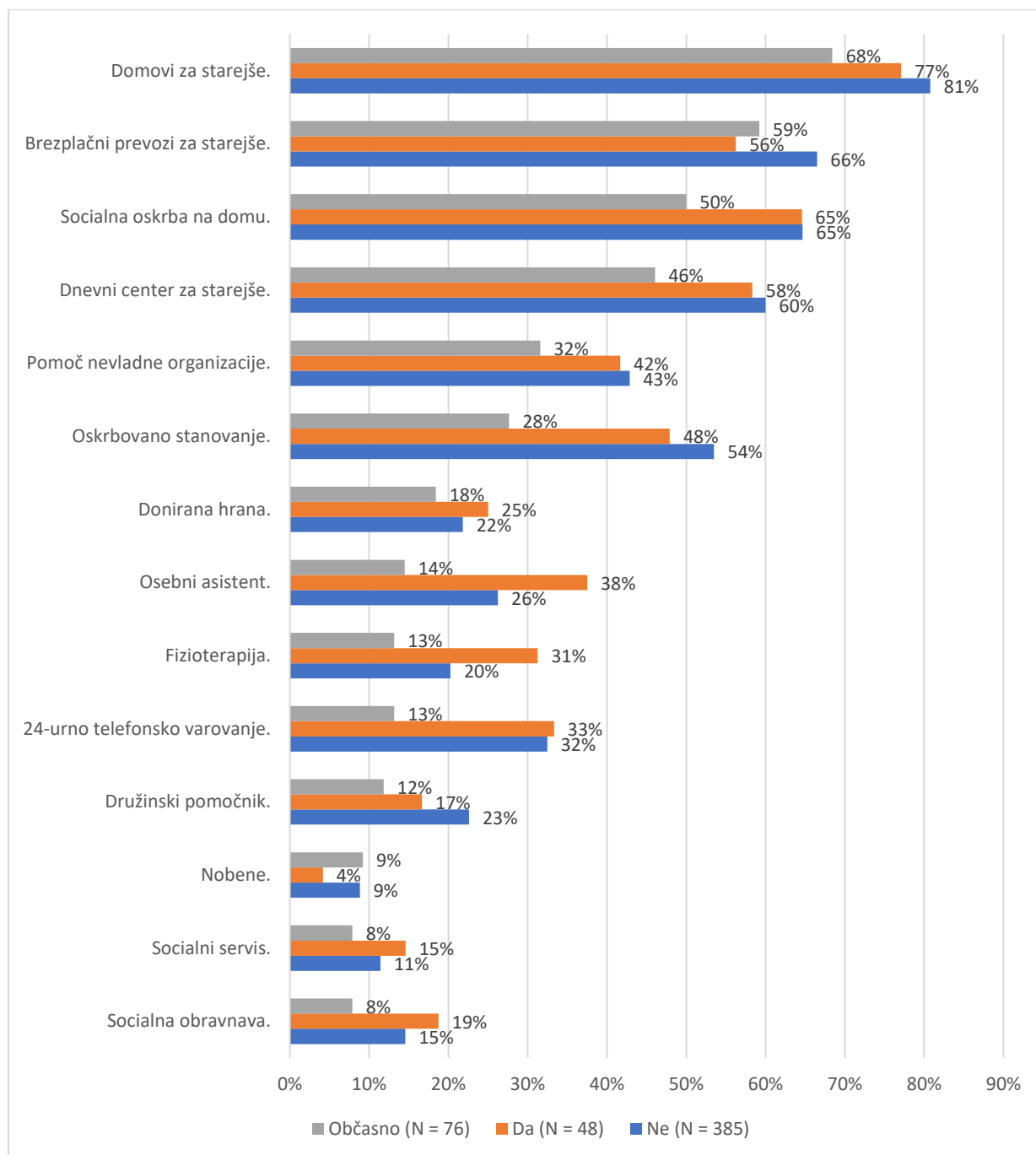

*Oznake vrednosti predstavljajo frekvence.

Starejšim večinoma pomagajo svojci. Tistim, ki pa potrebujejo redno pomoč, tudi pristojne službe in sosedi.

Katere oblike pomoči starejšim poznate?

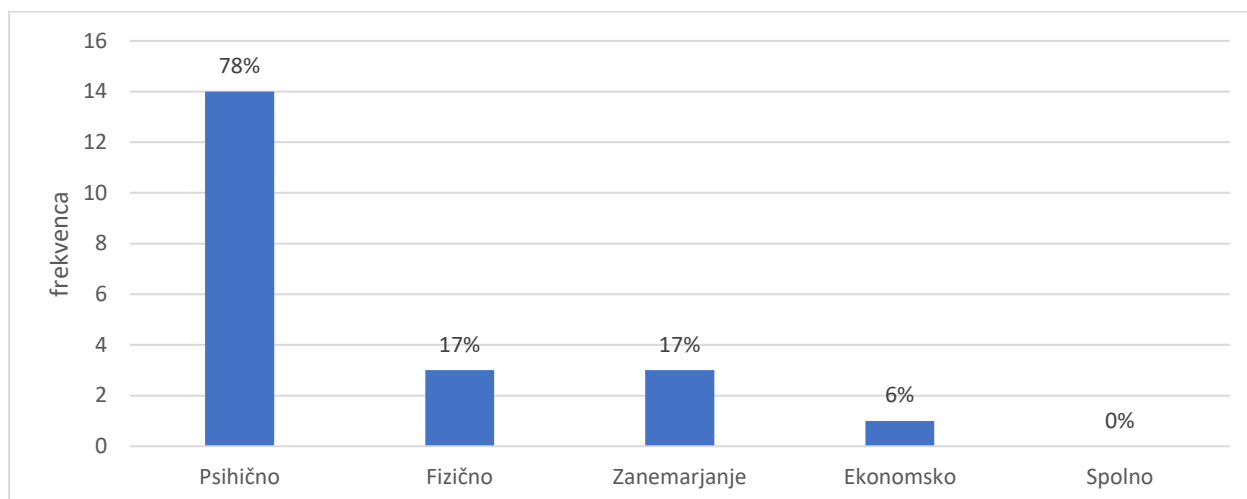
Slika 27: Katere vrste pomoči poznajo starejši, glede na to, ali potrebujejo pomoč ali ne (N = 509)

Ali doživljate nasilje/zanemarjanje?

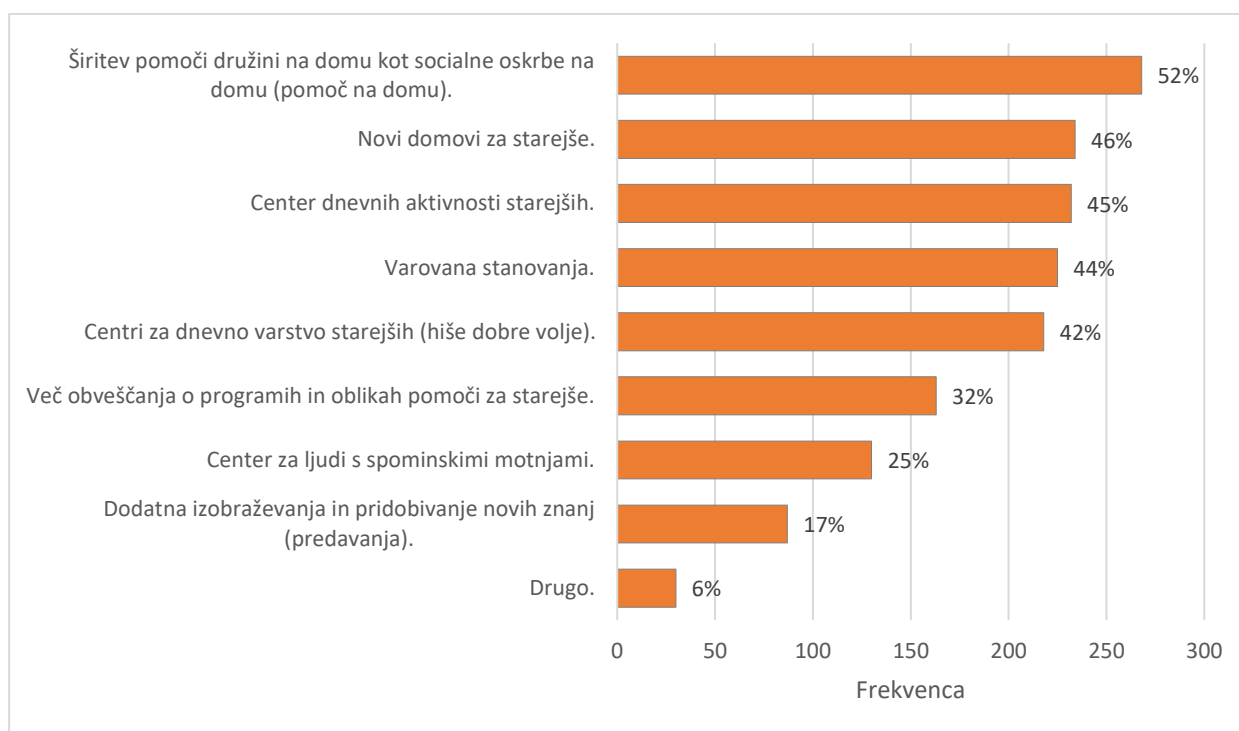
3,4 % (f = 18; N = 499) starejših poroča, da doživljajo neko obliko nasilja ali zanemarjanja. Prevladuje psihično nasilje, med katerega običajno štejemo: sovražno vedenje, grožnje, poniževanje, omejevanje potreb, socialno izolacijo, zaklepanje, neupoštevanje svobodne volje in omejitve obiskov.

Slika 28: Vrste nasilja, ki ga doživljajo starejši (N = 18)

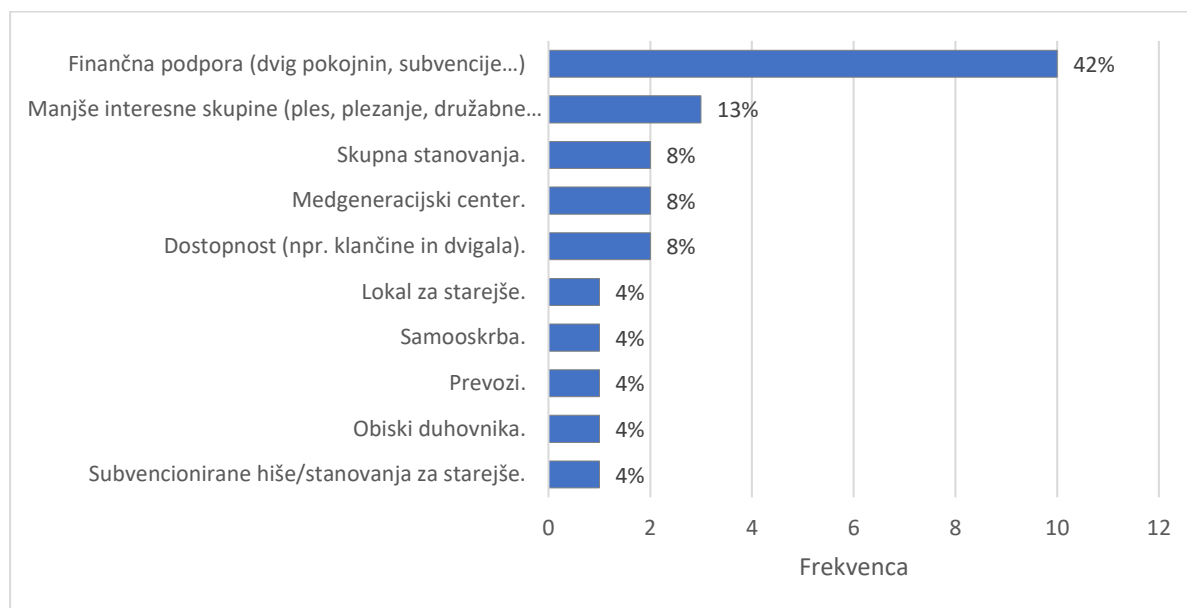

Katere aktivnosti naj se po vašem mnenju v prihodnjih letih v Mestni občini Nova Gorica najbolj razvijajo?

Slika 29: Želje po razvoju, ki jih izražajo korespondenti (N = 513)

Slika 30: Povzetek odgovorov *drugo*. (N = 24)

Bi se udeležili predstavitve razpoložljivih pomoči v občini in konkretnejše razlage, kako do njih?

66,3 % (f = 313; N = 472) poroča da.

Druga sporočila starejših za Mestno občino Nova Gorica:

- 91 korespondentov je podalo še nekaj posamičnih predlogov in komentarjev. Odgovore smo vsebinsko združili v 21 kategorij, ki jih navajamo v seznamu. Seznam je organiziran v vrstnem redu od najpogostejšega do najmanj pogostega predloga (z izračunanim deležem):
- potrebujemo več finančne podpore (predvsem višje pokojnine), 21 %,
- urediti infrastrukturo za invalide in starejše (klančine, dvigala, pešpoti, klopce, pločniki ...), 21%,
- da se uresniči namen te ankete, saj pogostokrat stvari ostanejo samo na papirju, 10 %,
- hitrejša in bolj zanesljiva zdravstvena obravnava (dostopnost, odzivnost, obveščanje o pravicah ...), 10 %,
- organizacija brezplačnih aktivnosti (npr. delavnice, izleti, telovadba, druženje ...), 8 %,
- občutek imamo, kot da smo pozabljeni s strani občine, 4 % ,
- omogočiti prostore za društva, ki pomagajo starejšim, 3 %,
- prostor za medgeneracijsko druženje, 3 %,
- dnevni centri v vsaki krajevni skupnosti, 2 %,
- omogočiti pomoč, da starejši čim dlje ostanejo v domačem okolju, 2 %,
- omogočiti več socialnega stika, 2 %,
- več stikov s prostovoljci, 2 %,
- nekateri objekti so potrebni obnove (domovi ...), 1 %,
- dostava hrane na dom, 1 %,
- prezračevalne naprave v domovih za starejše, 1 %,
- gradnja varovanih stanovanj, 1 %,
- povezovanje nevladnih organizacij, 1 %,
- več vključevanja starejše pomoči za starejše, 1 %,
- zagotoviti duhovno oskrbo, 1 %,
- več pomoči v varovanih stanovanjih, 1 %,
- bolj dostopni prevozi, 1 %.

3. POGLAVJE

PREDNOSTNE USMERITVE S CILJI IN UKREPI V MESTNI OBČINI NOVA GORICA

S strategijo za starejše v Mestni občini Nova Gorica želimo starejšim občanom omogočiti čim daljše in kvalitetnejše življenje v tretjem življenjskem obdobju. Strategija za starejše v Mestni občini Nova Gorica je skladna z Resolucijo o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022–2030 (v nadaljevanju: Resolucija).

Resolucija zasleduje splošni cilj, in sicer izboljšanje kakovosti življenja posameznikov in družin ter krepitev družbene povezanosti, medsebojno solidarnost in socialno vključenost vseh skupin prebivalstva. Poleg splošnega cilja določata še tri ključne cilje: zmanjšanje tveganja revščine in povečanje socialne vključenosti socialno ogroženih in ljudi, ki živijo v ranljivih situacijah ter kontekstih, izboljšanje razpoložljivosti in pestrosti ter zagotavljanje dostopnosti in dosegljivosti storitev in programov ter vzpostavljanje pogojev za delovanje in krepitev kakovosti ter razvoja socialnega varstva.

Ključne cilje, opredeljene v resoluciji, smo upoštevali in vključili v pripravo strategije za starejše v Mestni občini Nova Gorica za obdobje 2022–2026 in jih razdelili na več področij, pomembnih za starejše.

- I. Ustvarjanje kakovostnega bivalnega okolja za aktivno staranje**
- II. Izboljšanje zdravstvenega stanja starejših oseb**
- III. Socialno varstvo in vključevanje starejših v družbeno življenje**
- IV. Zmanjšanje tveganja revščine**

V nadaljevanju so za vsako prednostno usmeritev in doseganje področnih ciljev opredeljeni ključni ukrepi, nabor možnih aktivnosti in kazalniki uspešnosti.

I. Ustvarjanje kakovostnega bivalnega okolja za aktivno staranje

A. BIVALNI IN NAMESTITVENI OBJEKTI

Mestna občina Nova Gorica namenja starejšim občanom in občankam posebno pozornost, želi postati starejšim prijazna občina. Cilj strategije za starejše je izboljšanje življenja te kategorije prebivalcev. Mestna občina bo zagotavljala zdravo in aktivno življenje, vključevanje v življenje mesta in podeželja ter uživanje socialne in zdravstvene varnosti.

1. Stanovanjski objekti v zasebni lasti in gospodarjenje s stanovanji

Starejše osebe v Mestni občini Nova Gorica živijo večinoma v lastnih stanovanjih ali stanovanjskih hišah. Anketa, izvedena med starejšimi nad 65 let, je pokazala, da nimajo vsi dovolj sredstev za preživljanje, posledično zaradi tega ne morejo izpeljati potrebne ekološke sanacije, ki bi omogočila prihranke energije. Med starejšimi osebami je kar 19 % anketiranih oseb gibalno oviranih, tretjina teh nima dovolj sredstev za preživljanje in zato ne more izvesti primerne adaptacije, odpravo arhitektonskih ovir, urediti klančine ali dvigala.

Mestna občina Nova Gorica ne more vlagati v sredstva v zasebni lastnini občanov, lahko pa ozavešča občane in promovira tovrstne dejavnosti ter skupaj z Goriško lokalno energetske agencije Golea, Ekološkim skladom Slovenije in bančnim sektorjem olajša dostop do potrebnih sredstev.

Cilj: Ekološka sanacija objektov, obnova objektov in odpravljanje arhitektonskih ovir.

Ukrep: Ozaveščati občane o možni ekološki sanaciji objektov v zasebni lasti in iskanje ustreznih subvencij za to s pomočjo Goriške lokalne energetske agencije Golea, Ekološkega sklada Slovenije in poslovnih bank ter dosledno upoštevanje Akcijskega načrta dostopnosti in sistematično odpravljanje arhitektonskih ovir.

Kazalnik: Število obnovljenih objektov in število odpravljenih arhitektonskih ovir.

Cilj: Zagotavljanje in prilagoditev stanovanj invalidom in osebam z oviranostmi.

Ukrep: Zagotavljanje neprofitnih stanovanj in prilagoditev stanovanj osebam z oviranostmi (gibalno ovirane osebe, osebe z okvaro sluha, vida ...).

Kazalnik: Število izvedenih prilagoditev oz. zagotovljenih stanovanj.

Starejše osebe in še posebej osebe z oviranostmi imajo težave pri gospodarjenju s stanovanji, z adaptacijami, zamenjavami ali s prometom z nepremičninami. V poznejših letih življenja niso večji uporabe spleta in spletnih orodij, prisotno je veliko nezaupanja, včasih do svojcev, predvsem pa do zunanjih posrednikov. Izkazalo se je, da mnogo bolj zaupajo institucijam, tudi lokalni skupnosti. V teh okoliščinah lahko pomembne informacije, pomoč in posredovanje izvede Stanovanjski sklad Mestne občine Nova Gorica.

Cilj: Stanovanjski sklad Mestne občine Nova Gorica organizira in izvaja informacijsko točko, kjer ranljive skupine prebivalstva dobijo potrebne informacije in pomoč pri gospodarjenju s stanovanjskimi objekti.

Ukrep: Vzpostavitev informacijske točke.

Kazalnik: Število nujenih informacij.

Cilj: Promoviranje rentnega odkupa stanovanj.

Ukrep: Rentni odkupi stanovanj je ukrep, ki ga je Stanovanjski sklad začel izvajati v lanskem letu. Koncept temelji na odkupu stanovanja s strani Sklada, pri čemer kljub prenosu lastnine stanovalec obdrži doživljenjsko služnost prebivanja v njem. Kupnino za stanovanje prejme zavarovalnica, ki stanovalcu izplačuje doživljenjsko rento.

Kazalnik: Število odkupljenih stanovanj.

Cilj: Spodbujanje prodaje stanovanja Stanovanjskemu skladu v zameno za bivanje v stanovanjski skupnosti z določenimi ugodnostmi za prodajalca.

Ukrep: Menjava stanovanja za bivanje v stanovanjski skupnosti.

Kazalnik: Število sproščenih stanovanj in povečanje kvote stanovanj Stanovanjskega sklada Mestne občine Nova Gorica.

Cilj: Zagotavljanje zamenjave stanovanj za primernejše (zaradi invalidnosti, zaradi nižjih stroškov, zaradi zmanjšanja družinskih članov ali lažjega vzdrževanja).

Ukrep: Navedeni ukrep je že dalj časa predviden na Skladu. Ukrep je primeren in ima, z renomejem Sklada kot javne funkcije, gotovo dober izgled, saj je na trgu veliko špekulantov, ki ciljajo starejše in ranljive skupine. Sklad razpolaga s fondom stanovanj, ki bi jih lahko ponudil v zamenjavo. Stanovanjski sklad Mestne občine Nova Gorica izvaja promocijo v sodelovanju s krajevnimi skupnostmi in društvi upokojencev.

Kazalnik: Število zamenjanih stanovanj.

Cilj: Učvrstitev in promocija možnosti združevanja starejših ljudi v skupna stanovanja in hiše z možnostjo subvencioniranega adaptiranja – namesto vsak sam osamljen in negotov v svoji (veliki) hiši, vsi skupaj bolj varni in v družbi v eni – nižji stroški, večja solidarnost, manjša nevarnost in konstanten dostop pomoči.

Ukrep: Predstavitev ideje o sobivanju starejšim v sodelovanju z društvi upokojencev in krajevnimi skupnostmi.

Kazalnik: Število izvedenih predstavitev in število posameznikov, ki se združijo v skupno gospodinjstvo.

Nekateri starejši ljudje v Mestni občini Nova Gorica živijo v prevelikih stanovanjih in hišah, za katere težko skrbijo, poleg tega so stanovanja velikokrat locirana v visokih nadstropjih, kar starejšim onemogoča izhode. Zavedamo se tudi, da so starejši ljudje v svojih velikih stanovanjih in hišah pogosto sami in bi lahko s sprejemom mlade družine in študentov pridobili družbo in pomoč, mladi družini in študentom pa bi omogočili bivanje in s tem reševali stanovanjsko problematiko.

Cilj: Medgeneracijska menjava stanovanj in sobivanje dveh generacij – Sistemsko spodbujanje menjav stanovanj med starejšimi in mladimi – večja stanovanja v višjih nadstropjih naj starejše osebe odstopijo mladim, ki so v manjših stanovanjih in nižjih nadstropjih.

Ukrep: Vzpostavitev baze stanovanj, primernih za menjavo, pravno-formalnih postopkov za menjave in info točke, kjer bi starejši in mladi lahko prišli do potrebnih informacij za realizacijo menjave.

Kazalnik: Število zamenjanih stanovanj.

Cilj: Sobivanje starejših ljudi z mladimi družinami in študenti. Starejši ljudje v velikih stanovanjih in hišah naj povabijo k sebi mlade družine in študente, ki so pripravljeni olajšati njihovo starost.

Ukrep: Vzpostavitev baze starejših oseb, ki bi v svoja primerno velika in ustrezna stanovanja in hiše lahko sprejeli mlade družine in študente za sobivanje.

Kazalnik: Število sobivajočih starejših oseb z mladimi družinami in študenti.

2. Objekti za institucionalno varstvo

Ena od temeljnih nalog strategije za starejše v Mestni občini Nova Gorica je poleg opredelitve potreb starejših in odgovor nanje tudi umestitev objektov za starejše v prostor. Doslej se je izkazalo, da je prav umestitev v prostor najbolj zahtevna, saj se prostorski akti sprejemajo po dolgotrajnem, birokratsko podrobno definiranem postopku, ki ne omogoča mestni občini hiter odziv na zahteve ljudi. Poleg navedenega je težava tudi v tem, da so nekatere naloge na področju socialnega varstva sicer v pristojnosti države (na primer institucionalno varstvo), za njihovo izvajanje pa pričakuje država pomoč lokalne skupnosti. Lokalna skupnost naj bi imela na razpolago komunalno urejeno zemljišče, namenjeno tovrstni gradnji, ki ga brezplačno prenese na državo. Imeti mora načrte in veljavno gradbeno dovoljenje. To so v zadnjem času pogoji za prijavo na razpis iz državnih ali evropskih sredstev. Tako smo v situaciji, da je v prostorskih aktih potrebno zagotavljati lokacije, kjer bo v končni fazi gradila država preko svojih javnih zavodov, seveda vse za naše občane in občanke.

Iz navedenih razlogov je v strategiji za starejše obravnavana problematika umeščanja v prostor za vse potrebne objekte, ne glede na vir financiranja, izjemnega pomena.

Po posvetu z direktorji obeh domov za upokojence ugotavljamo, da ni potrebe po izgradnji novih domov za upokojence. Obstoječa ureditev zadošča trenutnim potrebam, ob upoštevanju usmeritev iz Resolucije o politiki socialnega varstva do leta 2030 je potrebno povečevati kapacitete skupnostnih stanovanj in izpeljati deinstitutionalizacijo.

V Mestni občini Nova Gorica primanjkujejo kapacitete za osebe s težavami z demenco, ki vedno bolj postaja bolezen prihodnosti, manjkajo tudi objekti za paliativno oskrbo. Oba problema sta regijska, priporočljivo bi bilo sprejeti rešitve za širšo regijo.

Poseben problem je izvajanje pomoči na domu. Ne glede na različne ideje o bodoči organizaciji te službe (znotraj obstoječih domov za upokojence ali v obliki javnega zavoda) je potrebno zagotoviti poslovne prostore za to dejavnost s primernimi parkirišči za službena vozila. Tudi ta služba se izvaja za vse občine, tudi tukaj predlagamo sodelovanje ostalih občin.

Starejšim osebam želimo omogočiti čim daljše bivanje v domačem okolju ob primerni oskrbi na domu. V tem obdobju je izjemnega pomena izgradnja mreže dnevnih centrov, ki predstavljajo vmesno fazo med domačo oskrbo in namestitvijo v domu. Dnevni centri omogočajo starostnikom primerno dnevno oskrbo in prehrano ter predvsem bogato socialno življenje, druženje, učenje, telovadbo, sprehode ... Dnevni centri so med starejšimi še premalo poznani, tam, kjer so ustanovljeni, delujejo zelo dobro in imajo veliko obiskovalcev.

Večgeneracijski center, ki deluje pod okriljem Ljudske univerze, ima pomemben del programov za starejše in se je s pomočjo evropskih sredstev uveljavil med ljudmi. Tudi center nima lastnih prostorov, mestna občina za center plačuje najemnino.

2.1. Umestitev objektov, namenjenih starejšim, v prostorske akte Mestne občine Nova Gorica

Za namen priprave Strategije za starejše v Mestni občini Nova Gorica in umestitev objektov, namenjenih starejšim, v prostorske akte MONG je bilo zaznati potrebo po:

- pregledu lokacij (enot urejanja prostora – EUP z ustrezno podrobno namensko rabo prostora – PNRP) v veljavnem Občinskem prostorskem načrtu – OPN in v Občinskih podrobnih prostorskih načrtih – OPPN, kjer je objekte za starejše možno umeščati in
- opredelitvi predlogov sprememb prostorskih ureditev (opredelitev podrobnih prostorskih izvedbenih pogojev – PPIP, spremembo podrobne namenske rabe – PNRP na določenih enotah urejanja prostora – EUP ...).

Oddelek za okolje, prostor in javno infrastrukturo Mestne občine Nova Gorica je v zvezi z umeščanjem objektov za starejše v prostor podal sledeča pojasnila in predloge:

2.1.1. Lokacije, kjer je tovrstne programe mogoče izvajati (novogradnja, sprememba namembnosti) glede na veljavni OPN in veljavne OPPN:

Stanovanjske stavbe za posebne družbene skupine, klasificirane kot 11301 stanovanjske stavbe z oskrbovanimi stanovanji in 11302 stanovanjske stavbe za posebne družbene skupine (domovi za ostarele) se skladno z OPN lahko umešča na območja stavbnih zemljišč s podrobnejšo namensko rabo:

- V okviru območij za gradnjo stanovanj so možne obravnavane vsebine le na podrobni namenski rabi stanovanjskih površin za posebne namene (SB). Konkretno so take površine v mestu na območju obstoječega doma za upokojence in v delu enote NG 48/02, ki ni pokrita z natečajem za študentski dom.
- Poleg stanovanjskih površin je možno graditi objekte za starejše tudi v območjih osrednjih območjih centralnih dejavnosti (CU) in v območjih dejavnosti izobraževanja, vzgoje in športa (CDi). V centralnih območjih je lažje umeščanje večnamenskih objektov, kjer je mogoče združiti bivanje in posamezne dejavnosti starejših. Takih površin je v mestu več npr. od južnega roba mesta ob Kornu, območje OPPN Ob sodišču, celotne Ščedne, staro jedro Solkana in na Pristavi.
- Tovrstne objekte je mogoče umeščati tudi na območjih s podrobnejšo namensko rabo površine podeželskega naselja (SK), ki se nahajajo predvsem na podeželju in sicer v pomembnejših lokalnih središčih Dornberk z Zaloščami, Šempas in Grgar in lokalnih središčih Branik s Preserji, Čepovan, Trnovo, Prvačina, Ozeljan, Lokve. V prej omenjenih

podeželskih naselijh se nahajajo nenaseljeni dotrajani objekti, ki so primerni za prenovo in spremembo namembnosti. S tem, ko bi začeli sistematično nakupovati take objekte, bi pripomogli k prenovi in tudi oživitvi vaških jeder.

Programi deinstytucionalizacije klasificirani kot 126 stavbe splošnega družbenega pomena so možni v območjih osrednjih centralnih dejavnosti (CU), v drugih območjih centralnih dejavnosti namenjenih trgovski, oskrbni, poslovno storitveni, gostinski dejavnosti, manjši obrti, javni upravi, gasilskim domovom (CDo) je mogoče umeščati na spodaj opisanih območjih:

- Konkretno je takim dejavnostim namenjena dozidava policijske uprave v OPPN Ob gasilskem domu, kjer je trenutno delujoč začasni dnevni center za uporabnike prepovedanih drog. Je pa na tem mestu možna gradnja štirinadstropnega objekta, kamor bi bilo mogoče umestiti tako dnevni center za uporabnike prepovedanih drog, zavetišče za brezdomce, pro bono ambulanto, center za pomoč na domu in sorodne vsebine.
- Območje opuščene trgovskega objekta ob cerkvi v Solkanu, ki je trenutno v privatni lasti, predstavlja degradiran prostor zelo primeren za prenovo in spremembo namembnosti v neko umirjeno dejavnost npr. v varovana stanovanja, dnevni center in ostale dejavnosti za starejše. Območje na prvi pogled omogoča marsikatero dejavnost, vendar pa je prometno omejen in prav umestitev vsebin za starejše bi bila najbolj primerna na tem mestu, ker ne zahteva številnih parkirišč, kot druge dejavnosti. Samo jedro Solkana omogoča tudi neposredno vključenost starejših v javno življenje v primerjavi z drugimi lokacijami na robu mesta.
- Na Pristavi je za območje nepozidanih stavbnih zemljišč s podrobnejšo namensko rabo CDI v obsegu približno 10 ha predviden način urejanja z OPPN. Območje je v privatni lasti. Za območje je predpisana usmeritev, da predvidena prostorska ureditev naj vključuje čim več obstoječe drevnine. Na tem mestu je tako mogoče zasnovati kvaliteten center za starejše, umeščen v zeleno okolje z lepim razgledom na Gorico.

Iz pregleda veljavnih prostorskih aktov izhaja, da le ti omogočajo umeščanje tovrstnih objektov v prostor bodi si kot novogradnjo objektov bodi si kot prenovo obstoječih objektov ali spremembo namembnosti objektov. Pri tem je potrebno omeniti, da je velika večina zgoraj navedenih zemljišč s primerno podrobnejšo namensko rabo komunalno neopremljenih in v privatni lasti. MONG mora v bodoče vzpostaviti učinkovit sistem za pridobivanje ustreznih zemljišč in objektov, kjer bi bilo tovrstne programe mogoče izvajati.

Smiselno bi bilo razmišljati v smeri prenove obstoječih objektov predvsem za vzpostavitev dnevnih centrov, ker so potrebe po prostoru manjšega obsega kot za umestitev varovanih stanovanj in se jih lahko v določene objekte umesti kot dopolnilno dejavnost tudi na namenskih rabah, ki niso primarno namenjene stavbam splošnega družbenega pomena.

Tovrstne programe bo po sprejemu sedmih sprememb in dopolnitev OPN mogoče umeščati tudi na območju kotalkališča ob Erjavčevi (prostorska enota NG-30/04).

2.1.2. Opredelitev novih lokacij, ki jih je treba umestiti v prostorski akt

Za opredelitev novih lokacij in njihovo umeščanje v prostorski akt je v skladu s potrebami in predlogi sprememb prostorskih ureditev potrebno pripraviti strokovno podlago, ki celostno obravnava področje umeščanja programov za starejše v prostor in posledično s tem predstavlja osnovo za spremembo prostorskega akta.

V nadaljevanju je treba pripraviti strokovne podlage, ki bi obdelale spodnje vsebine in bi bile tako podlaga za usmeritve, zapisane v Strategiji za starejše, kot strokovna podlaga za pripravo sprememb in dopolnitev prostorskega akta:

- analizirati stanje na področju vsebin, opredeljenih v strategiji, v smislu potreb (demografska analiza občine, regije) – potrebuje se jasno izražene potrebe po kapacitetah (koliko oseb), ki se jih za umeščanje programov za starejše potrebuje (dnevni centri, varovana stanovanja,

- stanovanjske skupine za starejše, prostori za ljudi z demenco, programi za deinstitutionalizacijo);
- analizirati možnosti realizacije tovrstnih programov v skladu z veljavnim prostorskim aktom (na katere namenske rabe je tovrstne programe mogoče umeščati že sedaj ali kot novogradnjo ali kot prenovo obstoječih objektov s spremembo namembnosti – pripravljeno zgoraj);
 - glede na Strategijo prostorskega razvoja Slovenije je Nova Gorica središče nacionalnega pomena, kar pomeni, da naj bi zagotavljala funkcije na državni ravni ali vsaj regionalni. Vsekakor to ni zanemarljiv vidik priprave strategije;
 - v nadaljevanju je treba v strategiji opredeliti, na kakšen način se jasno izražene potrebe po objektih zagotavlja (npr. s prenovo obstoječih objektov, z gradnjo novih objektov) in katere vsebine bi nujno potrebovale gradnjo novih objektov;
 - naslednja vsebina, do katere je treba zavzeti stališče je, kako se kapacitete zagotavljajo centralizirano oz. decentralizirano. Kako npr. organizirati decentraliziran sistem umeščanja v prostor? Vsebine se lahko zagotavlja v pomembnejših lokalnih središčih (Dornberk z Zaloščami, Šempas in Grgar) in lokalnih središčih (Branik s Preserjami, Prvačina, Čepovan, Trnovo, Lokve, Ozeljan), ki zagotavljajo določeno opremljenost z ostalimi funkcijami;
 - v nadaljevanju bi lahko v strategiji opredelili kratkoročni načrt, srednjeročni načrt in dolgoročni načrt »ukrepov«. Kratkoročni načrt ukrepov – kar je možno uresničiti na podlagi veljavnega OPN, srednjeročni načrt ukrepov – sprememba oz. dopolnitev PPIP na območjih z ustrezno namensko rabo, dolgoročni načrt ukrepov – potrebna sprememba namenske rabe in določitev PPIP.

Cilj: Zagotovitev sredstev za pripravo ustreznih analiz in strokovnih podlag za spremembe OPN.

Ukrep: V Strategiji za starejše v Mestni občini Nova Gorica se je izkazala potreba po:

- zagotovitvi prostorov za službo pomoči na domu, saj se za prostore, kjer sedaj opravljajo dejavnost, plačuje tržna najemnina. Služba pomoči na domu se izvaja za Mestno občino Nova Gorica in bivše občine Mestne občine Nova Gorica;
- vzpostavitvi dnevnih centrov za starejše v Novi Gorici, Erjavčeva ulica in Gradišče nad Prvačino, Šempas;
- vzpostavitvi mreže medgeneracijskih oz. večgeneracijskih centrov; zagotoviti prostore za večgeneracijski center Goriške, ki ga izvaja LUNG, vzpostaviti še vsaj tri medgeneracijske centre na podeželju, npr. v Braniku, Šempasu in Grgarju;
- izgradnja varovanih stanovanj ob Kornu (povpraševanje po oskrbovanih stanovanjih je zelo veliko, s podatki o čakajočih razpolagajo na SS MONG);
- prostorih za Skupnostna stanovanja, ki bodo omogočala sobivanje od 8–10 starejših. Mogoče na Erjavčevi nad dnevnim centrom in v Lokovcu (objekt nekdanje šole);
- bivalne enote za osebe z motnjo v duševnem in telesnem razvoju;
- prostorih za demenco in enote za paliativno oskrbo;
- prostore za Center za krepitev zdravja.

O potrebah in možnih lokacijah obvestiti Oddelek za okolje, prostor in javno infrastrukturo Mestne občine Nova Gorica za spremembe OPN.

Kazalnik: OPN sprejet na MS.

Cilj: Spremljanje prodaje zemljišč in objektov na trgu in uveljavljati predkupno pravico za namen izvajanja programov za starejše.

Ukrep: Ob ugotovitvi, da se na trgu prodaja zemljišče ali objekt, ki je primeren za izvajanje programov za starejše, po katerih se je izkazala potreba, uveljavljanje predkupne pravice in nakup zemljišča ali objekta.

Kazalnik: Število uveljavljenih predkupnih pravic za namen izvajanja programov za starejše.

2.2. Institucionalno varstvo

Institucionalno varstvo je ena izmed socialnovarstvenih storitev po Zakonu o socialnem varstvu. Gre za obliko obravnave v zavodu, drugi družini ali drugi organizirani obliki, ki upravičencem nadomešča, dopolnjuje ali zagotavlja funkcijo doma ali lastne družine. Obsega osnovno oskrbo in socialno oskrbo po predpisih s področja socialnega varstva ter zdravstveno varstvo po predpisih s področja zdravstvenega varstva. V javni mreži socialnovarstvenih zavodov so javni zavodi (ustanoviteljica le-teh je država) ali zasebni zavodi, ki za opravljanje dejavnosti od države pridobijo koncesijo. Javna mreža socialnovarstvenih zavodov vključuje še varstveno-delovne centre in socialnovarstvene zavode za usposabljanje, v katere so pretežno vključene mlajše osebe.

Izvajalci storitve institucionalnega varstva v Mestni občini Nova Gorica so:

- domova za starejše: Dom upokojencev Nova Gorica in Dom upokojencev Gradišče;
- varstveno delovni center: VDC Nova Gorica.

Javni zavod Dom upokojencev Nova Gorica zajema dve enoti, ki zagotavljata celodnevno institucionalno (domsko) oskrbo. Na dan 31. 12. 2021 je:

- dom v Novi Gorici imel kapaciteto 214 postelj;
- dom v Podsabotinu pa nudi možnost nastanitve 92 stanovalcem.

V Novi Gorici je načeloma na voljo 46 enoposteljnih, 76 dvoposteljnih in 4 triposteljne sobe na stanovanjskih in negovalnih oddelkih. V Podsabotinu je na voljo 28 enoposteljnih sob in 32 dvoposteljnih sob na stanovanjskem, negovalnem in varovanem oddelku.

Konec leta 2021 je pričakovana čakalna doba za negovalne oddelke že dosegla 6–9 mesecev in 12–18 mesecev za stanovanjske oddelke. V enoti Podsabotin so te dobe tako kot tudi prejšnja leta nekoliko krajše, in sicer 3–4 mesece za negovalni in 4–6 mesecev za stanovanjski oddelek.

Javni zavod Dom upokojencev Gradišče ima eno enoto, ki zagotavlja celodnevno institucionalno (domsko) oskrbo. Na dan 31. 12. 2021 je dom imel kapaciteto 143 postelj.

V domu je na voljo 25 enoposteljnih in 59 dvoposteljnih sob na negovalnem in stanovanjskih oddelkih. Pričakovana čakalna doba za negovalne oddelke je 0–3 mesece, za stanovanjske oddelke pa 3–4 mesece.

Postopek za sprejem v zavod se začne z vložitvijo prošnje za sprejem v institucionalno varstvo, ki se vloži pri želenem zavodu.

Izpostaviti je potrebno problematiko varovanih oddelkov oziroma prilagojenih oddelkov za osebe z demenco. Potreba se očitno pojavlja po celotni državi, saj vsi domovi upokojencev prejemajo ogromno prošenj in poizvedb sodišč za prosta mesta iz oddaljenih delov Slovenije. Na tem področju je vsekakor potrebna sistemska rešitev, saj na varovani oddelek po redni poti ljudje praktično ne pridejo več, sprejeme bolj ali manj narekujejo sodišča po sklepih, ki jih večinoma sprožijo psihiatrične bolnišnice.

Problematiko dolgih čakalnih dob za oddelke z osebami z demenco se deloma rešuje z možnostjo vključevanja v dnevno varstvo in na ta način se skuša razbremeniti svoje in olajšati domačo oskrbo oseb z demenco.

Storitve oskrbe plačujejo stanovalci sami oziroma s pomočjo svojcev in občin. Cene oskrbe morajo biti oblikovane v skladu s predpisano metodologijo, sprejemajo pa jih pristojni organi upravljanja domov, ki morajo k tem cenam pridobiti tudi soglasje Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve.

Osebe, ki si želijo ali potrebujejo namestitev v institucionalno varstvo, vendar same in njihovi zavezanci nimajo dovolj lastnih sredstev za pokrivanje oskrbnih stroškov domskega varstva, se lahko obrnejo na Center za socialno delo Nova Gorica. Na podlagi podane vloge center odloči o oprostitvi plačila socialnovarstvene storitve.

Za sprejem v dom starejših lahko zaprosijo državljani Republike Slovenije, ki imajo prebivališče na območju Slovenije, in tujci z dovoljenjem za stalno bivanje v Sloveniji.

Pogoj za sprejem je starost 65 let ali več. Upravičene so tudi druge osebe, ki zaradi zdravstvenih težav, kroničnih bolezni oziroma različnih motenj potrebujejo obravnavo, ki nadomešča ali dopolnjuje funkcijo doma ali lastne družine.

Zdravstvene storitve v domovih so oskrbovancem zagotovljene iz obveznega zdravstvenega zavarovanja. Cene teh storitev pa so določene v vsakoletni pogodbi doma z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ki je tudi plačnik teh storitev.

Osnovne storitve, ki jih morajo domovi zagotavljati, obsegajo:

- bivanje oziroma namestitev v eno, dvo ali večposteljnih sobah;
- vzdrževanje prostorov in perila;
- organizirano in zdravstvenemu stanju primerno prehrano ter tehnično oskrbo;
- osebno pomoč, socialno oskrbo in varstvo;
- zdravstveno nego in zdravstveno rehabilitacijo;
- osnovno zdravstveno in specialistično konziliarno dejavnost, ki jo v domovih izvajajo zdravstveni domovi ali zasebni zdravniki.

V skladu s cilji **deinstitucionalizacije** in glede na dejstvo, da bo na območju Severne Primorske v kratkem ob že obstoječih domovih za starejše ustanovljenih precej novih kapacitet institucionalnega varstva starejših (Vrtojba, Ajdovščina, Bovec), dajemo v strategiji večji poudarek na sodobne in alternativne oblike skrbi za starejše. Menimo namreč, da je prav zaradi tega, ker bo kapacitet celodnevne varstva starejših na širšem območju Mestne občine Nova Gorica kmalu dovolj in hkrati upošteva trende in cilje Zakona o dolgotrajni oskrbi, ki poudarja deinstitucionalizacijo in spodbuja domačo oskrbo starejših, potrebno razpoložljiva sredstva za urejanje dolgotrajne oskrbe starejših usmeriti v iskanje in realizacijo novih rešitev, ki zasledujejo prav cilje prijazne, sodobne, fleksibilne in učinkovite oskrbe na domu z vsemi potrebnimi podpornimi programi in storitvami.

Usmeriti se moramo v zagotavljanje **dnevnega varstva za starejše, stanovanjskih skupnosti za starejše, centrov za dnevne aktivnosti starejših in medgeneracijska središča**. Zagotoviti moramo alternativne možnosti za skrb za osebe z demenco in razširiti pomoč na domu v integrirano obliko. Poleg tega moramo olajšati bivanje starejših oseb in drugih senzorno in gibalno oviranih oseb v domačem okolju: subvencionirati adaptacije stanovanj in sistematično preurejanje infrastrukture v prijaznejšo za bivanje starejših oseb ter spodbujati menjavo stanovanj med starejšimi in mladimi (večja stanovanja za manjša v nižjih nadstropjih). Verjamemo, da je proces deinstitucionalizacije pomemben in da moramo začeti namesto domov za starejše občane in občanke graditi vse potrebne podpirne programe in storitve za spodbudo domače oskrbe in podaljševanje bivanja starejših oseb doma in se zavedati, da domača oskrba brez ustrezne in učinkovite podpore lokalne skupnosti ne more funkcionirati. Domača oskrba starejših je lahko namreč izrazito obremenjujoča za širok krog svojcev, čemur moramo priti naproti in omogočiti učinkovito razbremenitev.

Največja težava v starosti je **demenca**. V starosti nad 65 let ima demenco vsak peti človek, v starosti nad 80 let pa vsak tretji. S starostjo se pogostost še veča. V Sloveniji je obolelih že več kot 32.000 oseb, število obolelih pa intenzivno narašča. Ker pa demenca zahteva skrb večjega števila oseb, je z njo obremenjenih trikrat več oseb kot dejansko obolelih. In to postaja akutni problem sodobnega časa, ki ga moramo začeti skrbno reševati tudi v naši občini. Največja

težava je pomanjkanje kapacitet za skrb za osebe z demenco, neprijaznost, neustreznost in zastarelost obstoječih kapacitet, poleg tega pa je potrebno nadaljevati s sistematično skrbjo za ozaveščenost, destigmatizacijo oseb z demenco in senzibilizacijo lokalne skupnosti.

Cilj: Ustrezne oblike pomoči za starejše občane.

Ukrep: Zagotavljanje ustrezne infrastrukture in obravnave za občane z demenco.

Kazalnik: Število varovanih oddelkov, število nastanitev na varovanem oddelku, nove oblike oskrbe oseb z demenco.

Cilj: Preučiti možnost, da bi Dom upokojencev Gradišče, ki stoji na ustrezni lokaciji, ki omogoča prijazno bivanje oseb z demenco (pritlično bivanje z neposrednim izhodom na zelene površine), zagotovil oddelek za celodnevno bivanje oseb z demenco po sodobnih standardih in normativih. Z okrepljenim kadrom in sistemom bi Dom upokojencev Gradišče lahko postal regijski center za demenco.

Ukrep: Obnova in prilagoditev pritličnega dela Doma upokojencev Gradišče v oddelek za osebe z demenco z varnim izhodom na zelene površine.

Kazalnik: Število oseb z demenco, bivajočih v prenovljenem oddelku za demenco v Domu upokojencev Gradišče.

Cilj: Poenotenje nekaterih služb obeh domov upokojencev v Mestni občini Nova Gorica.

Ukrep: Preučitev možnosti združevanja obeh domov upokojencev v MONG in vzpostavitev skupnih služb (računovodstvo, pralnica ...) ter spodbujanje sodelovanja med obema domovoma.

Kazalnik: Število poenoteni skupnih služb.

Cilj: Gradnja dislociranih enot paviljonskega tipa za demenco in posledično sproščanje kapacitet institucionalnega varstva v domovih upokojencev

Ukrep: Preučitev primernih lokacij in umestitev dislocirane enote za celodnevno bivanje oseb z demenco.

Kazalnik: Število oseb z demenco, bivajočih na dislociranih enotah za demenco.

Cilj: Zagotovitev dveh praznih postelj, rezerviranih za urgentne sprejeme v domovih za starejše na območju Mestne občine Nova Gorica. Pogosta in težko rešljiva težava so primeri, ko starejša oseba praktično čez noč potrebuje namestitve v celodnevnom varstvu, a je zaradi zasedenosti kapacitet ne dobi. Soba za urgentne primere bi reševala takšne primere.

Ukrep: Ustrezno sofinanciranje dveh praznih postelj, ki bi bile namenjene urgentnim sprejemom.

Kazalnik: Število postelj za urgentne primere.

Cilj: Ker so med starejšimi ljudmi tudi istospolne osebe, moramo v oblikovanje sodobnega institucionalnega varstva vključiti tudi njih, saj imajo lahko glede na specifičnost njihove problematike, ki zaznamuje njihova življenja, tudi specifičen pogled na reševanje bivanjskih težav starejših oseb znotraj LGBTIQ+ skupnosti. Starejše istospolne osebe se srečujejo z dodatnimi težavami in ovirami, ki izhajajo predvsem iz družbenega dojemanja in lahko znatno obremenijo njihovo starost.

Ukrep: Vzpostavitev sodelovanja in pogovorov glede skrbi za starejše v LGBTIQ+ skupini in upoštevanje njihovih potreb in želja pri oblikovanju institucionalnega varstva in skupnostnih programov skrbi za starejše osebe. Skupnostni center Mladinskega centra Nova Gorica naj vzpostavi točko, namenjeno starejšim istospolnim osebam.

Kazalnik: Identifikacija in realizacija potreb ter želja skrbi za starejše v LGBTIQ+ skupnosti.

2.3. Pomoč na domu

Pomoč oziroma oskrba na domu obsega širok nabor storitev, namenjenih starejšim, ki imajo zagotovljene bivalne in druge pogoje za življenje v svojem bivalnem okolju, ampak zaradi starosti in drugih zdravstvenih težav, invalidnosti, poškodb in drugih bolezni potrebujejo pomoč pri temeljnih življenjskih opravilih. Oskrba na domu zagotavlja bolj kakovostno življenje na lastnem domu, preprečuje osamljenost in razbremenjuje družinske člane.

Socialnovarstveni program pomoč družini na domu bo s 1. julijem 2024 doživel reorganizacijo. V veljavo bo vstopil nov Zakon o dolgotrajni oskrbi, s katerim se bo program razdelil na dve storitvi, in sicer na Pomoč na domu in Dolgotrajno oskrbo na domu.

Obe storitvi bosta delovali vzporedno, in sicer bo dosedanji program Pomoč na domu namenjen pretežno tistim, ki potrebujejo pomoč pri gospodinjskih opravilih. Te storitve se bodo financirale s strani občinskega proračuna. Dolgotrajna oskrba na domu bo namenjena uporabnikom, ki potrebujejo več pomoči, posebno pomoč pri temeljnih dnevnih opravilih in zdravstvenih storitvah, kot so zdravstvena nega, fizioterapija, delovna terapija in kineziologija. Ocena, ki se pojavlja v razpravah in strokovnih razgovorih, je, da bo več kot 50 % dosedanjih uporabnikov programa Pomoč na domu upravičenih do storitev Dolgotrajne oskrbe na domu.

V tem obdobju do sprejetja novega zakona bo Mestna občina Nova Gorica omenjeni socialnovarstveni program Pomoč na domu opredeljevala kot pomembno preventivo in podporo ljudem pred vstopom v institucionalno varstvo. Cilj Mestne občine Nova Gorica je zagotoviti dostojno starost vseh svojih občanov in občank, predvsem tistih, ki živijo sami, nimajo dostojnih denarnih sredstev ali so ogroženi na drug način.

V vmesnem obdobju do implementacije predvidenih sprememb bi morala Mestna občina Nova Gorica diferencirati dve obliki pomoči: temeljna pomoč za starejše (nega, higiena, socialna oskrba, topli obroki, socialni stiki) in gospodinjska opravila (čiščenje in urejanje bivalnih prostorov). Osnovni fokus pomoči na domu bi morala biti temeljna pomoč za starejše, saj bi bilo tako zadoščeno večjemu številu prosilcev, ki potrebujejo temeljno pomoč v domači oskrbi. Gospodinjska opravila in čiščenje bi morala postati del socialnega servisa in ne del temeljne pomoči na domu. Razlika med obema skupinama pomoči bi morala biti tudi v ceni. Glede na to, da Zakon o dolgotrajni oskrbi predvideva socialni cenzus za prejemanje pomoči na domu in bo cena storitve pogojena s prihodki prosilca, bi lahko že v vmesni fazi ceno diferencirali glede na pomoč – temeljno in gospodinjsko. Temeljna pomoč na domu bi bila subvencionirana, gospodinjska pomoč in opravila pa ne oziroma bi bila urejena kot socialni servis (polna cena).

Cilj: Pomoč na domu razdeliti na dve obliki pomoči: 1. temeljna pomoč in dolgotrajna oskrba na domu ter 2. gospodinjska pomoč.

Ukrep: Preučitev možnosti in poskus diferenciacije pomoči na domu.

Kazalnik: Število oseb, ki bi prejemale eno od obeh oblik pomoči na domu.

Glede na spodbudne izsledke projektov integrirane pomoči na domu bi tudi v Mestni občini Nova Gorica razmislili o možnostih projektne razširitve pomoči na domu v integrirano pomoč na domu. Storitve oskrbe na domu bi lahko bila subvencionirana v kombinaciji samoplačniških dodatkov in storitev. Integrirana pomoč na domu bi poleg temeljne pomoči vsebovala tudi fizioterapijo na domu, delovno terapijo na domu, masaže na domu, vadbo za starejše na domu, psihosocialno pomoč in drugo.

Cilj: Razširitev pomoči na domu v integrirano obliko pomoči na domu in ureditev možnosti samoplačniškega koriščenja storitev.

Ukrep: Omogočanje razširjene ponudbe pomoči na domu.

Kazalnik: Število uporabnikov novih storitev integrirane oblike pomoči na domu.

Storitev oskrbe na domu svojim občanom sofinancirajo občine, ki se odločijo glede obsega subvencioniranih ur in višine sofinanciranja. Zaradi zakonsko omejene subvencionirane oskrbe na zgolj 20 ur v tednu mnogi uporabniki v okviru subvencioniranih storitev ne dobijo dovolj pomoči za svoje potrebe. Poleg tega pa zaradi velikega števila prosilcev nastajajo čakalne vrste. Tako uporabniki pogosto ne morejo koristiti niti najvišje zakonsko dovoljenega obsega ur. Zato bi se subvencionirano pomoč lahko dopolnjevalo s samoplačniško. Gre za posamezniku prilagojene storitve, ki obsegajo vse, kar potrebujete za samostojno življenje v domačem okolju. Tako bi se dolgoročno znebili čakalnih vrst, storitev pa bi popolnoma prilagodili potrebam prosilcev.

Cilj: Omogočanje samoplačniškega koriščenja storitev pomoči na domu in s tem omogočanje uporabnikov razširitve ter prilagoditve pomoči na domu.

Ukrep: Poleg subvencionirane možnosti uporabe pomoči na domu ponuditi možnost samoplačniške nadgradnje pomoči na domu glede na potrebe uporabnika.

Kazalnik: Število samoplačniških ur pomoči na domu.

2.4. Oskrbovana stanovanja

Oskrbovana stanovanja (pred leti se je uporabljal izraz varovana stanovanja) so arhitekturno prilagojena za starejše ljudi z lastnim gospodinjstvom. V njih lahko stanovalci dobijo pomoč določene ustanove 24 ur dnevno. Namenjena so starejšim od 65 let, ki jim zdravstvene razmere dopuščajo samostojno bivanje.

Oskrbovana stanovanja so sedaj starejšim prilagojena bolj ali manj le fizično. Število oskrbovanih stanovanj v Mestni občini Nova Gorica ne zadošča povpraševanju. Oskrbovana stanovanja trenutno ne nudijo pomoči, ki bi jo stanovalci morda potrebovali. Uporabniki oskrbovanih stanovanj lahko uporabljajo storitev pomoči na domu in podobne socialnovarstvene storitve, kot je varovanje na daljavo oz. e-oskrba. Uporabnikom varovanih stanovanj je potrebno poleg arhitektonsko prilagojenega stanovanja omogočiti tudi socialnovarstvene storitve za varno in kvalitetno bivanje v obliki različnih paketov pomoči.

Cilj: Izgradnja oskrbovanih stanovanj in razširitev programa s ponudbo paketov pomoči.

Ukrep: Izgradnja oskrbovanih stanovanj ob Kornu in možnost koriščenja storitev za varno ter kvalitetno bivanje. Ob samem najemu oskrbovanega stanovanja je potrebno ponuditi različne pakete pomoči, ki vsebujejo različne storitve (prehrano, nego, oskrbo).

Kazalnik: Število zgrajenih in oddanih oskrbovanih stanovanj ter koriščenje dodatnih paketov pomoči.

2.5. Skupnostni programi za starejše

V skladu z Zakonom o dolgotrajni oskrbi in Resolucijo o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022–2030 je z zasledovanjem osnovnega cilja o deinstitucionalizaciji skupen cilj v Mestni občini Nova Gorica spodbujati skupnostne programe za starejše, ki omogočajo učinkovito domačo oskrbo starejših in spodbujajo varno bivanje starejših na svojem domu z možnostjo koriščenja ponujene podpore.

Skupnostni programi so namenjeni posameznikom, ki (še) ne potrebujejo celodnevne oskrbe in lahko ostajajo v domači oskrbi, vendar potrebujejo določeno stopnjo pomoči, oskrbe, varstva in si želijo kakovostno preživljati svoje prosti čas ter se izogniti občutkom osamljenosti in neaktivnosti. Skupnostni programi pomembno aktivirajo starostnike, dopolnjujejo in razbremenjujejo družinsko oskrbo ter podaljšujejo bivanje ljudi v lastnih domovih. Namenjeni so dvigu kakovosti njihovega življenja, olajšanju vsakdana, izboljšanju psihofizičnega stanja in razbremenitvi svojcev.

Cilj: Omogočiti čim širšemu krogu starejših cenovno dostopno in učinkovito storitev »SOS gumb«, ki bi tako starejšim kot njihovim svojcem olajšal domačo oskrbo in zmanjšal skrbi, saj bi s SOS gumbom lahko hitreje poklicali na pomoč in z drugimi storitvami paketov pomoči na daljavo omogočili hitrejšo reagiranje pri nesrečah v domači oskrbi.

Ukrep: Pregled ponudnikov storitev »SOS gumbov« in njihova ustrezna promocija ter možnost subvencioniranja storitve.

Kazalnik: Število uporabnikov SOS gumba.

2.5.1. Centri za dnevno varstvo starejših

Centri za dnevno varstvo starejših ponujajo celotno oskrbo do deset ur dnevno. Ne gre le za kakovostno preživljanje časa in aktivacijo, ampak obliko dnevnega bivanja. V centrih za dnevno varstvo starejših je vsakodnevno poskrbljeno za nego, tople obroke, telovadbo, animacijo, ustvarjalne delavnice in vse tisto, kar je potrebno, da so uporabniki in uporabnice celotno preskrbljeni pod isto streho in se hkrati vsakodnevno zadovoljni vrnejo v objem svojega doma. Centri za dnevno varstvo so namenjeni tako samostojnim kot tistim, ki potrebujejo pomoč pri negi in varstvu. Tudi čas uporabe je prilagodljiv posameznikovim potrebam. Velik pomen centrov za dnevno varstvo starejših je tudi v razbremenitvi svojcev in družinskih skrbnikov.

Cilj: Glede na potrebe vzpostavitve ustreznega števila Centrov za dnevno varstvo starejših – vzpostavitev mreže centrov za dnevno varstvo starejših. Eden od centrov, ki bi povezoval celotno skrb starejših v Mestni občini Nova Gorica, bo na Erjavčevi ulici. Sprejemal bo okvirno 15 oseb in nudil celotno dnevno varstvo za starejše osebe. Drugi center za dnevno varstvo bi lahko bil vzpostavljen na Trnovsko-Banjški planoti.

Ukrep: Vzpostavitev Hiše dobre volje Nova Gorica na Erjavčevi ulici za dnevno oskrbo 15 starejših oseb in iskanje možnosti za vzpostavitev centra za dnevno varstvo tudi na Trnovsko-Banjški planoti.

Kazalnik: Število vključenih oseb v Hišo dobre volje Nova Gorica in vzpostavljanje Centra za dnevno varstvo starejših na Trnovsko-Banjški planoti.

Cilj: Ker so Hiše dobre volje pomemben družaben prostor za starejše osebe, kjer se preko druženja in komunikacije ohranja tudi slovenski jezik in slovenska kultura, je njen potencial tudi v ohranjanju slovenskega jezika in kulture za starejše osebe v zamejstvu, saj se tudi njihovi stiki redčijo in posledično jim umanjka slovenskih sogovornikov. Ker bo Erjavčeva Hiša dobre volje locirana zelo blizu meje, je potrebno promovirati čezmejno delovanje Centrov za dnevno varstvo starejših in aktivno vabiti posameznike z druge strani meje k udeležbi.

Ukrep: Promocija programa Hiše dobre volje Nova Gorica tudi v zamejstvu.

Kazalnik: Število vključenih oseb iz zamejstva.

2.5.2. Centri za dnevne aktivnosti in večgeneracijski centri

Centri za dnevne aktivnosti starejših in medgeneracijski centri predstavljajo prostor druženja in aktivnega udejstvovanja starejših, saj organizirajo različne individualne in skupinske aktivnosti: tečaje, delavnice, predavanja, svetovalnice, enkratne dogodki itd. Dejavnosti centra zasledujejo potrebe in želje obiskovalcev, zato so ponujeni programi zelo različni: jezikovni tečaji, tečaji ročnih spretnosti (kvačkanje, pletenje itd.), likovne delavnice, kuharske delavnice, različne rekreativne dejavnosti, kulturni dogodki, medgeneracijska druženja z otroki in mladostniki, razstave, ekskurzije ipd. Gre za aktivacijo starejših in spodbujanje njihove samostojnosti, psihofizičnega stanja in posledično podaljševanje možnosti življenja doma. Dnevni centri za starejše so pomemben dejavnik boja proti osamljenosti in spodbujanje pomembne družabnosti.

Cilj: Ohraniti večgeneracijski center v Novi Gorici in vzpostavitev mreže medgeneracijskih oz. večgeneracijskih središč, ki starejšim omogočajo druženje ob vodeni animaciji brez možnosti oskrbe.

Ukrep: Vzpostaviti večgeneracijski center v Šempasu, Braniku in na Planoti (Grgar).

Kazalnik: Delovanje večgeneracijskega centra in število obiskovalcev.

Cilj: Vzpostaviti Center za dnevne aktivnosti starejših v Novi Gorici in s tem omogočiti starejšim aktivacijo ter druženje. Centrov je lahko tudi več, saj bi lahko bili locirani v praznih prostorih blokov in stolpnic, kjer bi z ustrezno koordinacijo s strani glavnega Centra za dnevne aktivnosti oblikovali prostore za neformalno medgeneracijsko druženje starejših.

Ukrep: Vzpostavitev Centra za dnevne aktivnosti starejših in identifikacija možnih lokacij za manjše centre, namenjene neformalnemu druženju.

Kazalnik: Število vključenih oseb v Center za dnevne aktivnosti starejših in število vzpostavljenih prostorov za druženje.

2.5.3. Skupnostna stanovanja ali stanovanjske skupine

Stanovanjske skupine za starejše so namenjene vzpostavitvi stanovanjskih enot za sobivanje starejših oseb, kar omogoča medsebojno pomoč in tako podaljšuje možnost bivanja doma. Stanovanjska skupina ima zunanjo odgovorno osebo, ki skrbi za skupne nabave, vzdrževanje stanovanjske skupnosti in mediacijo v odnosih. Ena od posledic zagotavljanja stanovanjskih skupnosti je tudi sproščanje kapacitet stanovanj in hkrati tudi sproščanje kapacitet institucionalnega varstva.

Cilj: Vzpostavitev »občinske« stanovanjske skupnosti za starejše, ki bi omogočala sobivanje osmim do desetim samostojnim osebam v starejšim prilagojeni stanovanjski skupnosti in s tem spodbujala krepitev medsebojne pomoči, izogibanje osamljenosti in dvig kakovosti življenja. Stanovanjska skupnost bi lahko nastala nad Centrom za dnevno aktivnost starejših Hišo dobre volje na Erjavčevi ulici in s tem povezala storitve za starejše na enem mestu.

Ukrep: Izgradnja takega objekta je že v teku na Erjavčevi 39 in se bo zagotovo realizirala. Kot potencialna možnost se kaže tudi nakup in usposobitev objekta nekdanje šole v Lokovcu (po zgledu bivalne skupnosti Davča). Vzpostavitev stanovanjske skupnosti glede na potrebe in možnosti v lokalnem okolju v sodelovanju za javnimi institucijami in nevladnimi organizacijami.

Kazalnik: Število bivalnih enot za starejše in vključenih starejših oseb.

Cilj: Izgradnja bivalne enote za starejše osebe, ki so trenutno nastanjene v institucionalnem varstvu VDC Nova Gorica, kjer je veliko starejših oseb, ki morajo ob dopolnitvi 65 let v oskrbo Domov upokojencev, čeprav bi po lastni izbiri raje ostali v oskrbi VDC.

Ukrep: Izgradnja 955 kvadratnih metrov velikega Centra Trnovo, bivalno enoto za 20 starejših oseb z motnjo v duševnem in telesnem razvoju. Bivalna enota bi imela 16 enoposteljnih sob in 2 dvoposteljni sobi. Enota bi imela tudi pomožni prostor za lokalno vključevanje do 5 zunanjih (lokalnih) oseb v dnevne aktivnosti in čajnico, kjer bi se preko integrirane zaposlitve stanovalcev VDC prodajali njihovi izdelki.

Kazalnik: Število zapolnjenih kapacitet v Centru Trnovo.

Cilj: Deinstitutionalizacija oskrbe oseb z motnjo v duševnem in telesnem razvoju ter vzpostavitev bivalnih enot, ki bi sprostile kapacitete v institucionalnem varstvu VDC Nova Gorica.

Ukrep: Prenova starejših hiš v Mestni občini Nova Gorica v bivalne enote za osebe z motnjami v duševnem in telesnem razvoju.

Kazalnik: Število oseb, ki so se iz institucionalne oskrbe premestili v bivalne enote.

Cilj: Ozaveščanje lokalne skupnosti o novih pristopih in načinih skrbi za starejše.

Javnost je praviloma nenaklonjena spremembam in novostim, kar večinoma izhaja iz nepoznavanja, zato je potrebno vlagati v neposredno delo z ljudmi znotraj skupnosti. Z občani in občankami se je potrebno začeti sistematično pogovarjati o demenci, o novih načinih skrbi za

starejše in o vsem, kar se tiče življenja starejših. Osebnostna predana informacija jača občutek sodelovanja lokalne skupnosti, kar omogoča lažjo implementacijo sprememb. Skupnostni programi zahtevajo svoj čas za sprejem, zato so sistematični pogovori po lokalnih skupnostih potrebni za počasno uvajanje novosti.

Ukrep: Skupaj z različnimi uglednimi organizacijami v Mestni občini Nova Gorica (Zdravstveni dom, Center za krepitev zdravja, Društvo GO-Spominčica ipd.) organizirati različne dogodke za ozaveščanje in informiranje lokalnih skupnosti (tudi na podežlju) o perečih temah za starejše in novostih pri oskrbi starejših.

Kazalnik: Število dogodkov in obiskanost dogodkov.

2.5.4. Sobivanje z demenco

Demenca je pereč in naraščajoč problem, ki bi ga morala pod svoje okrilje prevzeti tudi Mestna občina Nova Gorica in s pomočjo Društva GO-Spominčica ozaveščati skupnost ter usposablјati široko javnost in z vzpostavljanjem demenci prijaznega okolja lajšati sobivanje ter omogočati varnejše, bolj dostojno in samostojno življenje oseb z demenco ter razbremenjevati svojce in skrbnike. Mestna občina Nova Gorica nujno potrebuje tudi Center za demenco, ki bi omogočal celodnevno bivanje oseb z demenco na prijazen, sodoben in dostojen način. Društvu GO-Spominčica, ki vestno skrbi za lajšanje posledic bivanja z demenco, je potrebno zagotoviti svoje prostore, kjer bi lahko opravljali in dograjevali svoje programe.

Cilj: Ureditev demenci prijaznega parka, kjer bi lahko varno krepili socialne veščine in psihofizično kondicijo ter s svojci preko sprostitve razbremenili svoj vsakdan. Park, ki bi bil namenjen tudi splošni populaciji, bi bil lahko lociran pri Hiši dobre volje na Erjavčevi ulici.

Ukrep: Ureditev demenci prijaznega parka na Erjavčevi ulici 39.

Kazalnik: Uporaba demenci prijaznega parka s strani oseb z demenco.

Cilj: Vzpostavitev Centra za demenco v obliki bivanjskih paviljonov, ki bi omogočali celostno oskrbo in kakovostno bivanje oseb z demenco.

Ukrep: Izgradnja Centra za demenco s pritličnimi paviljoni z dostopom na zelene površine, kjer bi se osebe z demenco lahko svobodno gibale.

Kazalnik: Število oseb z demenco, nastanjenih v Centru za demenco.

Cilj: Zagotovitev prostorov Društvu GO-Spominčica za opravljanje svojih dosedanjih aktivnosti in programov ter omogočanje nadgradnje storitev.

Ukrep: Zagotovitev in selitev Društva GO-Spominčica v svoje prostore.

Kazalnik: Povečanje aktivnosti Društva GO-Spominčica v svojih prostorih.

Cilj: Ozaveščanje in usposabljanje širše javnosti glede prepoznavanja demence, ustrezne komunikacije z osebami z demenco ter pravilnega ukrepanja ob zaznavi težave osebe z demenco ter vzpostavitev demenci prijaznih točk na čim več lokacijah v Mestni občini Nova Gorica.

Ukrep: Preko organizacije sklopa predavanj za širšo javnost (trgovine, banke, avtobusne in železniške postaje, lekarne ...), ki bi ozaveščal skupnost in tako omogočal varnejše ter dostojnejše sobivanje z osebami z demenco, vzpostaviti postopek za pridobitev čim več demenci prijaznih točk, ki prav tako širijo ozaveščenost in znanje o demenci.

Kazalnik: Število organiziranih predavanj za širšo javnost in število udeleženih ustanov ter posameznikov in število vzpostavljenih demenci prijaznih točk.

2.5.5. Paliativna oskrba

Paliativna oskrba je aktivna obravnava človeka s kronično napredujočo boleznijo in podpora njegovim bližnjim v času bolnikove bolezni ter tudi po smrti bolnika, saj je čas žalovanja izredno pomembna faza do vnovičnega normaliziranja življenja. Paliativna oskrba je podporna

obravnavo, integrirano v vse ostale medicinske stroke. Gre za celostno obravnavo, ki presega okvirje v zdravljenje usmerjene terapije in je usmerjena tako v blaženje bolnikov telesnih simptomov kakor tudi v psihološko, socialno in duhovno stisko bolnika in bližnjih. V Mestni občini Nova Gorica je potrebno vzpostaviti enoto za paliativno oskrbo, ki bo delovala tudi na terenu, saj je paliativna oskrba tako za bolnika kot svojce pomembna opora, ki vodi v olajšano bivanje in učinkovito normaliziranje življenja. Enota za paliativo pod strokovnim vodstvom zdravstvenega sistema in tesnim sodelovanjem nevladnih organizacij poskrbi tudi za ozaveščanje širše javnosti o dostojnem umiranju. Mestna občina Nova Gorica si bo v skladu s pričakovanimi spremembami na tem področju prizadevala tudi za vzpostavitev hiše HOSPIC.

Cilj: Vzpostavitev Enote za paliativo, ki bi skrbela tako za bolnike kot svojce in omogočala celostno oskrbo in podporo in hiše HOSPIC

Ukrep: Organizacija Enote za paliativo in hiša HOSPIC.

Kazalnik: Število obravnav paliativne oskrbe.

2.5.6. Center in info točka za starejše

V Mestni občini Nova Gorica moramo vzpostaviti skupni center in info točko za starejše, kjer bi starejši ljudje lahko pridobili vse informacije o storitvah, programih, pomočeh in vsem drugem, kar se tiče izboljšanja življenja starejših oseb ter tudi konkretno pomoč pri premostitvi vsakodnevnih težav. Center bi bil stična točka, ki bi ji starejši zaupali in si tako olajšali svoje življenje.

Cilj: Vzpostavitev Centra za starejše, ki bi zavzemal več različnih storitev za izboljšanje življenja starejših in bi se povezovali v Info točko, kjer bi poleg informacij o storitvah, prejel tudi pomoč pri iskanju bivanjskih rešitev (rentni odkupi stanovanj, menjava stanovanj za primernejšo, oskrbovana stanovanja) ter možnost psihosocialne pomoči. Center in info točka za starejše bi se vsebinsko povezovali z ostalimi info točkami, ki že delujejo v lokalnem okolju. Info točka bo celostno skrbela za dvig kakovosti življenja starejših in koordinirala vse programe ter storitve za doseganje boljše skrbi za starejše v Mestni občini Nova Gorica.

Ukrep: Vzpostavitev centra in info točke za starejše v Novi Gorici na Erjavčevi 39, ki bi poskrbel za celostno skrb starejših občanov in občank.

Kazalnik: Število obiskovalcev in iskalcev informacij.

2.6. Spremljanje kakovosti storitev v izvajalskih organizacijah

Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022 do 2030, ki je v pravkar sprejeta, predvideva spremljanje kakovosti v izvajalskih organizacijah na področju storitev in programov. Ciljna vrednost ključnega kazalnika do leta 2030 je, da vsi izvajalci socialnovarstvenih storitev in javno verificiranih programov, ki imajo vsaj 10 zaposlenih, pridobijo certifikat katerega izmed certificiranih sistemov upravljanja kakovosti ter da se kazalniki sistema za upravljanje s kakovostjo uporabljajo tudi pri nadzornih in ocenjevanju uspešnosti izvajalcev. Strategija za starejše v Mestni občini Nova Gorica se sprejema za obdobje do leta 2026. V tem obdobju je nujno potrebno začeti pripravljati in uvajati postopke z upravljanjem kakovosti.

Cilj: V izvajalskih organizacijah na področju socialnega varstva zagotoviti pogoje in podlage za uvajanje postopkov upravljanja kakovosti.

Ukrep: Spodbuditi javne zavode k pridobivanju certifikata o kakovosti.

Kazalnik: Število pridobljenih certifikatov.

B. ZUNANJE POVRŠINE, ZDRAVO IN LJUDEM PRIJAZNO OKOLJE

Urejene zunanje površine so tesno povezane zdravim in prijaznim okoljem. Koristi zelenih površin v mestih in naseljih so večstranske, saj ustvarjajo razmere za ekološko ravnovesje, biotsko raznovrstnost in kakovost urbanega okolja. Ustrezno načrtovane zelene površine vplivajo na uravnavanje podnebja, blaženje negativnih in antropogenih vplivov na okolje, zmanjšanje poplavne ogroženosti in toplotnih otokov itd. V Strateškem načrtu dostopnosti MONG so podrobno opredeljene smernice za zagotavljanje ustreznega načrtovanja zunanjih površin, ki omogočajo gibanje vsem, tudi starejšim. Temu načrtu sledijo tudi konkretni ukrepi v Akcijskem načrtu dostopnosti MONG, na katere se v nadaljevanju navezuje tudi Strategija za starejše.

Kakovostno bivalno okolje je zelo pomembno za posameznikovo zdravje, dobro počutje in zadovoljstvo. Zunanje površine je potrebno urediti na način, da bodo prijazne do starejših občanov in da bodo prostor za druženje starejših oz. vseh občanov. Starostniki, katerih telesna zmogljivost je občutno zmanjšana, njihova telesna dejavnost pa je večinoma hoja v bližini lastnega doma z uporabo pripomočkov (na primer palica, hodulja, rolator), potrebujejo posebej prilagojeno okolje, ki zajema širše sprehajalne poti, ravne in nedrseče tlake, pločnike brez robnikov ter boljšo osvetlitev, več klopi za počitek, visoke grede ipd. Aktivni upokoјenci, katerih dejavnosti so lahko redne, občasne, raznovrstne, dolge ali kratke ter po obsegu in intenzivnosti dokaj podobne dejavnosti drugih odraslih, potrebujejo dejavnosti v bližini doma ali možnost javnega prevoza. Udeležujejo se tako organiziranih dejavnosti v okviru lokalnih ponudnikov (društva kroničnih bolnikov, društev upokoјencev ali drugih neprofitnih organizacij) kot neorganiziranih dejavnosti (kolesarjenje, hoja, pohodništvo).

Cilj: Ohranjanje urejenosti obstoječih zunanjih športnih površin in zagotavljanje novih športnih površin, namenjenih starejšim.

Ukrep: Skrb za investicijsko vzdrževanje športnih površin s prilagoditvami za starejše in ureditev novih športnih površin za starejše.

Kazalnik: Investicijska vlaganja in nove športne površine.

Cilj: Zagotovitev dostopnosti do objektov (poslopja so dobro označena z napisi tako na fasadi kot v notranjosti, imajo dovolj sedežev in stranišč, dostopna dvigala, klančine, ograje in stopnice ter nespolzka tla).

Ukrep: Upoštevati aktivnosti iz Akcijskega načrta dostopnosti Mestne občine Nova Gorica do leta 2024.

Kazalnik: Poročilo o izvedenih aktivnostih iz Akcijskega načrta dostopnosti Mestne občine Nova Gorica.

Cilj: Skrb za urejene ceste in druge prometne površine (ceste, pločniki, avtobusne postaje, itd.).

Ukrep: Upoštevati aktivnosti iz Akcijskega načrta dostopnosti Mestne občine Nova Gorica do leta 2024.

Kazalnik: Poročilo o izvedenih aktivnostih iz Akcijskega načrta dostopnosti Mestne občine Nova Gorica.

Cilj: Skrb za urejene ostale javne površine (pešpoti, trgi, modre cone, zelenice, itd.).

Ukrep: Urediti nove pešpoti, zelenice, visoke grede, klopi, kolesarske poti.

Kazalnik: Število novo urejenih ali ustrezno obnovljenih pešpoti, zelenic, visokih gred, kolesarskih poti.

Cilj: Zagotavljanje prostorov za prireditve in dejavnosti na priročnih, dostopnih, razsvetljenih lokacijah in dosegljivih z javnim prevozom.

Ukrep: Preučitev in identifikacija primernih prostorov ter promocija organizacije prireditev na teh lokacijah.

Kazalnik: Število primernih lokacij in pogostost njihove uporabe.

Cilj: Ureditev medgeneracijskega parka, ki bi spodbujal medgeneracijsko druženje in omogočal kakovostno preživljanje časa na prostem v naravi.

Ukrep: Na območju Korna, kjer se stikajo različne generacije Doma upokojencev Nova Gorica, oskrbovanih stanovanj, OŠ Frana Erjavca, OŠ Kozara, Centralnega vrtca Nova Gorica in lokalnih stanovalcev in stanovalk, vzpostaviti medgeneracijski park, kjer bi že infrastruktura spodbujala medgeneracijsko druženje. Park bi lahko krasila sadna drevja, ki bi omogočala naravoslovne urice in hkrati medgeneracijske delavnice.

Kazalnik: Medgeneracijski park in frekvenca obiska ter medgeneracijskih dogodkov in sodelovanja.

C. MOBILNOST STARJEŠIH

Aktivno družbeno življenje predpostavlja določeno stopnjo mobilnosti, ki je v primeru starejšega prebivalstva pogosto močno zmanjšana, saj je pogojena z dostopnostjo in sposobnostjo gibanja v prostoru. Ponudniki javnih prevoznih storitev se v nekaterih primerih bolj, v drugih pa manj uspešno prilagajajo zahtevam starejšega prebivalstva. Slabši pogoji prevoznih storitev so za starejše pogosto razlog za opustitev družbenih aktivnosti.

Na drugi strani se srečujemo s pojavom, ko starejši vse dlje ostajajo vozniki avtomobilov, tudi takrat, ko njihove senzorične sposobnosti niso več na ustreznem nivoju. Vozniško dovoljenje je za starejše voznike in voznice pomembno, ker lokalne infrastrukture (javni promet, ustrezne kolesarske steze in pločniki) ne odgovarjajo potrebam starejšim uporabnikom ali pa jih sploh ni, izguba oziroma odvzem voznškega dovoljenja pa zato vodi v izgubo avtonomnosti in neke vrste družbeno izolacijo.

Mestna občina Nova Gorica je razdeljena na 19 krajevnih skupnosti s 44 naselji, njeno ozemlje pa je zelo razgibano in razpršeno (Trnovsko-Banjska planota, Lokovec, Čepovan, Dornberk, Šempas, Branik ...). V takšnem okolju je tudi premagovanje razdalj s hojo ali kolesom prevelik zalogaj, še posebej za tisto skupino starostnikov, ki tovrstnih fizičnih naporov ni več zmožna. Vključujoči prometni sistemi in ureditve, primerni za vse vrste mobilnosti, so predpogoj za učinkovito mobilnost, ki starejšim zagotavlja ustrezen nivo kakovosti življenja.

Lokalna skupnost nudi vsem občanom brezplačen mestni avtobus in brezplačne prevoze za starejše, država pa je poskrbela, da je za starejše brezplačen še medkrajevni javni prevoz. Kljub temu imajo številni starejši velike težave s prevozi, sploh če so doma zunaj mestnih središč, kjer ni razvite avtobusne mreže. Tisti bolj oddaljeni se velikokrat ne morejo svobodno odpraviti po opravkih, temveč se prilagajajo možnostim oziroma času, ko jim lahko pomagajo družinski člani ali prijatelji. Nekateri uporabljajo taksi, vendar to pomeni dodatne stroške, kar je za številne prevelik finančni zalogaj. Velikokrat so odvisni od prevoza sorodnikov, znancev, sosedov ali javnega prevoza.

Cilj: Zagotavljanje brezplačnega javnega prevoza starejših.

Ukrep: Brezplačen javni prevoz in zagotavljanje sredstev za sofinanciranje izvajanja brezplačnih prevozov za starejše.

Kazalnik: Zagotavljanje brezplačnega javnega prevoza in izvedba javnega razpisa za brezplačne prevoze za starejše.

Cilj: Nadzor nad uporabo parkirnih mest, rezerviranih za osebe z oviranostmi, in ukrepanje ob ugotovljenih kršitvah.

Ukrep: Aktivno izvajanje nadzora s strani Medobčinske redarske službe Mestne občine Nova Gorica, Občine Ajdovščina in Občine Brda.

Kazalnik: Poročilo o izvedenem nadzoru.

Cilj: Brezplačni prevozi za starejše – GO Šofer.

Ukrep: Ob okrepitevi prostovoljske mreže širitev storitev brezplačnih prevozov za starejše GO Šofer tudi za redne prevoze do programov dnevnega varstva in za obiskovanje sicer nenujnih, a preventivno zelo koristnih ponudb v Mestni občini Nova Gorica, kot so kulturne, športne in druge prireditve, ki spodbujajo socializacijo in psihosocialno vključenost starejše populacije. Za zdravstvene namene razširitev možnosti prevoza na celotno območje Slovenije.

Kazalnik: Število prevozov, število prostovoljcev.

Cilj: Dodatna promocija brezplačnih prevozov GO Šofer.

Ukrep: Nalepiti nalepko s kontaktom GO Šofer v vse bloke in nebotičnike v Mestni občini Nova Gorica ter na vsa javna mesta na podeželju.

Kazalnik: Število uporabnikov brezplačnih prevozov.

Cilj: Poznavanje cestno prometnih predpisov, ohranjanje in obnavljanje znanj.

Ukrep: Izvedba predavanj o varnosti v prometu in obnova znanja o cestno prometnih predpisih ter varne vožnje v večgeneracijskem središču v sodelovanju z AMD društvi.

Kazalnik: Število izvedenih predavanj, število udeležencev.

II. Izboljšanje zdravstvenega stanja starejših oseb

Starejše osebe so pomemben del naše skupnosti, zato je pomembno, da so aktivno prisotni v življenju in po svojih možnostih tudi delovno aktivni. Nujno je, da družba izpolni svoj dolg do starejših in se pripravi na podaljšanje življenja, pri tem je potrebno zagotoviti kakovost in dostojanstvo življenja vseh naših prebivalcev. Reševanje problematike starejših je tudi vprašanje etike. Opredeliti je potrebno pravice starejših in na drugi strani obveznosti skupnosti kot celote do te skupine prebivalstva.

1. Izboljšanje zdravstvenega stanja starejših

Slovenija se sooča s pomanjkanjem zdravnikov v zdravstvenih domovih – ne le družinskih, ampak tudi pediatrov in ginekologov. Tudi statistika potrjuje, da imamo v Sloveniji na primarni ravni manj zdravnikov na 100.000 prebivalcev, kot je povprečje v Evropski uniji. S to problematiko se bomo soočili tudi v Mestni občini Nova Gorica. Zdravstveni zavodi se bodo trudili z nadomeščanjem upokojitev in drugih odsotnosti ter tako zagotoviti občankam in občanom dostopnost do zdravnika. Zdravstveni dom Osnovno varstvo Nova Gorica bo skušal pridobiti predvsem zdravnike z opravljenim strokovnim izpitom, ki se želijo specializirati na področju družinske medicine, pediatrije, pedopsihiatrije in dermatovenerologije. Zaposeliti namerava tudi pripravnike z logopedije, fizioterapije in inženirje laboratorijske biomedicine. Javni zavodi si bodo še naprej prizadevali za uresničevanje njihovega poslanstva, predvsem pa ohraniti in povečati dejavnosti zavoda ter dvigniti stopnjo zadovoljstva uporabnikov (pacientov in naročnikov).

Cilj: Zagotovitev dostopnosti do zdravnika in ohranjanje delujoče mreže javne zdravstvene dejavnosti na primarni ravni.

Ukrep: Upoštevati veljavno zakonodajo na področju zagotavljanja mreže javne zdravstvene dejavnosti na primarni ravni. Vse nosilce javnih pooblastil aktivno vključiti v prizadevanja na državni ravni za povečanje števila zdravnikov in zobozdravnikov.

Kazalnik: ohranjanje delujoče javne mreže primarne zdravstvene dejavnosti in zmanjševanje števila oseb brez osebnega zdravnika.

V anketi, ki je bila v postopku priprave strategije izvedena med starejšimi nad 65 let, je 4,5 % anketiranih odgovorilo, da nimajo urejenega zanesljivega dostopa do zdravnika, bodisi zaradi epidemije, prevoza ali neodzivnosti zdravnika.

Cilj: Izboljšati odzivnost zdravstva na telefonske klice občanov in občank.

Ukrep: V sodelovanju z Zdravstvenim domom Nova Gorica izboljšati odzivnost na klice z ustanovitvijo klicnega centra, ki bo omogočil in olajšal občanom stik z zdravniškim osebjem za potrebne informacije in ukrepanje.

Kazalnik: Učinkovit klicni center in povečanje zadovoljstva občanov z odzivnostjo zdravnikov.

Cilj: Ohranjanje in širjenje programov na področju zdravstva in sociale, ki starejšim nudijo podporo za samostojnejše življenje in omogočajo njihovo aktivno vključevanje v skupnost, preko rednih javnih razpisov.

Ukrep: Zagotavljanje sredstev v proračunu za izvedbo javnega razpisa za sofinanciranje programov in projektov.

Kazalnik: Izvedba javnega razpisa.

Cilj: Dvig ozaveščenosti starejših oseb o pomenu zdravega načina življenja in skrbi za zdravo prehrano.

Ukrep: V Centru za krepitev zdravja Nova Gorica pripraviti in izvajati kakovostne izobraževalne programe za starejše na področju zdravega prehranjevanja, redne telesne aktivnosti in krepitev duševnega zdravja.

Kazalnik: Število predavanj, število udeležencev izobraževanj.

Cilj: Izvajanje programov za krepitev zdravja starejših.

Ukrep: Podpirati in krepiti programe za preprečevanje bolezni z zgodnjim odkrivanjem raka (Svit, Zora, Dora) in demence.

Kazalnik: Število opravljenih preventivnih pregledov.

Cilj: Povečanje in izboljšanje telesne aktivnosti starejših.

Ukrep: Vključiti starejše v programe krepitev telesnih aktivnosti preko Javnega zavoda za šport Nova Gorica (plavanje za seniorje v novem bazenu, telovadba za hrbtenico, joga) v mestu in na podežlju v sodelovanju z društvi upokojencev in krajevnimi skupnostmi.

Kazalnik: Število izvedenih aktivnosti, število udeležencev.

Cilj: Aktivacija krajevnih in četrtnih skupnosti v skrbi za starejše in njihovo zdravje z organizacijo brezplačnih vadb in predavanj o zdravem življenjskem slogu tudi na podežlju.

Ukrep: Center za krepitev zdravja naj vzpostavi program krepitev zdravja na podežlju. Program naj spodbudi krajevne in četrtne skupnosti k organizaciji brezplačnih vadb za starejše in različnih delavnic ter predavanj za dvig kakovosti svojega življenja.

Kazalnik: Število krajevnih in četrtnih skupnosti, ki so sprejeli ponujeni program in ga organizirali v svoji skupnosti.

Cilj: Spodbujanje brezplačnih vadb v novogoriškem bazenu.

Ukrep: Zavod za šport Nova Gorica naj vzpostavi program brezplačne rabe bazena in brezplačnih vadb v bazenu za starejše osebe, GO Šofer pa naj zagotovi brezplačen prevoz oseb s podeželja.

Kazalnik: Število starejših oseb, vključenih v program brezplačnih vadb v bazenu.

Cilj: Poenotenje evidence defibrilatorjev in skrbnikov defibrilatorjev.

Ukrep: Vzpostavitev enotne baze vseh defibrilatorjev v Mestni občini Nova Gorica (zdravstveni dom, Rdeči križ in zasebniki) in popis vseh skrbnikov defibrilatorjev.

Kazalnik: Evidenca vseh defibrilatorjev in skrbnikov.

Cilj: Povečanje ozaveščenosti in usposobljenosti občanov in občank s pravilno in pravočasno uporabo defibrilatorja v mestu in na podežlju.

Ukrep: Izvedba izobraževanj in delavnic o porabi defibrilatorja v organizaciji Rdečega križa.

Kazalnik: Število izvedenih izobraževanj in delavnic ter število udeležencev.

Cilj: Vzpostavitev skupne platforme za izmenjavo potreb socialnovarstvenih organizacij. Ker je pri reševanju težav starejših velikokrat težava prepočasen in neučinkovit pretok informacij, bi se lahko vse socialnovarstvene organizacije združile v skupno platformo, kjer bi si lahko izmenjevale potrebe po reševanju nastalih težav (urgentne namestitve, reševanje socialni stisk, reševanje težav po naravnih nesrečah ...). Digitalna platforma je nadgradnja skupne baze prostovoljcev.

Ukrep: Vzpostavitev digitalne platforme, kjer bi na enostaven način organizacija javila svojo potrebo., Digitalna platforma je lahko nadgradnja nastajajoče skupne baze prostovoljcev, ki nastaja v sodelovanju z Društvom PO-MOČ, Fundacijo Bit Planota, Centrom za socialno delo Severna Primorska, Mladinskim centrom Nova Gorica in ostalimi zainteresiranimi deležniki. Platforma bi olajšala rešitev problemov, ki so jo zaznali vsi socialnovarstveni deležniki v Mestni občini Nova Gorica in se tako lahko množično aktivirali pri reševanju nastale situacije.

Kazalnik: Število rešenih urgentnih primerov in hitrost reševanja.

Cilj: Poenotena baza vseh ponudnikov psihosocialne pomoči starejšim osebam.

Ukrep: Skupnostni center Mladinskega centra Nova Gorica naj vzpostavi bazo vseh organizacij v Mestni občini Nova Gorica, ki starejšim nudijo psihosocialno pomoč. Skupaj naj oblikujejo cilje psihosocialne pomoči starejšim osebam v mestu in na podeželju ter ponujeno pomoč tudi ustrezno promovirajo.

Kazalnik: Število starejših oseb, ki so koristili ponujeno psihosocialno pomoč.

Cilj: Učinkovito zaznavanje nasilja nad starejšimi in njegovo minimaliziranje ter nudenje potrebne pomoči žrtvam nasilja.

Ukrep: Center za socialno delo Severna Primorska naj okrepi preventivne in kurativne programe za zmanjšanje nasilja nad starejšimi in vzpostavitev varne točke, kjer bi starejši ljudje lahko dobili potrebno pomoč pri reševanju težav z nasiljem nad njimi.

Kazalnik: Število preprečenega nasilja in ponujene pomoči žrtvam nasilja.

Cilj: Pregled demenci prijaznih točk in razširitev mreže demenci prijaznih točk v mestu in na podeželju.

Ukrep: Razširiti mrežo demenci prijaznih točk v mestu in na podeželju.

Kazalnik: Število točk.

Cilj: Vaje za krepitev spomina in zbranosti.

Ukrep: Ohranjati izvajanje bralnih terapij, trening spomina, gibalne vaje v dnevnih in medgeneracijskih središčih.

Kazalniki: Število tečajev, število udeležencev.

Cilj: Aktivacija mlajših, sveže upokojenih oseb v izogib izgube občutka koristnosti in postopokojitvenih kriz. Spodbujanje vključevanja v vzpostavljeno in utrjeno prostovoljsko mrežo, izobraževanja in delavnice, usmerjene v učinkovito pomoč starejšim in drugim ranljivim skupinam v občini.

Ukrep: Vzpostavitev programa za aktivacijo sveže upokojenih oseb.

Kazalnik: Število aktiviranih sveže upokojenih oseb.

Pomembna ovira pri zagotavljanju in dostopu do socialnovarstvenih storitev je pomanjkanje ustreznega kadra za poklice v zdravstvu, negi in oskrbi. Na to dejstvo opozarjajo zdravstveni domovi, bolnišnica, izvajalci pomoči na domu in domovi upokojencev.

S stališča trenutnih potreb prebivalstva in še posebej zaradi povečanih potreb v bodoče bi zaradi staranja prebivalstva prav področju izobraževanja in pridobivanja novih kadrov na tem področju morali nameniti vso našo pozornost.

Cilj: V Mestni občini Nova Gorica v sodelovanju z ostalimi občinami poiskati primerne prostore za umestitev Fakultete za vede o zdravju in poskrbeti za izobraževanje kadrov,

ki jih potrebujejo Splošna bolnišnica dr. Franca Derganca, zdravstveni domovi, bolnišnica v Stari Gori, domovi za upokojece in Varstveno delovni center.

Ukrep: Širitev študijskih programov na področju zdravstva, socialnega varstva in psihosocialne pomoči v Mestni občini Nova Gorica zaradi primanjkovanja kadra na področju zdravstva in zdravstvene nege. Velik primanjkljaj se napoveduje po upokojitvi številnih družinskih zdravnikov, primanjkujejo srednje medicinske sestre.

Kazalnik: Število študijskih programov.

Namen ukrepa je v Metni občini Nova Gorica ustvariti čim boljše pogoje za razvojno širitev študijskih programov na področju zdravstva, socialnega varstva in psihosocialne pomoči. Na tak način bi si zagotovili več ustreznega kadra na teh področjih, saj bi se dijaki in študenti že med izobraževanjem preko praktičnega usposabljanja srečevali s potencialnimi delodajalci in se lažje odločali za zaposlitev pri njih.

Trenutno se na tem področju izvajajo naslednji študijski programi:

- Srednja zdravstvena šola, Šolski center Nova Gorica (program: zdravstvena nega, bolničar – negovalec),
- Ljudska univerza Nova Gorica (program: socialni oskrbovalec),
- Fakulteta za uporabne družbene študije (program: dodiplomski študijski program Socialni menedžment, dodiplomski študijski program Psihosocialna pomoč in magistrski študijski program Psihosocialno svetovanje).

Zaradi visokih stroškov najemnine in negotovosti o usodi prostorov v Eda Centru je Fakulteta za vede o zdravju svojo dislocirano enoto, ki je bila kar 16 let locirana v Novi Gorici, začela izvajati v Vipavi, kjer so jim zagotovili bolj ustrezne pogoje za svoje pedagoško in raziskovalno delo. S tem je Nova Gorica izgubila neposreden stik s študenti na področju zdravstvene nege. Ugotavlja se tudi, da se sedaj študentje redkeje odločajo za opravljanje študijske prakse v organizacijah v Mestni občini Nova Gorica.

Za izvajanje študijskih programov v Mestni občini Nova Gorica bi bilo nujno potrebno oblikovati boljše pogoje in spodbude za izobraževalne institucije.

Prednostne aktivnosti:

- izgradnja univerzitetnega kampusa,
- razvojna širitev študijskih programov na področju zdravstva, socialnega varstva in psihosocialne pomoči,
- vrnitev dislocirane enote Fakultete za vede o zdravju v Novo Gorico ali v njeno okolico,
- večje povezovanje izobraževalnih institucij z lokalnim okoljem, socialnovarstvenimi in zdravstvenimi ustanovami ter sklepanje medsebojnih dogovorov za sodelovanje pri praktičnem izobraževanju,
- vzpostavitev t. i. Kariernega centra, ki bi opravljal povezovalno funkcijo med izobraževalnimi institucijami in ostalimi organizacijami ter podjetji (nekoč je to vlogo opravljal VIRS),
- vlaganja v večjo promocijo študija v Novi Gorici,
- organizacija dogodka »Študiraj doma!«.

2. Povečanje digitalne pismenosti

V prihodnjih letih pričakujemo naraščajočo digitalizacijo v vseh delovnih procesih in v komuniciranju ter življenju ljudi. Gre za nove, napredne informacijske in komunikacijske tehnologije, umetno inteligenco in robotiko. Digitalizacija predstavlja pomemben izziv za starejšo populacijo, ki zahteva izpolnjevanje skozi celotno življenjsko obdobje. Približno polovica prebivalstva Slovenije, starega med 65 do 74 let, nima digitalnih veščin, med starimi od 55 do 64 let pa je brez teh veščin približno tretjina posameznikov.

Pomen uvajanja sodobnih informacijskih in komunikacijskih tehnologij se je pokazal že v obdobju epidemije covid-19 na področju socialnega varstva in zdravstva, ko osebni stiki in

oskrba niso bili vedno možni in se je povečalo število stikov preko telefonov in videoklicev. Izobraževanje starejše populacije je v teh okoliščinah nujno potrebno. Starejše osebe, ki imajo pametne telefone ali dostope do medmrežja, je potrebno usposobiti za izvajanje nujnih storitev, kot so naročanje zdravniških pregledov, komunikacija z izbranim zdravnikom, naročanje zdravil.

Povečanje digitalne pismenosti starejših bo okrepila njihovo socialno vključenost in aktivno sodelovanje v družbi ter hkrati izboljšala poznavanje digitalnih veščin med mladimi, ki bodo sodelovali pri prenosu teh znanj in veščin. Starejšim bodo tako približali nove tehnologije in jih naučili digitalnih veščin prek medgeneracijskega sodelovanja, solidarnosti in spodbujanja vseživljenjskega učenja.

Cilj: Samostojno naročanje starejših na preglede pri zdravniku in naročanje zdravil.

Ukrep: Naučiti starejše uporabljati aplikacijo za naročanje pri zdravniku, naročanje zdravil in laboratorija.

Kazalnik: Izvedba delavnic za starejše v Mladinskem centru Nova Gorica in število udeležencev.

Cilj: Zagotavljanje širokega javnega dostopa do računalnikov in medmrežja (v javnih prostorih, kot so državni uradi, občinski centri in knjižnice ...).

Ukrep: Ureditev prostorov, kjer lahko obiskovalci, tudi starejši, koristijo dostop do računalnikov in medmrežja.

Kazalnik: Število ustanov, ki omogočajo dostop do računalnikov in medmrežja obiskovalcem.

III. Socialno varstvo in vključevanje starejših v družbeno življenje

Vključenost v družbo (na družbenem, socialnem, gospodarskem in kulturnem področju) je pomembna za dostojno in kakovostno življenje vseh generacij. Predpogoj za vključenost v družbo je dohodkovna varnost posameznika v vseh življenjskih obdobjih. Vključenost v družbo pomeni medgeneracijsko sodelovanje, dostopnost in poznavanje sodobnih informacijsko-komunikacijskih orodij, politično udejstvovanje, prostovoljstvo ter vključevanje v ljubiteljsko in kulturno dejavnost. Pomembno je, da se posamezniki in posameznice v družbi počutijo varno, zato je nujna ničelna toleranca do starostne diskriminacije in pojavov staromrznosti (ang. *ageism*; zlasti zanemarjanja, zapostavljanja) ter vseh oblik nasilja (psihično, fizično, ekonomsko), kar mora sicer veljati za vse možno ranljive skupine prebivalstva (otroci, osebe z invalidnostjo, krhki stari).

Lokalna skupnost spoštuje starejše osebe in njihovo pravico, da živijo dostojno in samostojno življenje ter da sodelujejo v socialnem in kulturnem življenju.

Starejše osebe imajo pravico biti samostojne, svobodne, informirane in samozavestne ne glede na starost. Če je starejša oseba ovirana pri kateri od funkcij, ki jih je prej z lahkoto opravljala, še ne pomeni, da jo je treba opredeljevati kot ne zmožno odločati o svojem življenju v bodoče.

Starejše osebe imajo pravico odločati o poteh in vrstah zdravljenja ter izbiri in vrstah socialnega varstva. Tisti, ki komunicirajo z njimi, so dolžni preprečevati in obsoditi vse oblike nasilja, zlorab in diskriminacije. Še posebej je pomemben boj proti vsem oblikam omejevanja pravic starejših ne glede na to, ali se pojavijo doma ali drugje. Najučinkovitejša oblika preprečevanja zlorab je poleg tehničnih sredstev prisotnost obiskovalcev in prostovoljcev.

Cilj: Nenehno prizadevanje po vključitvi občanov, ki so v nevarnosti družbene osame – mreža manjših centrov za dnevne aktivnosti za starejše občane na čim več lokacijah tako v mestu kot na podeželju.

Ukrep: Preučitev prostorskih možnosti in organizacija centrov, namenjenih srečevanju starejših oseb.

Kazalnik: Število vzpostavljenih centrov in frekvenca druženja.

Cilj: Medgeneracijsko povezovanje in vzpostavljanje skupnostnih programov. Osveščanje otrok v šolah o staranju in spoštovanju ostarelih. Organiziranje okroglih miz, festivalov, predavanj na temo medgeneracijskega sodelovanja, sožitja med generacijami, pravic starejših, pravic invalidov.

Ukrep: Organizacija medgeneracijskih dogodkov in akcij.

Kazalnik: Število izvedenih medgeneracijskih dogodkov in akcij.

Cilj: Spodbujanje družabnega življenja in kulturnega udejstvovanja starejših oseb (tudi s podeželja).

Ukrep: Sodelovanje programa brezplačnih prevozov GO Šofer s krajevnimi skupnostmi, društvi upokojencev in drugih društev ter organizacij v lokalni skupnosti, ki bi starejšim omogočali in jih spodbujali k udeležbi na kulturnih in drugih družabnih prireditvah v Mestni občini Nova Gorica.

Kazalnik: Število udeleženihi starejših oseb na kulturnih in družabnih prireditvah v Mestni občini Nova Gorica.

Cilj: Info točka 65+, kjer se starejšim osebam na enem mestu nudi celovite informacije o vseh storitvah in aktivnostih. Info točka 65+ je hkrati tudi demenci prijazna točka, kjer se nudi informacije in pomoč osebam z demenco in njihovim svojcem ter varna točka za žrtve nasilja v družini in nasilja zaradi spola. Ta Info točka bi bila lahko centralna točka Večnamenskega centra za starejše na Erjavčevi ulic v povezavi z ostalimi info točkami, ki že na področju mestne občine delujejo v javnih zavodih in nevladnih organizacijah.

Ukrep: Vzpostavitev Info točke za starejše.

Kazalnik: Število obiskov Info točke za starejše.

Cilj: Nova aplikacija za starostnike, ki na enostaven, preprost in uporabniku prijazen način združuje različne informacije in vsebine, ki jih starejši potrebujejo v svojem vsakdanu in pomembno vplivajo na kakovost, aktivnost in družbeno pestrost življenja starejših. Aplikacija predstavlja nov način komunikacije s starejšimi, saj na enem mestu generaciji prijazno združuje pomembne informacije. Namenjena je starejšim kot pomoč pri uporabi novih tehnologij in približevanju drugačnih priložnosti, s katerimi si bodo starejši lahko omogočili ter povečali neodvisnost, boljšo obveščenost, dostop do različnih vsebin in večjo vključenost v družbo.

Ukrep: Razvoj aplikacije za večjo obveščenost starejših oseb.

Kazalnik: Število prenesenih aplikacij in pogostost njene rabe.

Cilj: Obveščanje starejših ljudi o kulturnih in športnih dogodkih v mestu in spremljanje starejših na dogodke.

Ukrep: Javni zavod za turizem Nova Gorica in Vipavska dolina in Mladinski center Nova Gorica pripravita mesečni pregled dogodkov, namenjenih starejšim in informirata o možnosti brezplačnih prevozov ter krepita mreže prostovoljcev kot spremljevalcev.

Kazalnik: Število poslanih obvestil društvom upokojencev in krajevnim skupnostim.

Cilj: Spodbujanje vseživljenjskega učenja z vključevanjem v izobraževalne programe za starejše, ki omogočajo aktivno in kakovostnejše življenje starejših občanov.

Ukrep: Organizacija raznovrstnih predavanj v večgeneracijskem središču in promocija med starejšimi v mestu in na podeželju.

Kazalnik: Število izvedenih aktivnosti in udeležencev izobraževalnih programov.

Cilj: Krepitev medgeneracijske solidarnosti in povezanosti, senzibilizacija skupnosti, krepitev občutka vrednosti in dostojanstva starejših, dvig psihosocialne moči starejših, dvig socialne vključenosti starejših. Priznavanje starejšim njihov prispevek v preteklosti kakor tudi v sedanosti.

Ukrep: Organizacija pogovorov, predstavitev in predavanj glede življenja starejših ter spodbujati medgeneracijsko predajo znanj, veščin in izkušnje.

Kazalnik: Število medgeneracijskih dogodkov.

Cilj: S sodelovanjem lokalne skupnosti medgeneracijsko praznovanje mednarodnega dneva starejših (1. oktober) z dnevom ugodnosti, ki bo spodbujal socialno vključenost starejših (brezplačne kulturne prireditve, športne dejavnosti, dnevi odprtih vrat, preventivni programi, ozaveščanje javnosti in organizirano spremstvo na prireditve).

Ukrep: Organizacija dogodka ob mednarodnem dnevu starejših v soorganizaciji Doma upokojencev Nova Gorica, Mladinskega centra Nova Gorica in Društva GO-Spominčica

Kazalnik: Obiskanost dogodka.

IV. Zmanjšanje tveganja revščine

Absolutna revščina je opredeljena kot pomanjkanje osnovnih dobrin, ki so ključne za zadovoljevanje osnovnih življenjskih potreb, kot so hrana, bivališče, zdravje, voda ipd. Relativna revščina pomeni pomanjkanje dobrin glede na raven družbene blaginje in se jo meri s stopnjo tveganja revščine. Prag tveganja revščine država izračuna za vsako leto posebej po enotni metodologiji v Evropski uniji in je odvisen od višine ter porazdelitve dohodka in števila ter starosti članic in članov gospodinjstva. Podatki o stopnji tveganja revščine, ki jih vodi Statistični urad Republike Slovenije, se beležijo za preteklo koledarsko leto in so objavljeni v tekočem letu.

Po podatkih Statističnega urada RS za leto 2019 je pod pragom tveganja revščine živelo kar 243.000 oseb. Stopnja tveganja revščine je bila 12 % (SURS, 2020).

Med 243.000 osebami, ki so živeli pod pragom tveganja revščine, je bilo:

- 90.000 upokojenih oseb in med njimi dve tretjini žensk,
 - 40.000 je bilo revnih zaposlenih (4,5 % med delovno aktivnimi osebami),
 - 40.000 je bilo brezposelnih (43,6 % od vseh brezposelnih),
 - 41.000 mladoletnih otrok oz. desetina vseh otrok v Sloveniji,
 - 32.000 pa je bilo drugih oseb (nezmožni za opravljanje dela, gospodinje, študenti in študentke ter ostale neaktivne osebe)
- (SURS, 2020).

Revščina ni zgolj materialna prikrajšanost, temveč tudi prikrajšanost v odnosih in v dostopu do družbenih virov (stanovanje, delo, transport, zdravje, izobraževanje, kultura). Revščina kaže stopnjo neenakosti, ki se pogosto začne z materialnim pomanjkanjem, kar privede do izključevanja iz posameznih skupin, skupnosti, okolij.

Tudi Analiza o stanju in potrebah starejših v Mestni občini Nova Gorica je pokazala, da kar 17,4 % starejših ne more preživeti s trenutnimi dohodki. Izmed teh, ki s trenutnimi dohodki ne morejo preživeti, jih tretjina živi samih. Kar 10 % starejših prejema socialne transferje, od teh jih kar 63,3 % še vedno ne more preživeti s trenutnim dohodkom. 11 % starejših, ki ne prejemajo socialnih transferjev, s trenutnimi dohodki ne morejo preživeti.

Povezovanje različnih javnih služb in nevladnih organizacij je ključnega pomena pri zmanjševanju tveganja revščine. Solidarnost je pomembna družbena vrednota. Neformalna medsosedska pomoč, aktivnost nevladnih organizacij in organizirano prostovoljstvo so varnostna mreža, ki pomembno dopolnjujejo sistem socialne varnosti države in lokalne skupnosti.

1. Prostovoljstvo kot družbena vrednota

Prostovoljno delo v Mestni občini Nova Gorica je potrebno poenotiti, povezati in ustrezno promovirati. Doseči je potrebno, da bodo tako prostovoljci kot njihovi mentorji usposobljeni in motivirani za prostovoljno delo. Potrebno je formalizirati osebnostni kapital, ki ga prostovoljno delo posamezniku prinese in prostovoljno delo dvigniti na raven pomembne družbene vrednote. Prostovoljno delo je poligon za rast posameznika, za nabiranje izkušenj, znanj, referenc in

spoštovanja. Prostovoljci s svojim koristnim delom dvigajo svojo samozavest in s tem krepijo svoje kompetence. Pomembno je, da prostovoljci ne delujejo le v ustanovah, ampak da jih na ustrezen način pospremimo tudi do posameznikov na njihove domove, kjer so potrebe zelo velike in večinoma žal skrite.

1.1. Dvig prepoznavnosti prostovoljnega dela

Mestna občina Nova Gorica bo odgovornost do starejših razvijala, organizirala in financirala z vsemi deležniki v okolju. Posebno pozornost bo v prihodnje usmerjala v prepoznavnost humanitarno-prostovoljnega sektorja, saj je opaziti, da ta sektor ni dovolj prepoznan med občani in občankami. V ta namen bo v prihodnje pripravila več razgovorov in razprav z občani in občankami, objav v tiskanih medijih in zloženki, ki bodo promovirale humanitarno-prostovoljni sektor.

Cilj: Večja prepoznavnost prostovoljnega sektorja in s tem izboljšana kakovost življenja starostnikov, razvijanje vrednot solidarnosti in večji napredek družbe kot celote.

Ukrep: Organizacija srečanj in dogodkov za promocijo prostovoljstva ter oblikovanje promocijske zgibanke.

Kazalnik: Povečanje števila aktivnih prostovoljcev in prostovoljk ter povečanje prepoznavnosti baze prostovoljcev med občani in občankami ter povečanje števila obiskov prostovoljcev in prostovoljk na domu občanov in občank.

2. Krepitev solidarnosti in povezanosti med vsemi generacijami občanov

Pomembno je, da se v delo prostovoljnega sektorja vključujejo vse generacije občanov in občank. Motiv pri starejših prostovoljcih je sočutje do osamljenih in ljudi, ki živijo v pomanjkanju, pri srednji generaciji priprava na lastno starost, pri mladih pa priložnost, da pridobijo izkušnje pri delu s starejšimi in da izkusijo nove življenjske položaje. Z vključevanjem v humanitarno-prostovoljno delo se krepi tudi aktivnost občanov in občank, ki tako lahko sooblikujejo in vplivajo na odgovornost družbe do starejše populacije.

Cilj: Večja vključenost vseh generacij občanov in občank pri izvajanju storitev v okviru humanitarno-prostovoljnega sektorja na območju Mestne občine Nova Gorica.

Ukrep: Promocija prostovoljnega dela preko različnih dogodkov, zgibanke in aktivnega vabila tudi odrasli populaciji.

Kazalnik: Povečanje števila aktivnih prostovoljcev srednje in starejše generacije (od 35 do 65 let).

Mestna občina Nova Gorica bo podpirala cilje prostovoljnega dela, ki so usmerjeni v dvig kakovosti življenja starejših in ki prispevajo k zmanjšanju njihovih težav in stisk. Na območju Mestne občine Nova Gorica delujejo številne organizacije, ki v skladu z zakonom izvajajo storitve humanitarno-prostovoljnega dela.

Cilj: Pripraviti preglednico humanitarno-prostovoljnega dela na območju Mestne občine Nova Gorica, ki izvajajo prostovoljno delo pri starejših, opisati oblike pomoči, ki jih nudijo starejšim, časovno dosegljivost in kontaktne podatke organizacij ter njihove naslove.

Ukrep: Brošura z vsemi potrebnimi podatki in kontakti na enem mestu.

Kazalnik: Število rešenih težav in stisk starejših oseb s pomočjo prostovoljnega dela.

2.1. Vzpostavitev baze prostovoljcev in prostovoljnega dela

Pri prostovoljnih organizacijah bo Mestna občina Nova Gorica spodbujala izvajanje neposrednih, raznovrstnih storitev tako v mestnem kot tudi podeželskem okolju. Gre za storitve, kot so:

- posredovanje gmotne pomoči (obleka, hrana),
- gospodinjska pomoč,
- pomoč pri nakupovanju,
- manjša opravila v hiši,
- družabništvo,
- igranje družabnih iger,
- branje knjig ali časopisov,
- ročna dela,
- spremstvo na kulturne in družabne prireditve,
- spremstvo pri sprehodih,
- informiranje o možni pomoči,
- sporočanje potreb starostnikov ustreznim službam,
- povezovanje z drugimi službami in navezovanje stikov,
- pomoč pri razbremenjevanju svojcev nege potrebnih oseb ipd.,
- spodbujala bo tudi sočutno pomoč ob krizah (moteni odnosi v družini, sorodstvu ali soseski, prehodi v bolnico ali dom, ob preselitvi ipd.).

Cilj: Spremljanje vseh oblik pomoči, ki se izvajajo v okviru humanitarnega in prostovoljnega sektorja, opozarjati izvajalce na nove storitve ter povezovanje različnih deležnikov med seboj z namenom, da se pomoč starejšim nudi čim kakovostneje, čim prej in učinkoviteje.

Ukrep: Vse deležnike, ki se ukvarjajo s prostovoljnim delom, povezati v enotno bazo za lažjo izmenjavo potreb, prostovoljcev in končnih uporabnikov.

Kazalnik: Število konkretno izvedenih prostovoljnih del pri končnih uporabnikih.

Cilj: V sodelovanju z Društvom PO-MOČ, Fundacijo Bit Planota, Centrom za socialno delo Severna Primorska in Mladinskim centrom Nova Gorica vzpostaviti bazo prostovoljcev, ki bo z ustreznim podpornim programom postala pomemben dejavnik izboljšanja življenja starejših. Zagotavljanje pomoči starejšim pri delu v hiši ali okrog hiše in zagotavljanje drugih raznovrstnih informacij ter storitev (glej zgoraj), pomembnih za zadovoljevanje potreb starejših. Izdelati seznam ljudi, ki bi bili pripravljeni pomagati prostovoljno ali za primerno plačilo. Seznam prostovoljnih del, ki bi jih v bazi razdelali po skupinah in seznam potrebnih kontaktov, ki omogočajo aktivacijo prostovoljnega dela pri končnem uporabniku, je potrebno razdeliti med ljudi in jih informirati o možnostih.

Ukrep: Vzpostavitev učinkovite, pregledne in ažurirane baze prostovoljcev, prostovoljskih del in uporabnikov, ki bi vsem udeleženi olajšala pot do realizacije potrebe po pomoči.

Kazalnik: Število vpogledov v bazo podatkov.

2.2. Aktivacija brezposelnih oseb

Center za socialno delo Severna Primorska – Enota Nova Gorica že več let izvaja program Prostovoljno socialno delo. Vanj so vključeni osnovnošolci, dijaki, študentje, brezposelni, zaposleni in upokojenci. Med njimi je tudi veliko prejemnikov denarne socialne pomoči. Prostovoljci so vključeni v razna društva (vladne in nevladne organizacije), kjer nudijo pomoč. Zelo dragoceni so prostovoljci, ki so nezaposleni in prejemniki denarne socialne pomoči ter dodatka za delovno aktivnost, saj imajo praviloma več časa kot zaposleni. Z aktivacijo brezposelnih oseb bi pridobili pomembno bazo prostovoljcev, hkrati pa bi se brezposelne osebe aktivirale v delovnem okolju in s tem jačale svoje sposobnosti, pridobivale znanja in samozavest ter postale tako privlačnejše na trgu delovne sile.

Cilj: Pridobiti in motivirati prejemnike denarnih socialnih pomoči, da se vključijo v prostovoljstvo.

Ukrep: S sodelovanjem z Zavodom za zaposlovanje in Centrom za socialno delo na ustrezen način vabiti brezposelne osebe in prejemnike socialnih pomoči k aktivaciji na področju socialnega dela.

Kazalnik: Povečanje števila brezposelnih oseb z aktivnim statusom prostovoljca.

Cilj: Brezposelnim prostovoljcem omogočati izobraževanje, ki bi imelo težo tudi trgu dela, ponuditi nabor raznovrstnih izkušenj, ki bi prav tako doprinesle k lažjemu nastopu na trgu dela in zelo pomembno vključenost (tudi brezposelnih) oseb pri družbeno koristnih delih ter s tem dvig samozavesti in občutka koristnosti.

Ukrep: Organizirati ciljna motivacijska srečanja za brezposelne osebe s predstavitvijo prostovoljnega dela in ugodnosti, ki jih prostovoljno delo prinaša, ter ustrezna izobraževanja.

Kazalnik: Povečanje števila brezposelnih oseb, ki so aktivno vključeni v prostovoljno delo.

Cilj: S sodelovanjem z Zavodom za zaposlovanje in prostovoljsko ustanovo prostovoljcem priznati delovne izkušnje in reference ter s tem predvsem brezposelne posameznike spodbuditi k prostovoljnemu delu.

Ukrep: Poenoteno potrdilo o prostovoljnem delu, ki izkazuje področje dela in pridobljene kompetence ter izkušnje.

Kazalnik: Število novo zaposlenih oseb iz kvote prej brezposelnih prostovoljcev.

2.3. Vzpostavitev skupine prostovoljcev za reševanje urgentnih primerov

Javne in nevladne službe se na terenu pogosto srečujejo z nujnimi primeri, ko se bolan in star človek vrne iz bolnišnice in ostane čez noč brez kakršnekoli oskrbe ter potrebuje pomoč takoj (še isti ali naslednji dan). Nekateri od teh posameznikov nimajo svojcev in so tako povsem odvisni od ustanov. Pomoč na domu ima navadno čakalno vrsto in z zakonom določen birokratski postopek, ki ne dopušča reševanja težave iz danes na jutri. Prav tako domovi za starejše ne dopuščajo takojšnjega sprejema posameznika. Posamezniki v takšnih okoliščinah pa potrebujejo pomoč takoj. Center za socialno delo Severne Primorske – Enota Nova Gorica že ima nekaj prostovoljcev (trenutno pet), ki se lahko takoj odzovejo in posamezniku, ki je potreben pomoči, takoj pomagajo pri dostavi hrane in zdravil. Skupino prostovoljcev za reševanje teh urgentnih primerov je potrebno povečati in tako starejšim osebam omogočiti manj stresno reševanje težkih situacij, ki jih doletijo.

Cilj: Iz baze prostovoljcev in prostovoljk motivirati dovoljšno skupino oseb, ki so pripravljeni in časovno razpoložljivi za reševanje urgentnih primerov starejših oseb.

Ukrep: Vzpostavitev skupine urgentnih prostovoljcev, ki bi bili pripravljeni takoj pomagati.

Kazalnik: Nudenje pomoči vsaj 10 starejšim letno.

2.4. Usposabljanje prostovoljcev in prostovoljk

Prostovoljci in prostovoljke v Mestni občini Nova Gorica so razkropljeni po različnih vladnih in nevladnih ustanovah ter tako neenotno vodeni in obravnavani. Center za socialno delo Severne Primorske – Enota Nova Gorica v programu Prostovoljno delo za prostovoljce in prostovoljke organizira enkrat letno izobraževanje, ki pa ni usmerjeno, ampak splošne narave. Ker je ena od osnov za doseg dobre baze prostovoljcev tudi njihova opolnomočenost in usposobljenost, je potrebno vzpostaviti občinsko šolo za prostovoljce ter organizirati redne izobraževalne sklope, ki bi omogočali njihovo rast in razvoj. Šolo za prostovoljce bi izvajali javni in nevladni zavodi, ki prostovoljce tudi potrebujejo in jih tako preko svojih izkušenj in znanj izobrazili v samozavestne in opolnomočene prostovoljce.

Cilj: Prostovoljce bi s strokovno pomočjo različnih specializiranih ustanov in društev v Mestni občini Nova Gorica (Društvo GO-Spominčica, Center za krepitev zdravja, Dom upokojencev Nova Gorica, Center za socialno delo, ŠENT, FUDŠ ...) preko delavnic in izobraževanj primerno izobrazili in jih s tem opolnomočili za konkretno pomoč na terenu (spremljanje, družabništvo, prevozi, nakupovanje, urejanje vrtov in bivanjskih razmer ...). Izobraževanje bi štel tudi kot referenca pri iskanju zaposlitve, zato bi se po opravljenem izobraževanju izdalo potrdilo o udeležbi.

Ukrep: Oblikovanje in organizacija »šole za prostovoljce«, ki bi preko različnih sklopov prostovoljce izobrazila na področjih delovanja prostovoljnega dela.

Kazalnik: Število prostovoljcev in prostovoljk, ki bi prejeli potrdilo o udeležbi.

2.5. Medgeneracijsko povezovanje in sodelovanje

Ker je v Mestni občini Nova Gorica cilj tudi medgeneracijsko sodelovanje in spodbujanje medgeneracijskega povezovanja, je potrebno vzpostaviti sistem, ki bo spodbujal sodelovanje mlajše generacije s starejšo in že v zgodnjem otroškem obdobju spodbujati solidarnost, sočutje ter zavedanje, da je starejšemu človeku plemenito pomagati. Študentje in dijaki iz zdravstvenih smeri so pomemben člen v skrbi za starejše, saj lahko preko pripravništva, praktičnega in študentskega dela veliko pripomorejo pri korekciji pomanjkanja kadra v socialnovarstvenih zavodih. Med njimi so tudi takšni, ki bi svoj poklic lahko plemenitili tudi preko prostovoljnega dela, kar je potrebno spodbuditi. Prostovoljno delo bi se lahko upoštevalo kot opravljanje obvezne prakse.

Cilj: Medgeneracijsko povezovanje in vzpostavljanje skupnostnih programov ter vzgajanje novih prostovoljcev in krepitev vrednote prostovoljnega dela. Z aktivnostmi v osnovnih in srednjih šolah spodbuditi sočutje in prostovoljno delo graditi kot pomembno človekovo vrednoto.

Ukrep: Predlog krožka in interesnih dejavnosti »Prostovoljno delo« v vse osnovne in srednje šole v Mestni občini Nova Gorica.

Kazalnik: Število učencev in dijakov, vključenih v interesno dejavnost »Prostovoljno delo«, povečanje števila prostovoljcev tudi izven šolske dejavnosti.

Cilj: Spodbuditi vse fakultete v Mestni občini Nova Gorica, da prispevajo svoje prostovoljce in programe k izboljšanju življenja starejših. FUDŠ naj preko programov psihosocialne pomoči vzpostavi skupino prostovoljcev, ki bi sistematično skrbeli za psihosocialno podporo starejšim osebam, ki bi za v program vključene študente in študentke veljala kot obvezna praksa.

Ukrep: S sodelovanjem s Skupnostnim centrom Mladinskega centra Nova Gorica vzpostavitev skupine študentskih prostovoljcev, ki bi preko fakultetnega praktičnega usposabljanja nudili zdravniško podporo, psihosocialno pomoč in drugo ustrezno podporo starejšim ljudem.

Kazalnik: Število starejših oseb, vključenih v programe prostovoljne pomoči.

Cilj: Ker so domovi za starejše kadrovsko omejeni in ker je vsak premik stanovalcev zaradi gibalnih oviranosti težji projekt, zagotoviti skupino prostovoljcev, ki bi domovom upokojencev omogočala čim več sprehodov in udeleževanja na različnih dogodkih Mestni občini Nova Gorica.

Ukrep: Skupina prostovoljcev bi ob priložnostih pomagala voziti vozičke in spremljala starejše na dogodkih Mestne občine Nova Gorica.

Kazalnik: Število stanovalcev domov upokojencev, udeleženi na dogodkih Mestne občine Nova Gorica.

2.6. Razbremenitev svojcev pri spopadanju z demenco

Število oseb z demenco v Sloveniji narašča in tudi v Mestni občini Nova Gorica ne zaostaja. Zanje je najboljša domača oskrba, ki pa je za svojce zelo obremenjujoča, saj v dolgoletni skrbi za osebo z demenco doživljajo številne zaplete, kar vodi v preobremenjenost in posledično v izgorelost. Društvo GO-Spominčica bi lahko v Mestni občini Nova Gorica izvajala program krovnega društva Spominčica »Družabniki«. Družabniki so usposobljeni prostovoljci, ki na domu osebe z demenco izvajajo različne aktivnosti za aktivno preživljanje prostega časa osebe z demenco in s tem nudijo kratkotrajno varstvo osebam z demenco (družabništvo naj bi se izvajalo enkrat do dvakrat tedensko po dve uri). Čas, ki ga družabnik preživi pri osebi z demenco, lahko svojec izkoristi za svoje opravke in sprostitev, kar predstavlja pomembno razbremenitev.

Cilj: Analiza potreb na terenu in vzpostavitev prostovoljske skupine »Družabniki«, ki bi družabništvo na terenu v sklopu Društva GO-Spominčica redno izvajala in s tem pomembno prispevala k razbremenitvi svojcev oseb z demenco.

Ukrep: Vzpostavitev aktivne prostovoljske skupine »Družabniki« in redno koordiniranje napotitev k pomoči potrebnim.

Kazalnik: Število vključenih prostovoljcev v program »Družabniki« in število ur prostovoljnega dela pri osebah z demenco.

Cilj: Usposabljanje prostovoljcev, ki bi se pridružili skupini »Družabniki« Društva GO-Spominčica.

Ukrep: Napotitev prostovoljcev na izobraževalni program GO-Spominčica »Spomni se me ...« – sklop petih predavanj o demenci za pridobitev temeljnega znanja in smernic za ravnanje z osebami z demenco.

Kazalnik: Število usposobljenih prostovoljcev.

2.7. Spodbujanje družabnega in aktivnega življenja starejših

Zavedamo se, da je osamljenost ena od bolj perečih težav starejših oseb, kar je pokazala tudi analiza stanja v Mestni občini Nova Gorica. Jasno je, da je osamljenost in pomanjkanje družabnega življenja dejavnik tveganja za nezadovoljstvo in tudi depresijo starejših oseb, zato je potrebno spodbuditi družabno življenje in starejše osebe spet aktivirati v javno življenje. Ker je marsikdaj ovira do bolj aktivnega in družabnega življenja starejših oseb pomanjkanje prevoza in spremstva, bi MONG preko prostovoljnega dela lahko omogočila reaktivacijo starejših oseb.

Cilj: Spodbujanje družabniškega prostovoljnega dela in s tem omogočanje družabnega življenja tudi tistim, ki si tega ne morejo privoščiti (prevozi na prireditve, družabništvo, spremljanje ipd.).

Ukrep: Vzpostavitev skupine prostovoljcev in prostovoljk, ki bi bili pripravljeni starejšo osebo pripeljati in tudi spremljati na družaben dogodek (kulturni, športni in drugi dogodki).

Kazalnik: Število starejših oseb, ki so s pomočjo prostovoljcev prišli na družabno prireditev.

Cilj: Manjšanje osamljenosti med starejšimi osebami brez svojcev in dvig kakovosti njihovega življenja tako v domovih za starejše kot tudi v domači oskrbi.

Ukrep: »Posvojitev« starejše osebe brez svojcev in postavitev prostovoljca za njegovo ključno osebo, ki bi z rednimi obiski in izpolnjevanjem potreb ter želja dvignila kakovost njegovega življenja.

Kazalnik: Zmanjšanje števila osamljenih ljudi.

3. Humanitarno čezmejno sodelovanje

Ker je Mestna občina Nova Gorica obmejna občina, je potrebno tudi na humanitarno-prostovoljskem področju ohranjati in spodbujati njeno čezmejno sodelovanje. Čezmejno sodelovanje se kaže tako na medgeneracijskem povezovanju obeh strani meje kot v iskanju skupnih rešitev za težave na obeh straneh meje. Združitev moči bi bila možna tudi v skupno humanitarno društvo, ki bi zajemalo celotno čezmejno območje.

Cilj: Organizacija skupnih čezmejnih humanitarno-prostovoljnih akcij.

Ukrep: Sodelovanje s humanitarnimi ustanovami na drugi strani meje in organizacija skupnih humanitarno-prostovoljnih akcij.

Kazalnik: Število realiziranih čezmejnih akcij.

Cilj: Združitev vseh humanitarno-prostovoljskih organizacij z obeh strani meje v skupno bazo in izmenjava kontaktov za lažje informiranje ter sodelovanje.

Ukrep: Zbiranje kontaktov čezmejnih humanitarnih organizacij in vzpostavitev kontakta ter povabilo k sodelovanju.

Kazalnik: Število vzpostavljenih stikov.

4. Informiranje in ozaveščanje starejših oseb o možnih pomočeh

Analiza stanja je pokazala, da občani in občanke niso dovolj seznanjeni z vsemi oblikami pomoči, ki jih MONG zagotavlja starejšim osebam, in da si večje ozaveščenosti želijo ter bi se bili pripravljeni udeležiti predstavitve vseh razpoložljivih pomoči, storitev in programov za višjo kakovost življenja starejših oseb.

Cilj: Spremljati potrebe po občinski denarni socialni pomoči starejših in po potrebi spreminjati Odlok o občinskih denarnih socialnih in drugih pomočeh v Mestni občini Nova Gorica.

Ukrep: Spremljanje in evalviranje potreb in dosledno obveščanje o možnosti uveljavljanja pomoči.

Kazalnik: Povečanje števila odobrenih vlog.

Cilj: Obveščati in ozaveščati starejše osebe o razpoložljivih storitvah, programih in pomočeh, ki so namenjene dvigu kakovosti življenja starejših oseb in s tem spodbujati njihovo koriščenje.

Ukrep: Oblikovanje in tiskanje brošure z zbranimi programi, storitvami ter pomočmi v Mestni občini Nova Gorica in organizacija srečanj, kjer bi občanom in občankam predstavili, kaj jim Mestna občina Nova Gorica nudi.

Kazalnik: Oblikovanje in tiskanje brošure, povečanje števila koriščenja programov, storitev in pomoči.

URESNIČEVANJE STRATEGIJE

Delovna skupina, ki je sodelovala pri pripravi Strategije za starejše v Mestni občini Nova Gorica 2022–2026, je opravila nalogo z željo, da se predlagani cilji uresničijo v dobro starejših občanov, ki so svoja pričakovanja tudi javno izrazili v opravljeni anketi.

Županu predlagamo, da uresničevanje strategije redno nadzira in da pritegne k uresničevanju ciljev predstavnike javnih zavodov in nevladnih organizacij, ki na področju skrbi za starejše delujejo v lokalni skupnosti.

ZAKLJUČEK

Strategija za starejše v Mestni občini Nova Gorica nastaja na pobudo Odbora za socialno varstvo in zdravstvo mestnega sveta. Nastaja v obdobju epidemije z vsemi težavami, ki jih je epidemija prinesla.

Položaj starejše populacije v družbi ni celovito urejen. Še vedno ni zagotovljena dolgoročna vzdržnost pokojninskega sistema, Zakon o dolgotrajni oskrbi, sprejet konec lanskega leta, še nima vseh izvedbenih aktov, Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva do leta 2030 je bila pravkar objavljena. Vse to bo v bodoče terjalo spremembe in dopolnitve strategije, ki smo jo pripravili v delovni skupini, s sodelovanjem in podporo Oddelka za družbene dejavnosti in Oddelka za okolje in prostor Mestne občine Nova Gorica. Delovna skupina predlaga županu, da kljub pomanjkanju vseh zelenih elementov in usmeritev, strategijo predstaviti javnosti in opraviti razpravo ter po uskladitvi predložiti mestnemu svetu v sprejem. Sprejem strategije bo,

kljub navedeni nedorečenosti, omogočil začetek uresničevanja temeljnih ciljev, ki jih strategija prinaša.

Strategija odgovarja na zahteve, pobude in predloge, ki so jih starejše osebe izrazile v anketi, ki je bila izvedena konec lanskega leta, prinaša pa tudi niz ukrepov, ki so predlagani s strani delovne skupine potem ko so bili usklajeni s javnimi zavodi in civilno družbo, ki na tem področju delujejo. Vsi predlogi ukrepov so bili tako preverjeni na strani izvajalcev, ki so v postopku izdelave strategije sodelovali in podajali koristne predloge in rešitve.

Strategija prinaša pobude Mestni občini Nova Gorica za ureditev bivalnega okolja starejših občanov v mestu in na podeželju s posebnim poudarkom na problematiki gibalno oviranih in socialno ogroženih oseb ter predlaga ukrepe v pomoč starejšim pri gospodarjenju s stanovanji. Predlagamo ukrepe za izboljšanje in krepitev zdravja ter pridobivanje osnovni digitalnih veščin, potrebnih za nujno elektronsko poslovanje starejših oseb. Strategija odgovarja na pobudo javnih zavodov, ki sporočajo pomanjkanje zdravstvenega in negovalnega kadra tako, da predlaga vrnitev študija za vede o zdravju v Novo Gorico. Navajamo niz ukrepov za vključevanje starejše populacije v socialno in kulturno življenje mesta in podeželja z ustanovitvijo dnevnih in večgeneracijski centrov ter predlagamo bolj intenzivno promocijo in krepitev prostovoljstva kot družbene vrednote. V strategiji sledimo evropski usmeritvi po deinstitutionalizaciji, starejšim želimo zagotoviti čim daljše bivanje v domačem okolju z vsemi potrebnimi storitvami, predlagamo zagotovitev prostorov za skupnostna stanovanja, pomoč na domu in center za krepitev zdravja ter pri tem poudarjamo nujnost uskladitve prostorskih aktov z izraženimi potrebami starejših. Opozorili smo tudi na pomen spoštovanja pravic starejših in boj proti nasilju vseh vrst.

Ideje, ki so nastale v postopku priprave strategije skupaj z vsemi udeleženci postopka, potrebujejo vašo podporo in pomoč. Sedaj je čas, da izpolnimo svoj dolg do starejših in da se pripravimo na podaljševanje življenjske dobe. Starejšim moramo zagotoviti kakovostno in dostojanstveno življenje. Vse navedene cilje je možno udejanjiti ob soglasju vseh, ki na področju skrbi za starejše odločate in opravljate naloge ali poklicno ali prostovoljno. Usoda strategije in izboljšanje stanja na področju skrbi za starejše je tudi v vaših rokah.

VIRI IN LITERATURA

- Zakon o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – NOrg, 31/18 – ZOA-A in 28/19)
- Zakon o zdravstveni dejavnosti (Uradni list RS, št. 23/05 – uradno prečiščeno besedilo, 15/08 – ZPacP, 23/08, 58/08 – ZZdrS-E, 77/08 – ZDZdr, 40/12 – ZUJF, 14/13, 88/16 – ZdZPZD, 64/17, 1/19 – odl. US, 73/19, 82/20, 152/20 – ZZUOOP, 203/20 – ZIUPOPDVE, 112/21 – ZNUPZ in 196/21 – ZDOsk)
- Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 91/07, 76/08, 62/10 – ZUPJS, 87/11, 40/12 – ZUJF, 21/13 – ZUTD-A, 91/13, 99/13 – ZUPJS-C, 99/13 – ZSVarPre-C, 111/13 – ZMEPIZ-1, 95/14 – ZUJF-C, 47/15 – ZZSDT, 61/17 – ZUPŠ, 64/17 – ZZDej-K, 36/19, 189/20 – ZFRO in 51/21)
- Zakon o osebni asistenci (Uradni list RS, št. 10/17 in 31/18)
- Zakon o dolgotrajni oskrbi (Uradni list RS, št. 196/21)
- Zakon o duševnem zdravju (Uradni list RS, št. 77/08, 46/15 – odl. US in 44/19 – odl. US)
- Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17)
- Zakon o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO, 11/18 – ZSPDSLS-1, 30/18, 61/20 – ZIUZEOP-A in 80/20 – ZIUOOPE)
- Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022 2030 (Uradni list RS, št. 49/22 – v nadaljevanju ReNPSV22–30)
- Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja (Uradni list RS, št. 24/18)
- Strategija dolgožive družbe
https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Strategija_dolgo_zive_druzbe/SDD_sprejeta/DolgozivaDruzba_splet.pdf
- Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev (Uradni list RS, št. 45/10, 28/11, 104/11, 111/13, 102/15, 76/17 in 54/19)
- Pravilnik o postopkih pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva (Uradni list RS, št. 38/04, 23/06, 42/07 in 4/14)
- Uredba o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialnovarstvenih storitev (Ur. list RS, št. 110/04, 124/04, 114/06, - ZUTPG, 62/10 – ZUPJS, 99/13 – ZUPJS-C in 42/15)
- Pravilnik o minimalnih tehničnih zadevah za izvajalce socialnovarstvenih storitev (Ur. list RS, št. 67/06)
- Strateški načrt dostopnosti Mestne občine Nova Gorica
- https://www.nova-gorica.si/strategije-mestne-obcine-nova-gorica/2019120911024861/strateski_nacrt_dostopnosti_mestne_obcine_nova_gorica/
- Statistični urad Republike Slovenije <https://www.stat.si/statweb>
- Europop2019 <https://www.stat.si/statweb/News/Index/8917>

- <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-delo-druzino-socialne-zadeve-in-enake-moznosti/>
- https://www.eapn.eu/wp-content/uploads/2020/10/EAPN-EAPN-Slovenia-Poverty-Watch-2020_SI-4709.pdf, dostop 6.4.2022)
- Ven za zdravje http://www.uirs.si/pub/Ven_za_zdravje_jan_20_splet.pdf
- https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Strategija_dolgo_zive_druzbe/Strategija_dolgozive_druzbe.pdf
- <https://n1info.si/novice/slovenija/kaj-prinasa-zakon-o-dolgotrajni-oskrbi/>
- Poročila o delu Centra za pomoč na domu za leta 2018, 2019, 2020
- Uradne evidence Oddelka za družbene dejavnosti
- <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OlderPersons.aspx>
- United Nations. 2002. Political Declaration and Madrid International Plan of Action on Ageing, http://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Madrid_plan.pdf
- <http://op.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/de85fcb2-298a-46fb-9d66-1bb3c8ea384b/language-sl>
- http://ec.europa.eu/health/ageing/docs/council_ccl_2012_c396-02_sl.pdf
- http://ec.europa.eu/info/sites/info/files/com_2021_50_f1_green_paper_sl.pdf